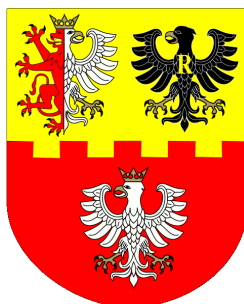

Załącznik do:

Uchwały Nr XXXVII/319/09

Rady Powiatu Zgierskiego

z dnia 23 czerwca 2009 r.

**STRATEGIA
INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
POWIATU ZGIERSKIEGO
NA LATA 2009-2013**

CZERWIEC 2009

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
1. CZĘŚĆ WSTĘPNA	7
1.1. PODSTAWY I ZASADY POLITYKI SPOŁECZNEJ	8
1.2. UWARUNKOWANIA SPOŁECZNO-PRAWNE TWORZENIA STRATEGII	9
1.3. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH	11
2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	18
2.1. CHARAKTERYSTYKA POWIATU	19
2.2. PROBLEMY SPOŁECZNE IDENTYFIKOWANE W OŚRODKACH POMOCY SPOŁECZNEJ	32
2.3. PROBLEMY SPOŁECZNE IDENTYFIKOWANE W POWIATOWYM CENTRUM POMOCY RODZINIE	39
2.4. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH	58
2.5. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI	65
2.7. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH POWIATU	71
2.8. ANALIZA SWOT	77
2.9. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	85
2.10. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ	101
3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA	108
3.1. MISJA	109
3.2. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ	111
3.3. MONITORING I EWALUACJA	122
4. UWAGI KOŃCOWE	129
SPIS DIAGRAMÓW, TABEL I WYKRESÓW	130

WPROWADZENIE

Strategie rozwiązywania problemów społecznych to względnie trwałe wzory interwencji społecznych podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk), występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Mówiąc o powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, należy mieć na myśli w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji pomocy społecznej (i pokrewnych), prowadzone na terenie powiatu, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin, mieszkańców powiatu.

Strategia opracowana dla struktury powiatowej jest dokumentem szczególnym. Odnosząc się w swych zapisach kierunkowych do zadań i możliwości realizacyjnych samorządu powiatowego, musi brać pod uwagę przesłanki wynikające z działań jednostek organizacyjnych pomocy społecznej szczebla gminnego. Stąd w porównaniu ze strategiami gminnymi dokument powiatowy sygnalizuje występujące w poszczególnych gminach problemy społeczne, projektując rozwiązania systemowe pozostające poza zasięgiem możliwości kompetencyjnych samorządu gminnego.

W oparciu o uzyskane informacje i materiały został dla powiatu zgierskiego przygotowany dokument, który pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej oraz wskaże obszary, które w najbliższym czasie powinny stać się przedmiotem szczególnej troski władz samorządowych. Metodyka opracowania dokumentu pozwoliła zaangażować środowisko lokalne w budowę strategii na najważniejszych etapach, od diagnozy do wdrożenia i realizacji.

Przedłożony materiał został opracowany w **Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Zgierzu** przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Pomoc zewnętrzna polegała głównie na doradztwie i systematyzacji układu głównych elementów wypracowanego dokumentu. Perspektywa czasowa obowiązywania niniejszego dokumentu została skomunikowana z głównymi dokumentami strategicznymi wpływającymi na rozwiązywanie lokalnych problemów, tj. Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (Narodowa Strategia Spójności) oraz Narodową Strategią Integracji Społecznej, wyznaczającymi działania i stwarzającymi możliwość ubiegania się o środki zewnętrzne do 2013 roku.

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Zgierskiego na lata 2009-2013 składa się z trzech zasadniczych części, tj. części wstępnej, diagnostycznej i programowej.

Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu – są w niej przedstawione zasady i wartości, na których opiera się lokalna polityka społeczna, aspekty prawne, będące podstawą działania samorządu powiatowego oraz została dokonana analiza dokumentów strategicznych, z którymi powinna korespondować i być spójna strategia.

Część diagnostyczna dokumentu zawiera charakterystykę powiatu i gmin wchodzących w jego skład, informacje na temat sytuacji demograficzno-bytowej mieszkańców oraz diagnozę problemów społecznych w powiecie i w poszczególnych gminach, opartą na badaniu źródeł zastanych oraz analizie specjalnie skonstruowanych do tego celu ankiet i wywiadów. Diagnoza obejmuje:

1. Problemy społeczne identyfikowane przez Ośrodki Pomocy Społecznej;
2. Problemy społeczne identyfikowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, w takich obszarach, jak: kwestia dziecka (dziecko w środowisku lokalnym, dziecko pozbawione opieki rodziny) oraz kwestia niepełnosprawności;
3. Kwestię osób bezrobotnych;
4. Kwestię przestępczości;
5. Identyfikację najważniejszych problemów społecznych na terenie powiatu;
6. Analizę SWOT;
7. Zasoby umożliwiające rozwiązywanie problemów społecznych.

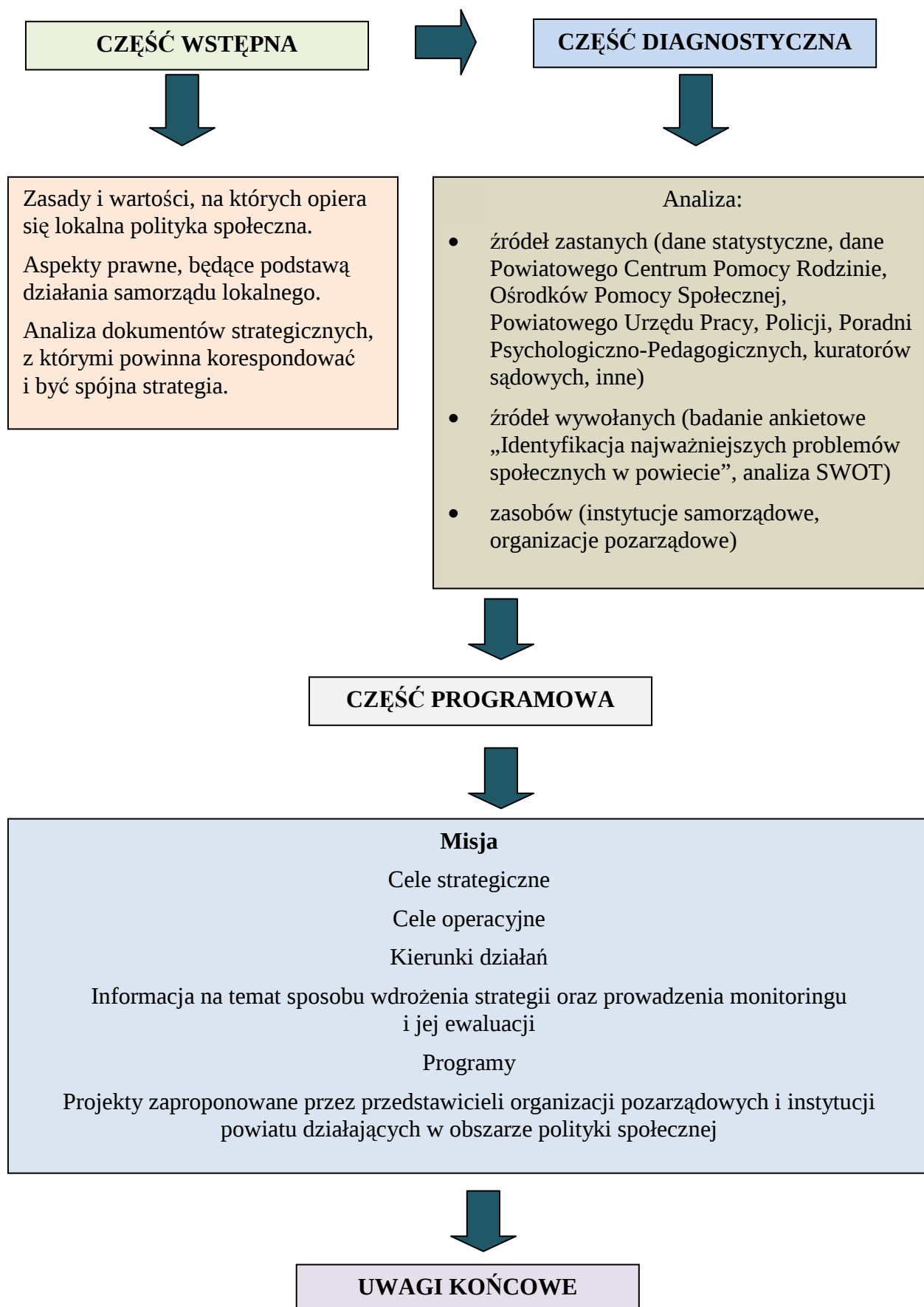
W podsumowaniu części diagnostycznej, po nałożeniu wyników dokonanej analizy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu powiatowego, zostały wskazane najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem troski samorządu, a są one treścią części programowej dokumentu. Ponadto pokazany został związek zidentyfikowanych w procesie badawczym problemów społecznych z czynnikami, które należy brać pod uwagę w programowaniu działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych różnych środowisk.

W części programowej dokumentu przedstawiono najistotniejsze założenia polityki społecznej powiatu na najbliższe lata. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań. Ponadto została zaprezentowana informacja na temat sposobu wdrożenia strategii oraz prowadzenia monitoringu i ewaluacji jej realizacji. Część programowa dokumentu zawiera również projekty zaproponowane przez przedstawicieli organizacji pozarządowych i instytucji działających w obszarze polityki społecznej na terenie powiatu.

Omawiając metodykę pracy nad dokumentem, należy podkreślić aktywny udział wielu instytucji powiatu zgierskiego w jego powstawaniu. Czynne uczestnictwo mieszkańców i instytucji w tworzeniu Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych pozwala mówić o jej społecznym, partycypacyjnym charakterze. W pracach nad strategią uczestniczyli eksperci, specjaliści, przedstawiciele środowisk oświaty, kultury, ochrony zdrowia, sądownictwa, policji, pomocy społecznej, przedstawiciele organizacji pozarządowych i samorządu lokalnego, mieszkańcy powiatu.

Przedstawienie graficzne metodologii opracowania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Zgierskiego na lata 2009-2013 prezentuje poniżej zamieszczony diagram.

Diagram 1. Metodologia opracowania dokumentu

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA

W części wstępnej zostały przedstawione zasady i wartości, na których opiera się lokalna polityka społeczna, aspekty prawne, będące podstawą działania samorządu powiatowego w obszarze szeroko rozumianej polityki społecznej,. Ponadto zawiera ona analizę dokumentów programowych opracowanych na poziomie kraju, województwa i powiatu, z którymi powinna korespondować i być spójna strategia.

1.1. PODSTAWY I ZASADY POLITYKI SPOŁECZNEJ

Polityka społeczna oparta na określonych wartościach i zasadach może być postrzegana jako przewodnik działania państwa i władz samorządowych różnych szczebli w celu kształtowania warunków życia ludności, stosunków międzyludzkich i ogólnych warunków rozwoju oraz harmonizowania i godzenia rozbieżnych interesów różnych grup społecznych. Z wartości wynikają zarówno cele polityki społecznej, jak i zasady.

Zasady to ogólne doktryny i normy działania, którymi powinny kierować się podmioty polityki społecznej w realizacji podstawowego celu, jakim jest zaspokajanie potrzeb. Niektóre zasady polityki społecznej są tożsame z wartościami. Zasady, które są najczęściej artykułowane bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

1. **Zasada samopomocy** – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
2. **Zasada przezorności** – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.
3. **Zasada solidarności społecznej** – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
4. **Zasada pomocniczości** – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
5. **Zasada partycypacji** – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która poszczególnym ludziom zapewnia możliwość pełnej realizacji swoich ról społecznych, natomiast poszczególnym grupom pozwala zająć równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.
6. **Zasada samorządności** – stanowi realizację takich wartości, jak wolność i podmiotowość człowieka, a wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która jednostkom i grupom gwarantuje prawo do aktywnego udziału w istniejących instytucjach społecznych oraz tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.

7. **Zasada dobra wspólnego** – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.
8. **Zasada wielosektorowości** – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim:

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najsłabszych;
- prowadzenie bieżących działań osłonowych;
- dostrzeganie zagrożeń społecznych z wyprzedzeniem;
- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

Mówiąc o wartościach, nie można nie wspomnieć o wartości podstawowej, jaką jest dobro rodziny. Ta wartość stała się fundamentem niniejszego dokumentu programowego, gdyż od wspierania rodziny jako najważniejszej komórki społecznej należy rozpoczynać każdy rodzaj oferowanej pomocy.

1.2. UWARUNKOWANIA SPOŁECZNO-PRAWNE TWORZENIA STRATEGII

Obowiązek opracowania Powiatowej Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 19.1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2008 r. Nr 115, poz. 728 z późn. zm.). Różnorodność problemów społecznych występujących w powiecie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2003 r. Nr 122, poz. 1143 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415 z późn. zm.),

- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2008 r. Nr 14, poz. 92),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2005 r. Nr 179, poz. 1485 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180 poz. 1493).
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 139 poz. 992 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2009 r. Nr 1 poz. 7 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2001 r. Nr 71, poz. 734 z późn. zm.).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

W powiatowej strategii integracji i rozwiązywania problemów społecznych uwzględniono dokumenty programowe, w których akcentuje się konieczność zapewnienia dialogu i partnerskiej współpracy instytucji rządowych, samorządowych, organizacji pozarządowych, biznesu oraz uznaje się za niezbędną partnerską współpracę z osobami podlegającymi wykluczeniu społecznemu. Wspomniane dokumenty to przede wszystkim:

- Narodowa Strategia Integracji Społecznej na lata 2004-2010,
- Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej,
- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 (Narodowa Strategia Spójności 2007-2013),
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki,
- Strategia Rozwoju Polityki Społecznej Województwa Łódzkiego,
- Plan Rozwoju Lokalnego na lata 2007-2015 dla powiatu zgierskiego,
- Program działań na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie zgierskim na lata 2006-2010

1.3. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

1.3.1. DOKUMENTY KRAJOWE I EUROPEJSKIE

Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Cele polityki integracji społecznej w Polsce wynikają przede wszystkim z priorytetów określonych w przyjętej na lata 2004-2010 Narodowej Strategii Integracji Społecznej. Priorytety zawarte w NSIS dotyczą prawa do:

- edukacji,
- zabezpieczenia socjalnego,
- pracy,
- ochrony zdrowia,
- innych praw społecznych.

Krajowy Program „Zabezpieczenie Społeczne i Integracja Społeczna na lata 2008-2010”

Krajowy Program „Zabezpieczenie Społeczne i Integracja Społeczna na lata 2008-2010” jest dokumentem, który został przygotowany w związku z uczestnictwem Polski w otwartej metodzie koordynacji Unii Europejskiej w dziedzinie zabezpieczenia społecznego i integracji społecznej. Jego celem jest poprawa efektywności otwartej metody koordynacji, która jest metodą wzajemnej pomocy, wzajemnego uczenia się i wymiany informacji, oraz wzmocnienie interakcji pomiędzy otwartą metodą koordynacji w polityce społecznej a Strategią Lizbońską na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia. Dokument obejmuje trzy obszary działań: integrację społeczną, system emerytalny oraz opiekę zdrowotną i opiekę długoterminową, które zostały ujęte w trzech częściach składowych Programu, tj. w Krajowym Planie Działań na rzecz Integracji Społecznej, w Krajowej Strategii Emerytalnej oraz w Krajowym Planie na rzecz Opieki Zdrowotnej i Opieki Długoterminowej.

Cele przewodnie Krajowego Planu Działań na rzecz Integracji Społecznej zostały uzgodnione w konsultacjach z przedstawicielami władz samorządowych, partnerami społecznymi, środowiskiem naukowym oraz organizacjami pozarządowymi. Wzięto również pod uwagę rekomendacje Komisji Europejskiej sformułowane pod adresem Polski we Wspólnym Raporcie na rzecz Zabezpieczenia Społecznego i Integracji Społecznej z 2007 r.

Priorytety i działania Krajowego Planu Działań na rzecz Integracji Społecznej na lata 2008-2010 uwzględniają także spójność z założeniami Europejskiego Roku Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym (2010). Przyjęto, że dokument będzie realizowany w ramach trzech priorytetów tematycznych, w obrębie których wyznaczono następujące działania:

Priorytet 1. Przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży

1. Poprawa sytuacji dochodowej rodzin
2. Rozwój usług opiekuńczych nad dzieckiem
3. Wyrównywanie szans edukacyjnych oraz wsparcie dla uczących się dzieci i młodzieży z ubogich rodzin

Priorytet 2. Integracja przez aktywizację

1. Rozwój ekonomii społecznej
2. Rozwój narzędzi i instrumentów na rzecz aktywnej integracji
3. Realizacja programów integracyjnych na rzecz osób niepełnosprawnych

Priorytet 3. Dostęp do wysokiej jakości usług społecznych

1. Poprawa jakości usług edukacyjnych
2. Rozwój budownictwa socjalnego
3. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych
4. Profilaktyka w zakresie przeciwdziałania narkomanii
5. Rozwój usług dla ludzi starszych
6. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie
7. Rozwój nieodpłatnej pomocy prawnej

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 (Narodowa Strategia Spójności 2007-2013)

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Europejskiej, ustanawiającym przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, przygotowano strategiczne wytyczne w sprawie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej, określające indykatywne ramy interwencji funduszy z uwzględnieniem innych polityk Unii Europejskiej. Projekt tego dokumentu Komisja Europejska opublikowała 5 lipca 2005 r. pod nazwą „Polityka spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie: Strategiczne Wytyczne Wspólnoty 2007-2013” (SWW). Dokument ten zaleca każdemu funduszowi realizację celu priorytetowego, którym jest promowanie harmonijnego, zrównoważonego i trwałego rozwoju Wspólnoty.

Na podstawie zapisów Strategicznych Wytycznych Wspólnoty Polska opracowała „Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy

i zatrudnienie” (NSRO), które integrują główne priorytety Wspólnoty z priorytetami polskimi, uwzględniając jednocześnie zapisy Krajowego Programu Reform, odpowiadającego na wyzwania zawarte w Strategii Lizbońskiej. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia stanowią podstawę do programowania interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności (FS).

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia określają działania o charakterze rozwojowym, jakie rząd polski zamierza podjąć w latach 2007-2013 w zakresie promowania trwałego wzrostu gospodarczego, wzrostu konkurencyjności oraz wzrostu zatrudnienia. NSRO służą jednocześnie zapewnieniu skutecznej pomocy na rzecz regionów i grup społecznie zmarginalizowanych oraz pomocy w restrukturyzacji sektorów i regionów problemowych. Zakładanym efektem strategii proponowanej w NSRO jest znaczące podniesienie jakości życia mieszkańców Polski i zbliżenie poziomu rozwoju do obecnie najbiedniejszych starych państw członkowskich, a w dłuższej perspektywie poziomu zbliżonego do średniej europejskiej.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki

Najważniejszym instrumentem finansowym polityki społecznej Unii Europejskiej jest Europejski Fundusz Społeczny. Finansuje on działania państw członkowskich w zakresie przeciwdziałania bezrobociu i rozwoju zasobów ludzkich w celu osiągnięcia spójności gospodarczej i społecznej oraz wysokiego poziomu zatrudnienia. Zgodnie z Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (NSRO) całość interwencji Europejskiego Funduszu Społecznego w Polsce na lata 2007-2013 została ujęta w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Jego celem jest umożliwienie pełnego wykorzystania potencjału zasobów ludzkich poprzez wzrost zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich pracowników, podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego oraz wsparcie budowy struktur administracyjnych państwa.

Problematyka zatrudnienia i integracji społecznej została ujęta w trzech priorytetach tego Programu, tj. w realizowanym na poziomie centralnym priorytecie I „Zatrudnienie i integracja społeczna” oraz w realizowanych na poziomie regionalnym priorytetach VI „Rynek pracy otwarty dla wszystkich” i VII „Promocja integracji społecznej”. W ramach tych priorytetów przewidziano konkretne działania odnoszące się do problematyki zatrudnienia i integracji społecznej.

1.3.2. DOKUMENTY REGIONALNE I LOKALNE

Strategia Rozwoju Polityki Społecznej Województwa Łódzkiego

Ze względu na swój dalekosiężny charakter strategia budowana na poziomie powiatu musi uwzględniać i brać pod uwagę przesłanki zawarte w dokumentach strategicznych podmiotów, z którymi powiat współpracuje na zasadzie partnerstwa. Jednym z nich jest samorząd województwa łódzkiego. „Strategia Rozwoju Polityki Społecznej Województwa Łódzkiego” pozwala zaplanować działania województwa z zakresu polityki społecznej w taki sposób, aby przeciwdziałać najistotniejszym zagrożeniom społecznym, takim jak negatywne skutki ubóstwa i zjawisko wykluczenia społecznego, przy aktywnym udziale samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych.

Zadaniem samorządu województwa jest nie tylko rozwiązywanie problemów społecznych, ale również organizowanie wsparcia i pomocy osobom potrzebującym w miejscu ich zamieszkania przy udziale jednostek organizacyjnych samorządów lokalnych. Województwo poprzez działalność Regionalnego Ośrodka Pomocy Społecznej pełni rolę wspierającą, aktywizującą, koordynującą i inicjującą nowe rozwiązania, zmierzające do wyrównywania poziomu życia mieszkańców regionu. Strategia określa główne działania samorządu województwa zgodnie z przypisanymi województwu zadaniami z zakresu pomocy społecznej.

Cel zasadniczy niniejszej Strategii, określony jako misja działań samorządu województwa w sferze polityki społecznej, wyznacza kierunki wszystkich działań. Misja jest jednocześnie wyrażeniem głównej intencji, której podporządkowane są cele strategiczne. Jest nią poprawa jakości życia mieszkańców. Jej realizacja koncentruje się na 3 obszarach, wyrażonych w celach strategicznych:

I. Wspieranie działań sprzyjających aktywności życiowej osób i rodzin:

- systemowa pomoc osobom i rodzinom,
- zapobieganie i przeciwdziałanie problemom uzależnień.

II. Zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka, doprowadzenie do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz integracji ich ze środowiskiem:

- motywacja osób i rodzin dotkniętych lub zagrożonych patologią społeczną do zmiany stylu życia,
- poprawa warunków społecznego i zawodowego funkcjonowania osób niepełnosprawnych,

- wspieranie osób bezrobotnych i poszukujących pracy, zapobieganie sytuacjom kryzysowym wynikającym z długotrwałego pozostawania bez pracy.

III. Zwiększenie skuteczności działań instytucji zajmujących się rozwiązywaniem problemów społecznych:

- zwiększenie wiedzy dotyczącej stanu problemów społecznych,
- zwiększenie skuteczności oddziaływania skierowanego do środowisk wymagających pomocy systemowej,
- zwiększenie dostępności kształcenia i szkolenia zawodowego pracowników służb społecznych,
- zmniejszenie rozmiarów ubóstwa i zwiększenie instytucjonalnego oddziaływania na rzecz wyrównywania poziomu życia,
- zwiększenie dostępności innowacji w zakresie polityki społecznej.

Plan Rozwoju Lokalnego na lata 2007-2015 dla powiatu zgierskiego

Plan Rozwoju Lokalnego na lata 2007-2015 opracowany dla powiatu zgierskiego stanowi kontynuację powiatowej strategii na lata 2005-2006 i jest zgodny z założeniami Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego, Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013, a także z innymi dokumentami strategicznymi i operacyjnymi o zasięgu lokalnym, regionalnym i krajowym. Dokument składa się z trzech części: 1) części analitycznej, 2) części zadaniowej, 3) opisu systemu wdrażania i monitorowania.

W dokumencie zawarto analizę sytuacji społeczno-gospodarczej powiatu oraz zidentyfikowano i zdiagnozowano problemy lokalne. Dzięki temu Plan Rozwoju Lokalnego stał się aktem, w którym można było określić potrzeby społeczności lokalnej oraz kierunki działań zmierzających do poprawy obecnej sytuacji i rozwiązania problemów. PRL jest dokumentem strategicznym przedstawiającym wizję rozwoju powiatu, a w szczególności określającym listę rankingową projektów inwestycyjnych, które z udziałem funduszy europejskich będą realizowane w powiecie w najbliższym okresie programowania polityki regionalnej UE, tj. w latach 2007-2013. Przedstawiono też w nim sposoby wdrażania, monitorowania i oceny jego realizacji.

Spośród kilku obszarów inwestycyjnych uwzględnionych w planie finansowym na lata 2007-2015, będącym integralną częścią PRL, należy wymienić te, które odnoszą się do szeroko rozumianej sfery społecznej.

W obszarze **infrastruktura oświatowa** zapisano następujące zadania inwestycyjne:

- aktywizacja ruchowa uczniów Zespołu Szkół Zawodowych w Aleksandrowie Łódzkim poprzez budowę sali gimnastycznej,
- wzrost przystosowania mieszkańców do wymogów rynku pracy poprzez udoskonalenie infrastruktury edukacyjnej i technicznej oświaty i pomocy społecznej.

W obszarze **infrastruktura społeczna** zapisano następujące zadanie:

- wzrost zdolności adaptacyjnych mieszkańców na rynku pracy poprzez udoskonalenie infrastruktury edukacyjnej i technicznej oświaty i pomocy społecznej.

W obszarze **infrastruktura ochrony zdrowia** zapisano zadanie:

- wzrost jakości usług medycznych powiatowej służby zdrowia poprzez usprawnienie infrastruktury technicznej i informatycznej.

Szacowaną wartość wszystkich kosztów inwestycyjnych na lata 2007-2015 określono w PRL powiatu zgierskiego na 146.743.320 zł.

Program działań na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie zgierskim na lata 2006-2010

Program jest opracowaniem wyznaczającym podstawowe kierunki działań na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie zgierskim na lata 2006-2010. Zakłada on: poprawę jakości życia osób niepełnosprawnych, zwiększenie samodzielności funkcjonowania osób niepełnosprawnych, zwiększenie możliwości uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, zwiększenie aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych, zmniejszenie skutków niepełnosprawności oraz zwiększenie dostępności do opieki zdrowotnej.

Z uwagi na zmieniające się warunki, potrzeby i oczekiwania osób niepełnosprawnych dokument ma charakter otwarty, tzn. dopuszcza włączanie nowych obszarów działań.

1. Zadania programu z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych:

- funkcjonowanie warsztatów terapii zajęciowej,
- dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych,
- dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych,
- dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny dla osób indywidualnych,
- dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
- umożliwienie korzystania z pomocy socjalnej i ekonomicznej.

2. Zadania programu z zakresu rehabilitacji zawodowej:

- przystosowywanie stanowisk pracy,
 - refundacja wynagrodzeń i składek ZUS,
 - udzielania pożyczek na rozpoczęcie działalności gospodarczej lub rolniczej,
 - pośrednictwo pracy i doradztwo zawodowe, współpraca z pracodawcami,
 - organizacja szkoleń,
3. Zadania programu z zakresu przestrzegania praw osób niepełnosprawnych:
- informowanie osób niepełnosprawnych o przysługujących im prawach i uprawnieniach,
 - zagwarantowanie dostępu do uczestnictwa w przedsięwzięciach kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych,
 - likwidacja barier architektonicznych w miejscu zamieszkania oraz w budynkach użyteczności publicznej,
 - umożliwienie dostępu do edukacji na poziomie podstawowym, średnim, wyższym o charakterze integracyjnym i specjalnym wraz z zapewnieniem bazy materialnej,
 - umożliwienie dostępu do opieki zdrowotnej, rehabilitacji i pomocy psychologicznej.

2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Część diagnostyczna zawiera charakterystykę powiatu i gmin wchodzących w jego skład, informacje na temat sytuacji demograficzno-bytowej mieszkańców oraz diagnozę problemów społecznych w powiecie i w poszczególnych gminach. Została ona oparta na badaniu źródeł zastanych oraz analizie specjalnie skonstruowanych do tego celu ankiet i wywiadów.

2.1. CHARAKTERYSTYKA POWIATU

2.1.1. INFORMACJE OGÓLNE

Powiat zgierski położony jest w województwie łódzkim, na północny-zachód od Łodzi. Zajmuje powierzchnię 854 km². Powiat tworzy 9 gmin: 3 gminy miejskie (Głowno, Ozorków, Zgierz), 2 miejsko-wiejskie (Aleksandrów Łódzki, Stryków) i 4 wiejskie (Zgierz, Głowno, Ozorków, Parzęczew). Na terenie powiatu są 263 miejscowości i 182 sołectwa. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, na koniec 2007 r. w powiecie zamieszkiwało 161.012 mieszkańców. Gęstość zaludnienia wynosiła 188 osób/km². Powiat należał do najbardziej zaludnionych rejonów w województwie łódzkim.

Rycina 1. Mapa powiatu zgierskiego

Tabela 1. Gęstość zaludnienia w poszczególnych gminach powiatu zgierskiego z końcem 2007 roku

Wyszczególnienie	Liczba ludności	Powierzchnia w km ²	Ludność na 1 km ²
Powiat zgierski	161.012	854	188
Gmina miejska Zgierz	58.164	42	1.384
Gmina miejska Ozorków	20.445	16	1.278
Gmina miejska Głowno	14.989	20	749
Gmina miejsko-wiejska Aleksandrów Łódzki	26.851	116	231
Gmina miejsko-wiejska Stryków	12.203	158	77

Gmina wiejska Zgierz	11.766	199	59
Gmina wiejska Głowno	4.908	104	47
Gmina wiejska Ozorków	6.661	95	70
Gmina wiejska Parzęczew	5.025	104	48

Badanie Centrum AV na podstawie danych GUS za 2007 r.

Gęstość zaludnienia w poszczególnych gminach powiatu zgierskiego była zróżnicowana i wahała się od 47 osób na km² w gminie wiejskiej Głowno i 48 osób na km² w wiejskiej gminie Parzęczew do 1.384 osób na km² w gminie miejskiej Zgierz.

Gospodarka powiatu zgierskiego ma charakter przemysłowo-rolniczy z silnie zaznaczoną funkcją handlowo-usługową. Według stanu na dzień 31 marca 2007 r. (Biuletyn Statystyczny Województwa Łódzkiego, I kwartał 2007 r.) w powiecie zgierskim zarejestrowano 16.039 podmiotów gospodarczych (w rejestrze REGON), w tym 58 spółdzielni, 1 przedsiębiorstwo państwowe, 1.191 spółek cywilnych oraz 586 spółek handlowych, w tym 132 z udziałem kapitału zagranicznego. Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą wynosiła 13.224 – najwięcej w handlu i naprawach, przetwórstwie przemysłowym, budownictwie, obsłudze nieruchomości i firm, w transporcie, gospodarce magazynowej, łączności. Liczba przedsiębiorstw produkcyjnych, produkcyjno-handlowych i handlowych stanowiła 53% ogólnej liczby podmiotów gospodarki narodowej w powiecie.

W powiecie zgierskim znaleźć można wiele miejsc atrakcyjnych turystycznie. Walory turystyczno-krajobrazowe to przede wszystkim: ciekawe ukształtowanie terenu (lokalizacja na obszarze Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich), duża liczba zbiorników wodnych (m. in. w Głownie, Leżnicy Wielkiej, Ozorkowie, Strykowie, Zgierzu), tereny leśne (powierzchnia lasów wynosi 15.876 ha, tj. 18,6% powierzchni ogólnej). Dogodne połączenia drogowe i kolejowe sprawiają, że wiele osób decyduje się na wypoczynek na terenie powiatu. Istniejąca infrastruktura sprzyja szczególnie turystyce weekendowej. Popularnymi terenami rekreacyjnymi są Grotniki i Sokolniki (w tych miejscowościach znajduje się najwięcej ośrodków wczasowych i kolonijnych). Turyści mogą spędzić czas w gospodarstwach agroturystycznych (jest ich około 30), zrzeszonych między innymi w Stowarzyszeniu Agroturystycznym Ziemi Zgierskiej. Tereny wiejskie powiatu stwarzają doskonałe warunki dla wypoczynku dla mieszkańców miast, oferując m.in. zajęcia z jeździectwa, przejażdżki bryczką, wędkowanie, ogniska czy swojskie potrawy. Rośnie też liczba zainteresowanych kupnem działek rekreacyjnych m.in. w Rosanowie, Kęblinach, Smardzewie, Kaniej Górze.

Szczególne bogactwo walorów przyrodniczych i krajobrazowych na niektórych obszarach leśnych stało się bezpośrednim powodem utworzenia rezerwatów przyrody: Grądy

nad Lindą, Grądy nad Moszczenicą, Dąbrowa Grotnicka (jeden z większych rezerwatów w województwie łódzkim, jego powierzchnia wynosi 100,5 ha), Ciosny (skupisko starych jałowców rosnących na wydmach – najstarsze mają ponad 160 lat), Struga Dobieszkowska, Torfowisko Rąbień. W powiecie zgierskim przeważają rezerваты przyrody typu leśnego. Łączna powierzchnia rezerwatów wynosi 308,24 hektary.

W powiecie zgierskim znajduje się fragment Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich o łącznej powierzchni 2.989,4 ha, z czego otulina wynosi 1.056,8 ha. Park ten swym zasięgiem obejmuje gminę Stryków (powierzchnia parku 1.933 ha, a otuliny 1.014,3 ha) i gminę Zgierz (powierzchnia otuliny 42,5 ha). Podstawowe walory Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich związane są z rzeźbą terenu. W krajobrazie otwartym dominują malownicze wzniesienia, co znalazło swe odzwierciedlenie w nazwie Parku. Szczególne znaczenie w tym względzie mają charakterystyczne wieloplanowe panoramy uformowane przez konfigurację terenu, podkreślone przez granice polno-leśne oraz doliny z roślinnością łęgową.

Długość dróg powiatowych wynosi prawie 450 km. W powiecie zgierskim działa blisko 100 szkół, ponad 40 bibliotek, kilkanaście domów kultury. Opiekę zdrowotną zapewniają 3 szpitale i 9 przychodni rejonowych.

Zgodnie z ustawą o systemie oświaty do zadań własnych gmin należy zakładanie i prowadzenie publicznych przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów. W gminach powiatu zgierskiego jednostki te funkcjonują w następujących układach:

Tabela 2. Placówki oświatowo-wychowawcze prowadzone przez gminy.

Lp.	Gmina	Liczba przedszkoli	Liczba szkół podstawowych	Liczba gimnazjów
1.	miejsko-wiejska Aleksandrów Łódzki	3	6	2
2.	miejska Głowno	3	3	1
3.	wiejska Głowno	3	3	1
4.	miejska Ozorków	5	2	1
5.	wiejska Ozorków	1	3	3
6.	wiejska Parzęczew	1	2	1
7.	miejsko-wiejska Stryków	1	6	2
8.	miejska Zgierz	11	9	3
9.	wiejska Zgierz		7	3
10.	Ogółem	28	41	17

Dane Starostwa Powiatowego w Zgierzu.

Szkoły ponadgimnazjalne na terenie powiatu zgierskiego:

1. Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika w Aleksandrowie Łódzkim, ul. Marii Skłodowskiej Curie 5, 95-070 Aleksandrów Łódzki,
2. Zespół Szkół Licealno-Gimnazjalnych w Głownie, ul. Tadeusza Kościuszki 10, ul. 95-015 Głowno,
3. Zespół Szkół Ogólnokształcących w Ozorkowie, ul. Romualda Traugutta 1, 95-035 Ozorków,
4. Zespół Szkół Ogólnokształcących im. Stanisława Staszica w Zgierzu, ul. 3. Maja 41, 95-100 Zgierz,
5. Zespół Szkół Zawodowych im. Stanisława Staszica w Aleksandrowie Łódzkim, ul. Łęczycka 1, 95-070 Aleksandrów Łódzki,
6. Zespół Szkół Rolniczych im. Batalionów Chłopskich w Bratoszewicach, pl. Stanisława Staszica 14, 95-011 Bratoszewice,
7. Zespół Szkół nr 1 im. prof. Romualda Adama Cebertowicza w Głownie, ul. Mikołaja Kopernika 24/26, 95-015 Głowno,
8. Zespół Szkół Zawodowych w Ozorkowie, ul. Juliusza Słowackiego 2, 95-035 Ozorków,
9. Zespół Szkół Nr 1 im. Jakuba Stefana Cezaka w Zgierzu, ul. Długa 89/91, 95-100 Zgierz,
10. Zgierski Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Jana Pawła II w Zgierzu, pl. Jana Kilińskiego 8, 95-100 Zgierz, Obiekt B, ul. Andrzeja Struga 13/21, 95-100 Zgierz.

Szkoły specjalne na terenie powiatu zgierskiego:

1. Zespół Szkół Specjalnych im. Stefana Kopcińskiego w Aleksandrowie Łódzkim, ul. Franciszkańska 14/16, 95-070 Aleksandrów Łódzki,
2. Zespół Szkół Specjalnych w Głownie, ul. Kopernika 26a, 95-015 Głowno,
3. Zespół Szkół Specjalnych w Ozorkowie, ul. Kościuszki 27, 95-035 Ozorków,
4. Szkoła Podstawowa Specjalna przy Specjalistycznym ZOZ dla Dzieci w Sokolnikach, ul. Emilii Szczyńskiej 2/12, 95-039 Sokolniki,
5. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Zgierzu, ul. Parzęczewska 46, 95-100 Zgierz,
6. Specjalny Ośrodek Wychowawczy w Zgierzu, ul. Parzęczewska 49, 95-100 Zgierz.

2.1.2. GMINY POWIATU ZGIERSKIEGO

Miasto Zgierz jest siedzibą powiatu i jednym z głównych miast satelickich łódzkiego zespołu metropolitalnego. Leży nad Bzurą. Posiada dobre połączenie komunikacyjne z resztą kraju; przebiega tu m.in. droga krajowa nr 1 północ-południe. Szczególnie istotne znaczenie dla

rozwoju Zgierza mają plany budowy autostrad A1 i A2. Centralne położenie Zgierza w bezpośrednim sąsiedztwie dużej metropolii oraz skrzyżowania głównych, krajowych i międzynarodowych szlaków komunikacyjnych stanowią silne czynniki rozwoju. Z kolei długie tradycje przemysłowe oraz liczne funkcje administracyjne składają się na dodatkowe atuty miasta. Zaliczyć do nich należy także utworzenie na terenie miasta podstrefy Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

Miasto Głowno położone jest przy międzynarodowej trasie Łódź-Warszawa, 30 km na północny-wschód od Łodzi. Leży w strefie nizin środkowopolskich, w pradolinie trzech rzek: Brzuśni, Mrogi i Mrożycy. Miasto ma charakter miejscowości wypoczynkowej, może służyć jako baza hotelowa, gastronomiczna, turystyczna dla gości z Łodzi i okolic. Miasto położone jest wśród rzek, piaszczystych plaż, łąk i lasów. Głowieńskie powietrze przyczyniło się do przedwojennej sławy miasta jako kurortu. Jego mikroklimat sprzyja leczeniu chorób układu oddechowego. Głowno ma własne Muzeum Regionalne.

Miasto Ozorków związane jest historycznie z przemysłem włókienniczym i przyjazdem do miasta w roku 1817 rodziny Schlosserów. Jej członkowie założyli początkowo nowoczesną przędzalnię wełny, a następnie również bawełny. Fakt ten zapoczątkował ekspansję przemysłu włókienniczego, którą zostały objęte położone w okolicy osady i miasteczka, włącznie z Łodzią. Obecnie aktywny udział w przemianach gospodarczych miasta biorą małe i średnie przedsiębiorstwa. Szansą dla potencjalnych inwestorów jest utworzenie na terenie Ozorkowa Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej – Podstrefy Ozorków. Na jej potrzeby władze miasta przeznaczyły 32,2 ha. Jej powstanie umożliwi rozwój nowych gałęzi przemysłu: spożywczego, elektronicznego i maszynowego.

Miejsko-wiejska gmina Stryków leży w pobliżu aglomeracji łódzkiej, posiada korzystne połączenia komunikacyjne z Łodzią i z innymi miastami. Swą przyszłość ekonomiczno-gospodarczą wiąże z planami budowy autostrad; przez tereny gminne przebiegać będzie autostrada A-1 (północ-południe) oraz autostrada A-2 (wschód-zachód). Skrzyżowanie obu autostrad usytuowane będzie w południowo-wschodniej części miasta Stryków.

Miejsko-wiejska gmina Aleksandrów Łódzki usytuowana jest w centralnej Polsce, w pobliżu geometrycznego środka kraju. Miasto powstało po upadku Napoleona, w trakcie tworzenia przez cara Aleksandra I Królestwa Polskiego. Właśnie od imienia carskiego osada, która w roku 1822 otrzymała prawa miejskie, przyjęła najprawdopodobniej swoją nazwę. Początek XX wieku odznaczał się koniunkturą gospodarczą, czemu sprzyjało połączenie Aleksandrowa z Łodzią linią tramwajową (1910 rok). Zmiany społeczno-ustrojowe, jakie zaszły w kraju po 1989 roku, spowodowały całkowitą zmianę sytuacji. O obliczu przeszło 20

tysięcznego miasta decyduje dzisiaj funkcjonowanie około tysiąca zakładów dziewiarskich. W latach dziewięćdziesiątych nastąpiło połączenie gminy Aleksandrów Łódzki z miastem Aleksandrów Łódzki w jeden organizm administracyjny.

Gmina wiejska Głowno leży w północno-wschodniej części powiatu zgierskiego i podzielona jest administracyjnie na 31 sołectw. Jest gminą typowo rolniczą, w której przeważają gleby zaliczane do III, IV i V klasy bonitacyjnej. Aktualne kierunki rozwoju produkcji rolnej to hodowla bydła mlecznego oraz hodowla trzody chlewnej. W produkcji roślinnej dominuje uprawa buraków cukrowych oraz ziemniaków. We wsiach, położonych w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Głowna, nacisk położony został na uprawy sadownicze (jabłonie i krzewy jagodowe) oraz warzywnictwo. W gminie Głowno powstaną możliwości realizacji inwestycji przemysłowych i towarzyszącej im infrastruktury, wzdłuż projektowanej autostrady A-1.

Gmina wiejska Zgierz. Ponad połowę terenu gminy zajmują użytki rolne. Bogactwo lasów (największe w powiecie zgierskim), rzeczki, czyste środowisko przyrodnicze były czynnikami, które sprawiły, że gmina Zgierz od wielu lat jest dużym zapleczem rekreacyjnym mieszkańców aglomeracji łódzkiej. Obecnie na terenie gminy jest ponad 15 tysięcy działek letniskowych, które tworzą skupiska w miejscowościach: Grotniki, Jedlicze, Zdzisławów, Kwilno, Rosanów, Smardzew. Wśród ośrodków wypoczynkowych na uwagę zasługuje Gminny Ośrodek Szkoleniowo-Wypoczynkowy w Dzierżanej, gdzie znajdują się letnie domki kempingowe oraz dworek, będący obiektem całorocznym. Pełni on funkcję obiektu szkoleniowo-konferencyjnego, wyposażonego w sprzęt audiowizualny i komputery. Posiada także zaplecze hotelowe i obsługę gastronomiczną.

Gmina Parzęczew leży w północno-zachodniej części powiatu zgierskiego w odległości 27 km od Łodzi. Posiada typowo rolniczy charakter i rozwinięte funkcje rekreacyjno-wypoczynkowe. Gmina jest atrakcyjna pod względem przyrodniczym, szczególnie w południowo-wschodniej części (przyległej do lasów grotnickich). Obiektem wyjątkowo popularnym jest zalew wodny w Leżnicy Wielkiej, położony w sąsiedztwie lasu. Zalew wchodzi w skład Ośrodka Sportu i Rekreacji, który posiada ponadto kąpielisko strzeżone, plażę, wypożyczalnię sprzętu wodnego, pole namiotowe oraz boisko do piłki siatkowej.

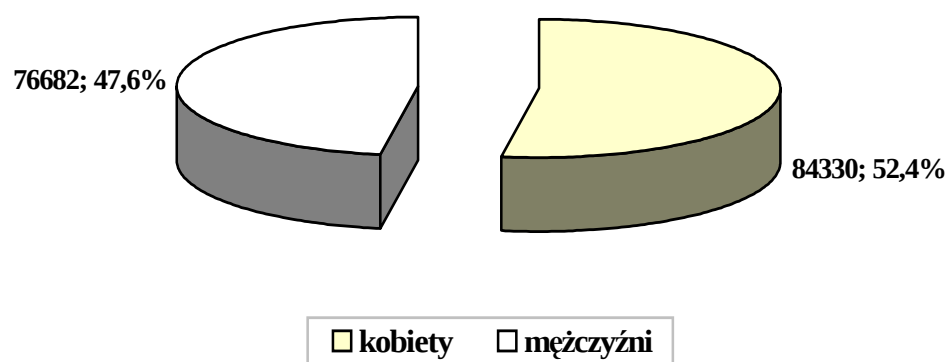
Gmina Ozorków składa się z 33 wsi zlokalizowanych w 27 sołectwach i jednego osiedla. Na terenie gminy znajdują się zabytki sakralne i zabytkowe obiekty związane z wydarzeniami ostatniej wojny światowej. Drewniany kościół w Modlnej został zbudowany w XVIII wieku i należy do najcenniejszych zabytków ziemi łódzkiej. Cmentarze wojenne w Modlnej i Solcy Wielkiej pochodzą z czasów Bitwy pod Kutnem. Gmina Ozorków jest

atrakcyjnym terenem turystyczno-rekreacyjnym. W części zachodniej znajduje się kompleks leśny Sokolniki-Las o wyjątkowym klimacie.

2.1.3. DEMOGRAFIA

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na 31 grudnia 2007 roku, teren powiatu zgierskiego zamieszkiwało 161.012 osób, w tym 84.330 kobiet i 76.682 mężczyzn. Na 100 mężczyzn przypadało 110 kobiet.

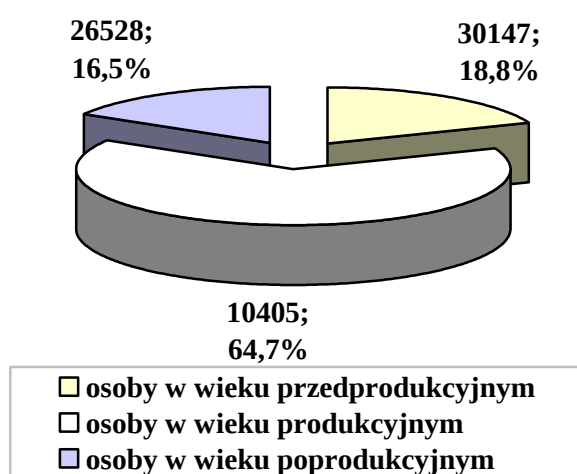
Wykres 1. Ludność powiatu zgierskiego według płci z końcem 2007 roku

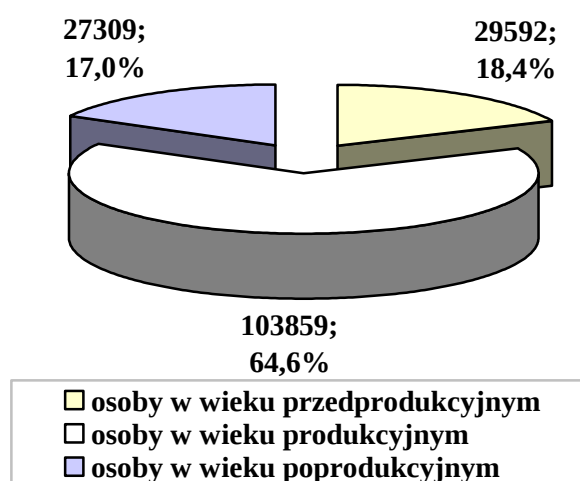
Dane Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie.

Dla polityki społecznej niemniej ważnym wskaźnikiem od ogółu populacji jest jej aktualna, jak i prognozowana struktura wiekowa. Określenie spodziewanych trendów demograficznych oparte zostało na analizie sytuacji ludnościowej powiatu w latach 2005-2007.

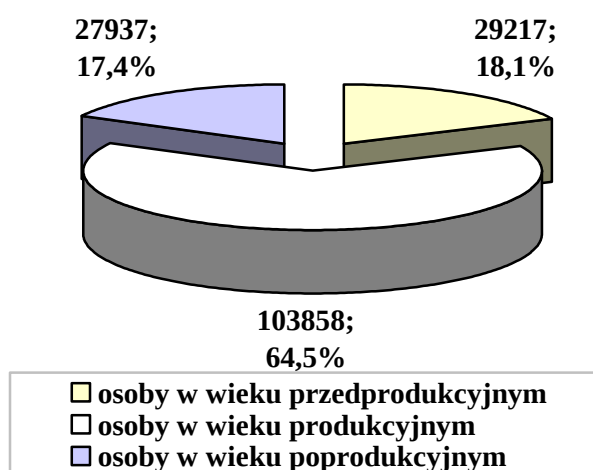
Wykres 2. Struktura wiekowa mieszkańców powiatu z końcem 2005 roku

Wykres 3. Struktura wiekowa mieszkańców powiatu z końcem 2006 roku

Wykres 4. Struktura wiekowa mieszkańców powiatu z końcem 2007 roku

Dane Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie.

Z powyżej przedstawionych danych wynika, iż w omawianym okresie powiat zamieszkiwało: w 2005 roku – 160.728 osób, w 2006 roku – 160.760 osób, a w 2007 roku – 161.012 osób. Następował zatem nieznaczny, lecz systematyczny wzrost ogólnej liczby mieszkańców powiatu zgierskiego.

Według danych GUS z roku 2007, w wieku przedprodukcyjnym było 18,1% ogółu mieszkańców, w wieku produkcyjnym – 64,5%, a w wieku poprodukcyjnym – 17,4%. Przedstawione dane wskazują, że struktura demograficzna ludności powiatu zgierskiego była bardzo podobna do struktury mieszkańców województwa łódzkiego i oddawała typowe trendy

dla rozwoju ludnościowego całego kraju: bardzo mała liczebnie grupa ludności urodzonej w okresie II wojny światowej, liczne pokolenie wyżu kompensacyjnego z przełomu lat 40. i 50., na którego tle wyraźnie odzwierciedla się niż z lat 60. oraz wyże demograficzne z lat 70. i 80., a także mała liczebnie (szczególnie w mieście) grupa dzieci urodzonych w latach 90., co było efektem procesów transformacji systemowej skutkującej trudną sytuacją na rynku pracy, kryzysem mieszkaniowym, zmniejszaniem liczby zawieranych małżeństw i ogólnie zmianami modelu rodziny.

Struktura wiekowa mieszkańców powiatu zgierskiego w latach 2005-2007 była korzystna, co przejawiało się większą liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym w porównaniu z osobami w wieku poprodukcyjnym. Należy jednak zwrócić uwagę na wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym przy jednoczesnym spadku liczby dzieci i młodzieży, co zwiastuje starzenie się populacji powiatu.

Prognozując sytuację demograficzną powiatu na najbliższe lata, należy podkreślić dwie charakterystyczne cechy, które kształtować będą oczekiwania mieszkańców wobec szeroko rozumianej sfery społecznej, w tym pomocy społecznej. Pierwsza dotyczy malejącego odsetka ludzi młodych, co będzie rzutowało na takie potrzeby społeczne, jak edukacja i wychowanie, sport i rekreacja, organizacja czasu wolnego. Druga związana jest z przechodzeniem osób w wieku produkcyjnym, kończących działalność zawodową, do grona seniorów. Populacja osób w wieku poprodukcyjnym z roku na rok powiększa się. Z perspektywy systemu zabezpieczenia społecznego jest to o tyle ważne, że wymaga dostosowania do potrzeb tej grupy odpowiedniej sfery usług społecznych.

Wzrost udziału osób starszych w ogóle populacji może przyczynić się do zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych. Starsze grupy wiekowe są bardziej narażone na ryzyko niepełnosprawności – obecnie prawie 60% niepełnosprawnych jest wśród osób po 55. roku życia. Dodajmy, że proces starzenia się lokalnej społeczności wynika także skądinąd z pozytywnej przesłanki – wydłużania się średniego czasu życia.

Tabela 3. Struktura wiekowa mieszkańców poszczególnych gmin powiatu zgierskiego w 2007 roku

Gmina	Liczba mieszkańców ogółem	Liczba mieszkańców wg wieku i %		
		Przedprodukcyjny	Produkcyjny	Poprodukcyjny
wiejska Głowno	4.908	1.043 (21,3%)	2.917 (59,4%)	948 (19,3%)
wiejska Ozorków	6.661	1.408 (21,1%)	4.076 (61,2%)	1.177 (17,7%)
wiejska Parzęczew	5.025	1.086 (21,6%)	3.165 (63%)	774 (15,4%)

wiejska Zgierz	11.766	2.357 (20,0%)	7.317 (62,2%)	2.092 (17,8%)
miejsko- wiejska Stryków	12.203	2.326 (19,1%)	7. 809 (64%)	2.068 (16,9%)
miejsko- wiejska Aleksandrów	26.851	4.967 (18,5%)	17.613 (65,6%)	4.271 (15,9%)
miejska Głowno	14.989	2.118 (14,1%)	10.145 (67,7%)	2.726 (18,2%)
miejska Ozorków	20.445	3.570 (17,4%)	13.364 (65,4%)	3.511 (17,2%)
miejska Zgierz	58.164	9.813 (16,9%)	37.981 (65,3%)	10.370 (17,8%)
Powiat zgierski	161.012	29.217	103.858	27.937

Dane Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie.

Analizując powyższe zestawienie, należy stwierdzić, iż proces starzenia się społeczności w największym stopniu dotykał mieszkańców gminy wiejskiej Głowno i gminy miejskiej Głowno (osoby w wieku poprodukcyjnym stanowiły w tych gminach odpowiednio 19,3% i 18,2% ogółu ludności), a w najmniejszym ludność gminy miejsko-wiejskiej Aleksandrów Łódzki (15,9% mieszkańców gminy osiągnęło wiek poprodukcyjny). Jednocześnie najmniejszy udział grupy przedprodukcyjnej w ogólnej liczbie mieszkańców występował w gminie miejskiej Głowno (14,1%). Z kolei największy odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym charakteryzował gminy wiejskie Parzęczew (21,6%) i Głowno (21,3%). Natomiast największą liczbę osób w wieku produkcyjnym zanotowano w gminie miejskiej Głowno (67,7%), a najmniejszą w gminie wiejskiej Głowno (59,4%).

Obok wieku, poziom wykształcenia lokalnej społeczności jest kolejną, istotną przesłanką w aspekcie zadań i oczekiwań wobec pomocy społecznej. W procesie oceny umiejętności i radzenia sobie poszczególnych osób, przede wszystkim na rynku pracy, wykształcenie odgrywa niebagatelną rolę. Im bowiem dana osoba jest lepiej wykształcona, tym łatwiej potrafi się przystosować do rynku pracy, tym mniejsze prawdopodobieństwo korzystania przez nią z pomocy społecznej. Poniższa tabela przedstawia poziom wykształcenia mieszkańców poszczególnych gmin wchodzących w skład powiatu zgierskiego.

Tabela 4. Ludność gmin powiatu zgierskiego w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 roku

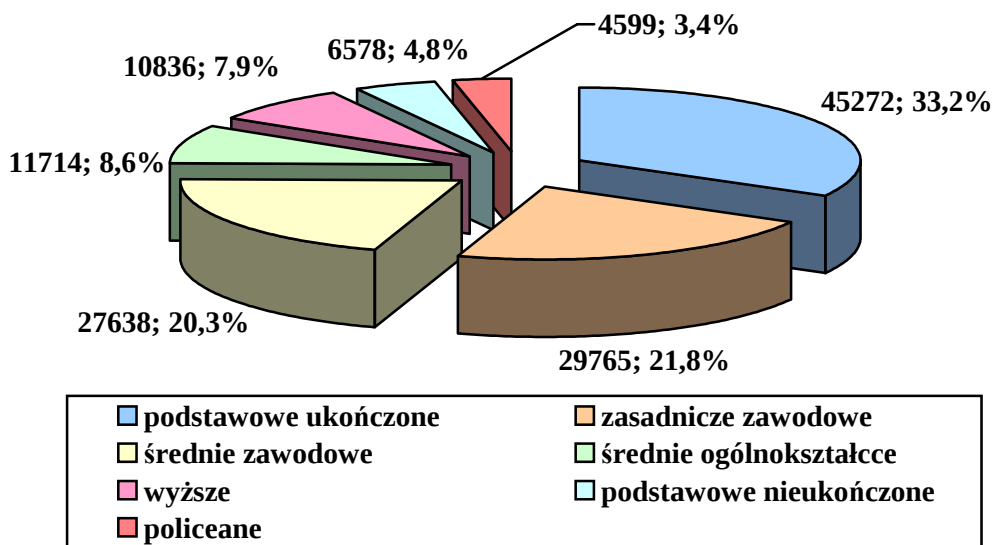
Gmina	Liczba osób ogółem w wieku 13 lat i więcej	Liczba osób wg posiadanego wykształcenia i %					
		Wyższe	Policealne	Średnie ogółem	Zasadnicze zawodowe	Podstawowe ukończone	Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia
Głowno (miejska)	13077	1058 (8,1%)	3391 (25,9%)	1172 (9%)	2974 (22,7%)	4026 (30,8%)	456 (3,5%)
Głowno (wiejska)	4209	74 (1,8%)	648 (15,4%)	121 (2,9%)	1031 (24,5%)	1913 (45,5%)	422 (10,0%)
Ozorków (miejska)	18071	1174 (6,5%)	4001 (22,2%)	1448 (8%)	4324 (23,9%)	6251 (34,6%)	873 (4,8%)
Ozorków (wiejska)	5377	236 (4,4%)	776 (14,4%)	278 (5,2%)	1362 (25,3%)	2247 (41,8%)	478 (8,9%)
Zgierz (miejska)	50210	5152 (10,3%)	13344 (26,6%)	5236 (10,4%)	9962 (19,8%)	14911 (29,7%)	1605 (3,2%)
Zgierz (wiejska)	9042	666 (7,4%)	1717 (19%)	617 (6,8%)	2117 (23,4%)	3353 (37,1%)	572 (6,3%)
Parzęczew (wiejska)	4485	289 (6,4%)	1013 (22,6%)	311 (6,9%)	948 (21,2%)	1641 (36,6%)	283 (6,3%)
Aleksandrów (miejsko-wiejska)	21740	1608 (7,4%)	5273 (24,3%)	1981 (9,1%)	4857 (22,3%)	6946 (32%)	1075 (4,9%)
Stryków (miejsko-wiejska)	10191	579 (5,7%)	2074 (20,3%)	550 (5,4%)	2190 (21,5%)	3984 (39,1%)	814 (8%)

Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002.

Analiza poziomu wykształcenia ludności w poszczególnych gminach powiatu zgierskiego prowadzi do wniosku, że w 2002 roku najwyższym poziomem wykształcenia charakteryzowała się ludność miasta Zgierz, w którym wykształceniem wyższym legitymowało się 10,3% ogółu mieszkańców w wieku 13 i więcej lat. Największy odsetek ludności z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym oraz średnim ogólnokształcącym zamieszkiwał także w Zgierzu, odpowiednio – 26,6% i 10,4%. Natomiast najwięcej osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym mieszkało w gminie wiejskiej Ozorków – 25,3%. Na tle pozostałych gmin, największy odsetek mieszkańców gminy wiejskiej Głowno posiadało wykształcenie podstawowe – 45,5%, W gminie Głowno mieszkało również najwięcej osób z nieukończonym wykształceniem podstawowym lub bez wykształcenia – 10%.

Strukturę wykształcenia mieszkańców powiatu zgierskiego przedstawia poniższy wykres.

Wykres 5. Ludność powiatu w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 r.

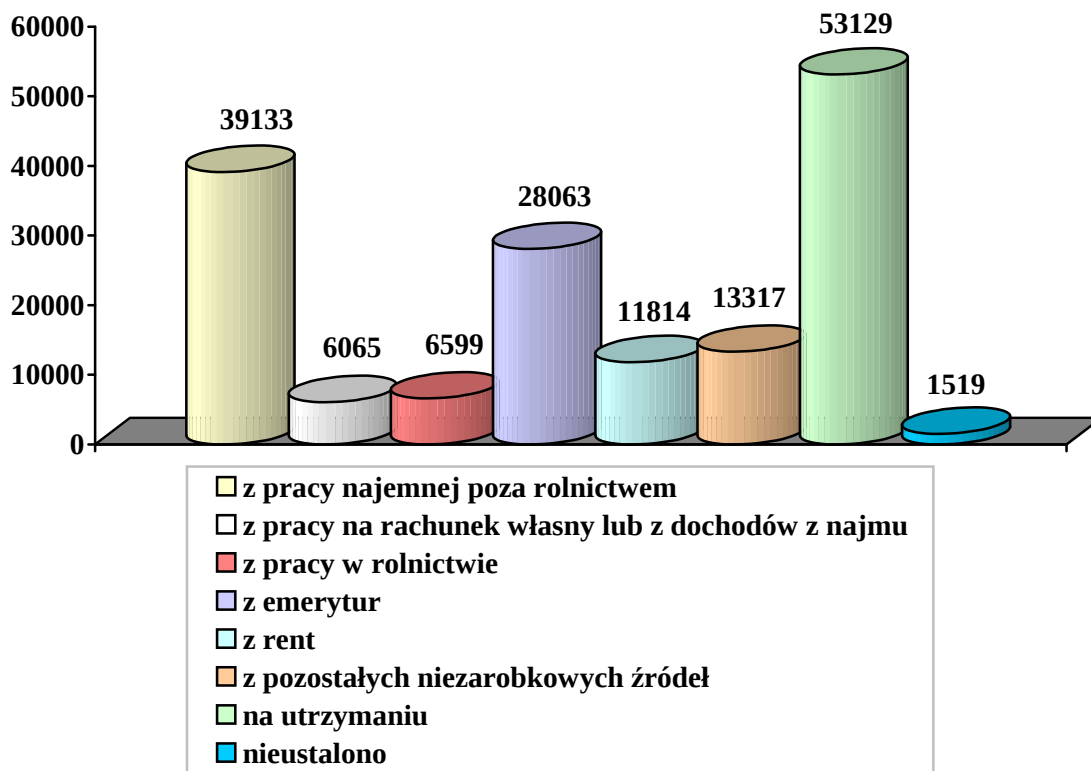
Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002.

Analizując strukturę wykształcenia ludności powiatu w wieku 13 lat i więcej (136.402 osoby), należy stwierdzić, iż największe grupy stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym (45.272 osoby), zasadniczym zawodowym (29.765 osób) i średnim zawodowym (27.638 osób), a wykształceniem wyższym legitymowało się 10.836 osób.

Warto w tym miejscu wspomnieć, że w latach 2005-2007 powiat zgierski realizował projekt o nazwie „Fundusz stypendialny dla młodzieży wiejskiej ze szkół ponadgimnazjalnych”, którego celem było wyrównywanie szans edukacyjnych (w tym likwidowanie barier strukturalnych, społecznych, ekonomicznych i komunikacyjnych) osób napotykających na różnego rodzaju przeszkody w dostępie do edukacji. Z pomocy tej skorzystało 256 osób. Podobne działania skierowane były do młodzieży studiującej w roku akademickim 2005/2006. Ze wsparcia skorzystało 67 studentów.

Wykształcenie ludności jest bezpośrednio związane z jej cechami społeczno-zawodowymi, wpływa na procesy demograficzne, a także na aktywność zawodową ludności i źródła jej utrzymania.

Wykres 6. Ludność powiatu według głównego źródła utrzymania w 2002 roku

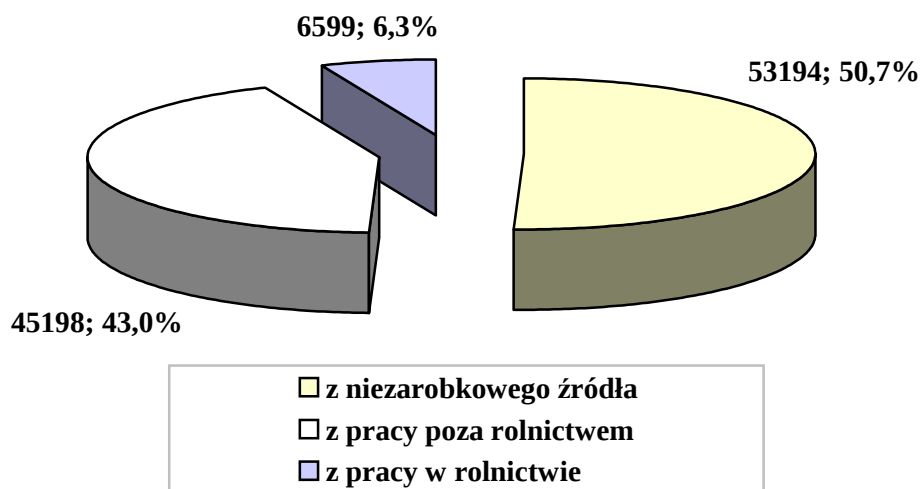

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku spośród 159.639 mieszkańców gminy 104.991 osób (65,8%) posiadało własne źródło utrzymania. Wśród nich 45.198 osób utrzymywało się z pracy poza rolnictwem, w tym 39.133 osoby z pracy najemnej i 6.065 osób z pracy na rachunek własny lub z dochodów z najmu, a z pracy w rolnictwie utrzymywało się 6.599 osób. Z niezarobkowych źródeł utrzymania korzystały 53.194 osoby, z czego 28.063 osoby otrzymywały emerytury, 11.814 osób – renty, zaś 13.317 osób korzystało z pozostałych niezarobkowych źródeł utrzymania. Na utrzymaniu pozostawało 53.129 osób, a źródła utrzymania nie ustalono dla 1.519 osób.

Wyróżniamy trzy rodzaje źródeł utrzymania: rolnicze, pozarolnicze oraz niezarobkowe. Udział ludności utrzymującej się ze źródeł rolniczych lub pozarolniczych w ogólnej liczbie ludności danej jednostki administracyjnej (powiatu, regionu, kraju) można traktować jako syntetyczny miernik rozwoju społeczno-gospodarczego. Szczegółowe dane w tym zakresie dla powiatu zgierskiego pokazuje poniższy wykres.

Wykres 7. Podział mieszkańców powiatu według źródła utrzymania w 2002 roku

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Komentując zaprezentowane dane, warto zauważyć, że ludność rolnicza, czyli korzystająca z rolniczych źródeł utrzymania stanowiła w 2002 roku 6,3% ogólnej liczby mieszkańców, podczas gdy ludność utrzymująca się z pracy poza rolnictwem stanowiła 43% mieszkańców. Ludność korzystająca z niezarobkowych źródeł utrzymania (50,7%) była najliczniejszą grupą, co jest z kolei charakterystyczne dla obszarów wiejskich. W związku z tym można mówić o przemysłowo-rolniczym charakterze powiatu.

2.2. PROBLEMY SPOŁECZNE IDENTYFIKOWANE W OŚRODKACH POMOCY SPOŁECZNEJ

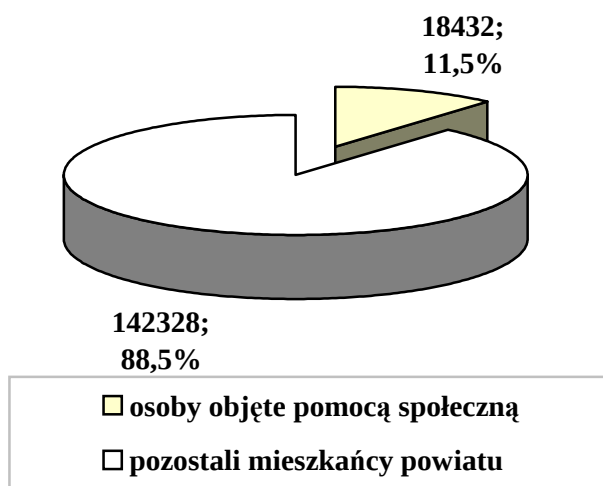
Według ustawy o pomocy społecznej pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2. 1). Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 3. 1).

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie poszczególnych gmin powiatu zgierskiego odpowiedzialnych jest 9 ośrodków pomocy społecznej, w tym 3 w gminach miejskich, 2 w gminach miejsko-wiejskich i 4 w gminach wiejskich. Do ich podstawowych obowiązków należy:

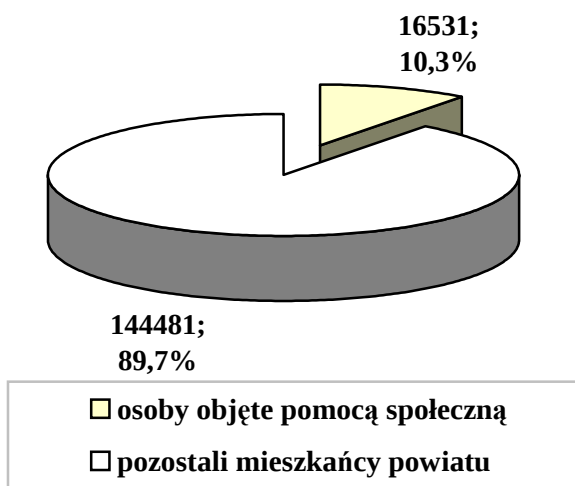
- prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej;
- bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń (w tym organizowanie opieki i usług domowych);
- współpraca z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym;
- aktywizowanie środowiska lokalnego.

Decydujący wpływ na korzystanie z systemu pomocy społecznej w Polsce mają regulacje prawne zawarte w ustawie o pomocy społecznej oraz innych aktach normatywnych. Podstawową przesłanką przyznania świadczeń jest kryterium dochodowe osoby i rodziny. Od 1 października 2006 roku kryterium to ustalono na poziomie 477 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej i 351 zł na osobę w rodzinie. Niski poziom kwot uprawniających do przyznania świadczeń zawęża liczbę uprawnionych i może istotnie wypaczać skalę występującego ubóstwa. Można stwierdzić, że obecnie ubóstwo nie wynika jedynie z krótkotrwałego pogorszenia się sytuacji rodzin, ale nabiera cech trwałości, przyczyniając się do długotrwałego pozbawienia możliwości korzystania z dóbr i usług, a tym samym prowadzi do wykluczenia społecznego. Na syndrom głębokiego ubóstwa składa się bezrobocie połączone z niskim poziomem wykształcenia głowy gospodarstwa domowego, wielodzietność oraz fakt zamieszkania w małych ośrodkach miejskich oraz na wsi, szczególnie na obszarach dotkniętych bezrobociem strukturalnym. Utrwalanie się zjawiska ubóstwa w ostatnich latach dokonywało się przy poprawie przeciętnej sytuacji materialnej ogółu społeczeństwa, co świadczy o rosnących nierównościach w społeczeństwie nierównościach w sytuacji dochodowej i poziomie życia.

Wykres 8. Liczba osób korzystających z systemu pomocy społecznej w 2006 roku a ludność powiatu

Wykres 9. Liczba osób korzystających z systemu pomocy społecznej w 2007 roku a ludność powiatu

Badania własne Centrum AV na podstawie danych GUS i OPS powiatu zgierskiego.

W 2007 r. spośród 161.012 mieszkańców powiatu 16.531 osób objętych było pomocą społeczną. Natomiast w 2006 r. z ogólnej liczby 160.760 mieszkańców powiatu z pomocy społecznej skorzystały 18.432 osoby. Liczba objętych pomocą społeczną w obu omawianych latach odnosi się do członków rodzin osób, którym decyzją administracyjną przyznano wsparcie. Należy zauważyć, że w powiecie zgierskim w 2007 roku, w porównaniu do 2006 roku, nastąpił spadek liczby beneficjentów pomocy społecznej.

Obraz pojawiających się w poszczególnych gminach kwestii społecznych prezentujemy w tabelarycznym zestawieniu, które odzwierciedla najpoważniejsze determinanty istniejącej w 2006 i 2007 r. sytuacji społecznej. Zestawienie sporządzono dla każdej z gmin powiatu zgierskiego na podstawie danych GUS i Ośrodków Pomocy Społecznej. Uwzględniono w nim liczbę osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej w stosunku do liczby mieszkańców, wydatki na pomoc społeczną, a także liczbę pracowników socjalnych.

Tabela 5. Najpoważniejsze determinanty sytuacji społecznej w gminach powiatu zgierskiego w latach 2006-2007

Gmina Rok	Liczba ludności	Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenia	Liczba rodzin objętych pomocą społeczną	Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w ogóle mieszkańców gminy (w %)	Wysokość wydatków na pomoc społeczną (w zł)	Wysokość wydatków na pomoc społeczną w przeliczeniu na 1 mieszkańca (w zł)	Liczba pracowników socjalnych
Parzęczew (wiejska)								
2006	5.100	442	442	667	13,1	509.377	99,9	2
2007	5.025	172	172	602	12,0	207.863	41,4	2
Ozorków (wiejska)								
2006	6.544	951	343	1053	16,1	777.748	118,8	4
2007	6.661	567	342	1076	16,2	378.213	56,8	3
Głowno (wiejska)								
2006	4.946	374	184	691	14,0	699.855	141,5	3
2007	4.908	327	180	643	13,1	162.383	33,1	3
Zgierz (wiejska)								
2006	11.654	1475	419	1310	11,2	1.053.247	90,4	8
2007	11.766	650	379	1148	9,8	757.482	64,4	8
Stryków (miejsko-wiejska)								
2006	12.166	479	479	1183	9,7	1.038.866	85,4	6
2007	12.203	804	403	1028	8,4	774.563	63,5	6

Aleksandrów (miejsko-wiejska)								
2006	26.492	1904	1061	2753	10,4	1.644.886	62,1	11
2007	27.002	1417	947	2345	8,7	1.449.947	53,7	12
Głowno (miejska)								
2006	15.167	1142	718	1925	12,7	1.245.707	82,1	4
2007	14.989	999	619	1665	11,1	1.170.058	78,1	6
Ozorków (miejska)								
2006	20.606	3694	1114	2693	13,1	1.674.381	81,3	9
2007	20.445	3228	1149	2672	13,1	1.958.680	95,8	9
Zgierz (miejska)								
2006	58.272	2950	2281	6157	10,6	4.841.546	83,1	27
2007	58.164	2828	1983	5352	9,2	4.746.100	81,6	27

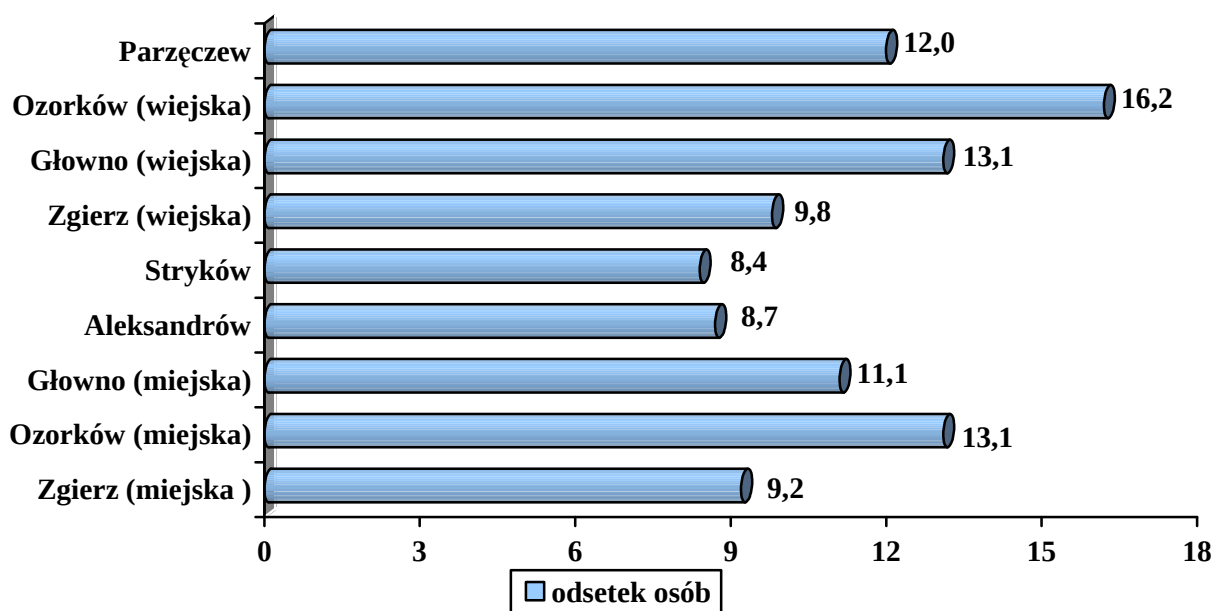
Dane ośrodków pomocy społecznej gmin powiatu zgierskiego i Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie.

Omawiając powyższe zestawienie, należy zwrócić uwagę na malejący (w 2007 roku w stosunku do 2006 r.) odsetek ludności korzystającej z pomocy społecznej, co szczególnie wyraźnie widać na przykładzie takich gmin, jak miejsko-wiejska Aleksandrów i miejsko-wiejska Stryków. Jednocześnie w 2007 roku zmalała skala nakładów finansowych na pomoc społeczną. Niewątpliwy wpływ na liczbę beneficjentów pomocy społecznej i wydatki miała klęska suszy z 2006 r. i pomoc państwa związana z łagodzeniem jej skutków. Skutki suszy były różne w poszczególnych gminach. Stąd też zróżnicowanie liczby gospodarstw objętych pomocą w konkretnych gminach.

Porównując dane dotyczące liczby beneficjentów pomocy społecznej (z uwzględnieniem członków rodzin osób, którym decyzją administracyjną przyznano wsparcie) z ogólną liczbą mieszkańców poszczególnych gmin, uzyskać można syntetyczny wskaźnik przedstawiający dysproporcje w statusie społeczno-materialnym mieszkańców w 2007 roku.

Warto również dodać, że w omawianym okresie Ośrodki Pomocy Społecznej realizowały zadania przy praktycznie niezmienniej liczbie etatów (w sumie w OPS-ach przybyło w 2007 r. dwóch pracowników socjalnych w stosunku do 2006 r.).

Wykres 10. Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w 2007 roku w poszczególnych gminach powiatu zgierskiego (dane w %)

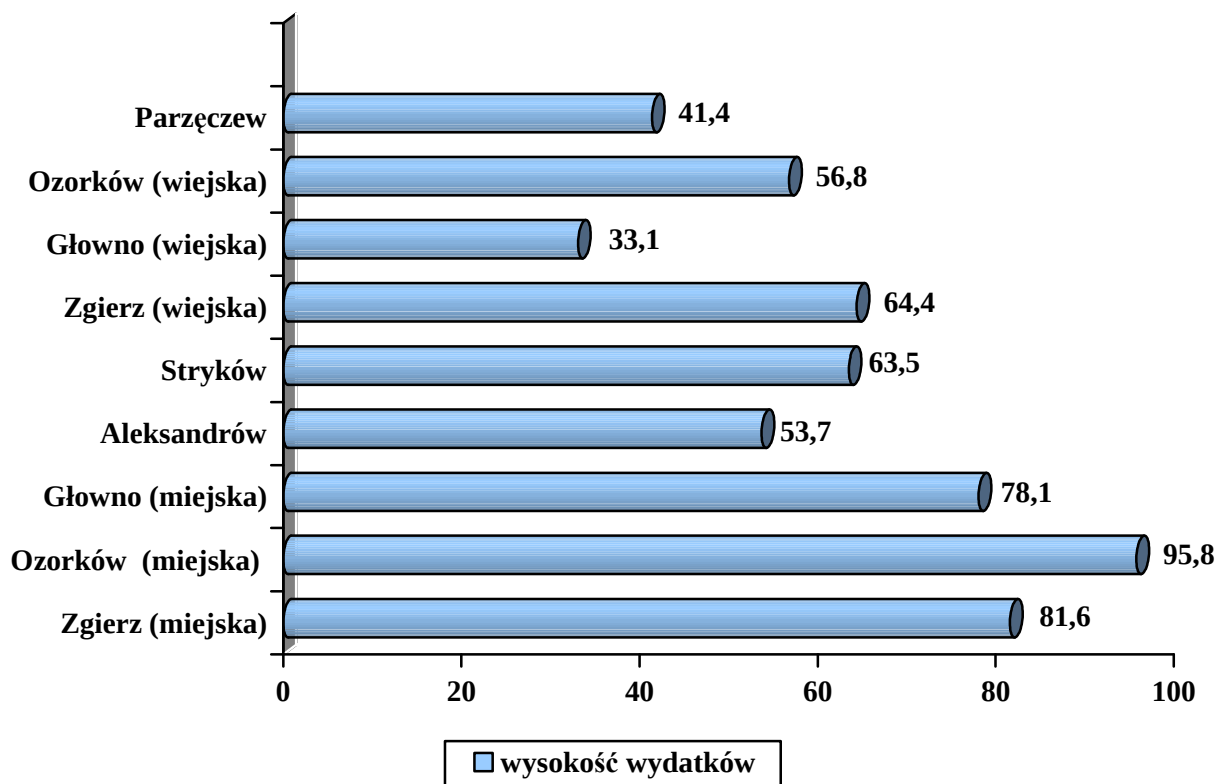

Dane ośrodków pomocy społecznej gmin powiatu zgierskiego.

Dokonując analizy ilościowej beneficjentów pomocy społecznej w poszczególnych gminach powiatu zgierskiego, należy zwrócić uwagę na znaczne różnice w odniesieniu do poszczególnych gmin. Najniższy odsetek beneficjentów zanotowano w 2007 roku w gminach miejsko-wiejskich Stryków i Aleksandrów Łódzki (odpowiednio 8,4% i 8,7%), a także w gminie miejskiej Zgierz (9,2%) i wiejskiej Zgierz (9,8%). Najwyższy – w gminie wiejskiej Ozorków (16,2%) oraz w gminie miejskiej Ozorków (13,2%) i gminie wiejskiej Głowno (13,1%). Wynika z tego, że charakter administracyjny gminy nie miał związku z liczbą osób korzystających z pomocy społecznej. Można natomiast doszukiwać się korelacji liczby świadczeniobiorców z położeniem geograficznym. Gminy o najniższym wskaźniku świadczeniobiorców leżą na południu powiatu, w pobliżu Łodzi. Z kolei gminy o najwyższym odsetku beneficjentów znajdują się na północy powiatu. Obok bliskości aglomeracji łódzkiej dysponującej dużym rynkiem pracy, wpływ na omawiane zjawisko ma większe uprzemysłowienie południowych gmin.

Sumując wydatki na zadania własne pochodzące z budżetu gminy, kwoty na zadania zlecone uzyskane z budżetu państwa, a następnie przeliczając łączną wartość na jednego mieszkańca uzyskaliśmy odmienne dane dla poszczególnych gmin powiatu w zakresie wydatkowania środków na system pomocy społecznej.

Wykres 11. Wysokość wydatków na pomoc społeczną w 2007 roku w poszczególnych gminach powiatu zgierskiego w przeliczeniu na 1 mieszkańca (dane w złotych)

Dane ośrodków pomocy społecznej gmin powiatu zgierskiego.

Prezentowane w zestawieniu kwoty były w obrębie powiatu mocno zróżnicowane – od wartości najniższych w przypadku gminy wiejskiej Głowno, w której średnia wyniosła nieco ponad 33 zł, po najwyższe w gminie miejskiej Ozorków, gdzie wysokość środków finansowych przypadających na jednego mieszkańca kształtowała się na poziomie prawie 96 zł. Ośrodki pomocy społecznej wydawały średnio 63,2 zł w przeliczeniu na statystycznego mieszkańca.

Jak już stwierdzono, wysokość nakładów finansowych pozostających w dyspozycji ośrodków pomocy społecznej była zróżnicowana. Wielkość środków budżetowych przeznaczonych na system pomocy społecznej stanowi wypadkową różnych czynników. Częściowo jest odzwierciedleniem istniejącego ubóstwa mieszkańców i związanych z nim realnych potrzeb, a częściowo wynika z zamożności samej jednostki samorządu terytorialnego, która może wyasygnować mniej lub więcej pieniędzy na system pomocy.

Najczęściej udzielaną formą pomocy są świadczenia pieniężne. Analizując możliwości przyznawania przez ośrodki pomocy społecznej świadczeń finansowych, należy wskazać na podstawowe zasiłki, którymi obecnie są: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy,

specjalny zasiłek celowy, składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne oraz pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie.

Większość świadczeń jest przyznawana w drodze decyzji administracyjnej. Beneficjenci niezadowoleni z uzyskanej pomocy mają prawo odwołać się do Samorządowego Kolegium Odwoławczego, które, w trybie administracyjnym, może decyzję Ośrodka Pomocy Społecznej utrzymać w mocy, uchylić w części lub całości albo przekazać do ponownego rozpoznania.

Ustawa o pomocy społecznej określa zamkniętą listę powodów, dla których udziela się wsparcia. W poszczególnych gminach powiatu zgierskiego przyczyny ubiegania się o pomoc były zróżnicowane, co prezentuje poniższa tabela.

Tabela 7. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminach powiatu zgierskiego w 2007 roku (liczba osób w rodzinach)

Gmina	Powody przyznawania pomocy społecznej							
	Ubóstwo	Bezrobocie	Niepełno-sprawność	Długotrwa-ła lub ciężka choroba	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowaw-czych	Potrzeba ochrony macierzyń-stwa	Przemoc w rodzinie	Alkoholizm
Główno (wiejska)	8	260	77	168	95	115	–	28
Zgierz (wiejska)	999	596	186	507	306	377	–	149
Parzęczew (wiejska)	591	496	72	37	–	–	–	–
Ozorków (wiejska)	–	574	126	211	506	20	–	84
Stryków (miejsko-wiejska)	7	526	317	370	351	183	–	137
Aleksandrów Łódzki (miejsko-wiejska)	57	1779	497	1022	971	376	–	81
Ozorków (miejska)	2101	2481	183	123	261	49	76	396
Główno (miejska)	14	1190	191	433	324	136	3	27
Zgierz (miejska)	4075	3209	2121	2357	2123	729	21	412
Razem	7852	11111	3770	5228	4937	1985	100	1314

Dane ośrodków pomocy społecznej gmin powiatu zgierskiego.

Ze zbiorczego zestawienia wynika, że najczęstszymi powodami ubiegania się o świadczenia pomocy społecznej w gminach powiatu zgierskiego w 2007 roku były:

1. bezrobocie (11.111 osób w rodzinach),

2. ubóstwo (7.852),
3. długotrwała lub ciężka choroba (5.228),
4. bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (4.937)
5. niepełnosprawność (3.770),
6. potrzeba ochrony macierzyństwa (1.985),
7. alkoholizm (1.314),
8. przemoc w rodzinie (100).

Analizując powyższe zestawienie należy mieć na uwadze, że obrazuje ono główne powody i tendencje korzystania z pomocy społecznej. Nie jest natomiast fotografią stanu faktycznego w tym zakresie. Wynika to z dowolności kwalifikowania świadczeniobiorców do określonych kategorii osób, na co wskazują znaczne rozpiętości w rozmiarach udzielanego wsparcia zarówno w kolejnych latach, jak i w poszczególnych gminach. Charakterystycznym przykładem jest tu gmina wiejska Ozorków, w której problem ubóstwa w 2007 r. w ogóle nie wystąpił, podczas gdy w sąsiedniej gminie Parzęczew ubóstwo było głównym powodem ubiegania się o wsparcie.

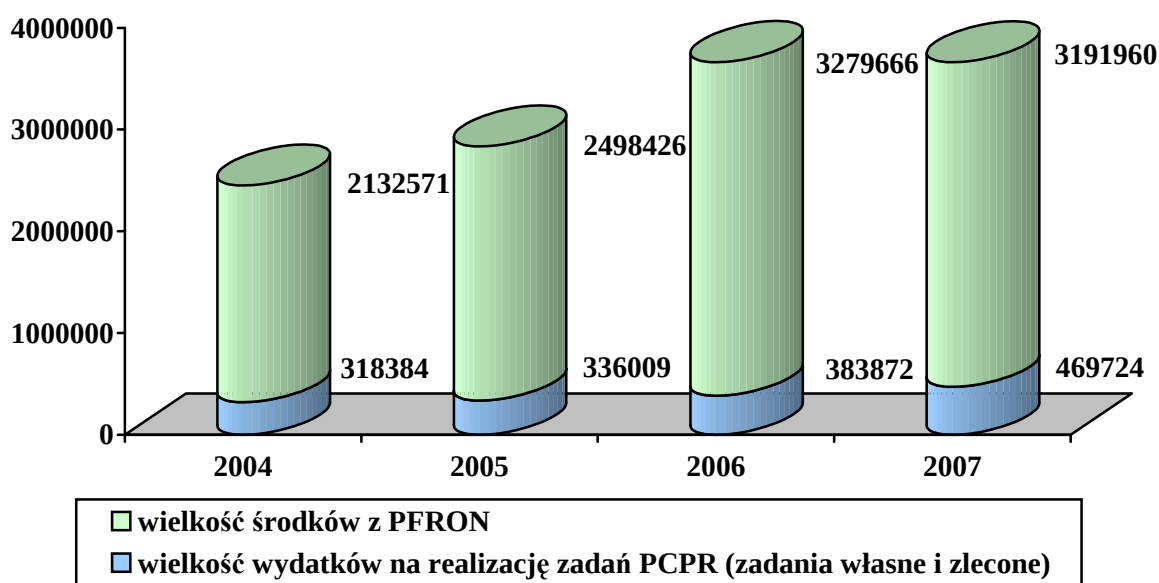
Diagnoza problemów społecznych występujących w gminach powiatu zgierskiego wskazuje, że wśród trudności, z jakimi najczęściej borykają się mieszkańcy dominują: bezrobocie, ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, niepełnosprawność, potrzeba ochrony macierzyństwa, alkoholizm i przemoc w rodzinie. Głównym powodem generującym ubóstwo jest bezrobocie. Rozmiary i cechy bezrobocia stawiają je w rzędzie najważniejszych i jednocześnie najtrudniejszych do rozwiązania problemów społecznych, ekonomicznych i politycznych.

2.3. PROBLEMY SPOŁECZNE IDENTYFIKOWANE W POWIATOWYM CENTRUM POMOCY RODZINIE

Za realizację zadań powiatowych z zakresu pomocy społecznej odpowiedzialne jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zgierzu. Do jego obowiązków należy m.in. realizacja zadań własnych oraz zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat, zawartych w art. 19-20 ustawy o pomocy społecznej.

Poniższy wykres przedstawia dane szczegółowe dotyczące wielkości wydatków przeznaczonych przez PCPR na realizację zadań w latach 2005-2007.

Wykres 12. Wielkość wydatków przeznaczonych na realizację zadań PCPR w latach 2004-2007

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Zgierzu.

Analizując powyższe zestawienie, należy stwierdzić, iż wielkość wydatków przeznaczonych przez powiat na realizację zadań PCPR w latach 2004-2006 ulegała systematycznemu wzrostowi. W 2004 roku wydatki te wyniosły łącznie 2.450.955 zł (w tym 318.384 zł na zadania własne i zlecone), rok później wzrosły do 2.834.435 zł (w tym 336.009 zł na zadania własne i zlecone), a w 2006 roku osiągnęły poziom 3.663.538 zł (w tym 383.872 zł na zadania własne i zlecone) i były najwyższe. W kolejnym roku nieznacznie spadły do 3.661.684 zł (w tym 469.724 zł na zadania własne i zlecone).

2.3.1. KWESTIA DZIECKA

Polityka społeczna zajmuje się dziećmi jako grupą wymagającą szczególnej troski i ochrony. Działalność na rzecz dzieci polega przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwienie dostępu do oświaty, służby zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka życiowego. System opieki nad dziećmi potrzebującymi wsparcia organizują instytucje państwowe, samorządy, organizacje pozarządowe. Na system ten składają się m.in.:

- domy pomocy społecznej dla dzieci specjalnej troski,
- pogotowia opiekuńcze,

- domy dziecka,
- ośrodki szkolno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży,
- ogniska i świetlice wychowawcze oraz kluby środowiskowe,
- placówki wsparcia dziennego zapobiegające niedostosowaniu społecznemu i osamotnieniu dzieci i młodzieży oraz zapewniające pomoc rodzicom mającym trudności w wychowaniu dzieci,
- wioski dziecięce,
- ośrodki adopcyjno-opiekuńcze,
- rodziny zastępcze,
- rodzinne domy dziecka,
- młodzieżowe ośrodki wychowawcze,
- młodzieżowe ośrodki socjoterapii.

Wszystkie te placówki wyrównują szanse dzieci i młodzieży, niemniej dziecko, dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości, powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia.

Dziecko w środowisku

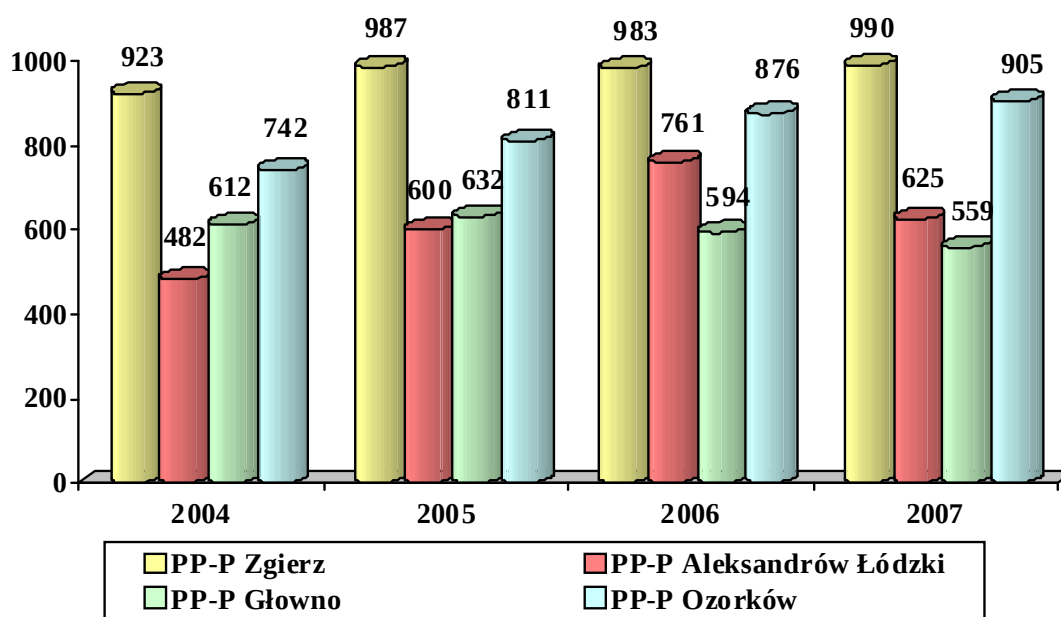
Na zapewnienie odpowiedniej pozycji dziecka w środowisku lokalnym wpływa wiele czynników. Jednym z kluczowych jest możliwość korzystania ze wsparcia odpowiednich instytucji, w tym świadczących pomoc w zakresie poradnictwa rodzinnego oraz pedagogicznego. Funkcje te spełniają w powiecie zgierskim **Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne w Zgierzu, Aleksandrowie Łódzkim, Głownie i Ozorkowie**. Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne swym zasięgiem obejmują wszystkie placówki oświatowo-wychowawcze i opiekuńczo-wychowawcze z terenu powiatu. Merytorycznie podlegają Kuratorium Oświaty, organizacyjnie – Starostwu Powiatowemu.

Ich celem jest udzielanie wszechstronnej pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Wsparciem mogą być objęte dzieci i młodzież do dziewiętnastego roku życia. Udzielana pomoc jest nieodpłatna. Poradnie, ze względu na swój powiatowy zasięg, realizują wszystkie zadania statutowe, a więc zajmują się diagnozą rozwoju dziecka, wspomaganiem wychowawczej funkcji rodziny, dbaniem o wszechstronny rozwój dzieci i młodzieży, udzielaniem pomocy dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej i ze specyficznymi zaburzeniami poszczególnych funkcji, udzielaniem pomocy młodzieży w rozwiązywaniu problemów w okresie dojrzewania,

poradnictwem dla uczniów w dokonywaniu wyboru kierunku kształcenia i zawodu, dziećmi i młodzieżą z wybitymi uzdolnieniami, dziećmi z zaburzeniami w komunikowaniu się, wczesną interwencją, pomocą rodzicom i nauczycielom. Poradnie realizują zadania przez:

- diagnozę – są to przeważnie badania psychologiczne, pedagogiczne, logopedyczne, po których wydaje się opinię lub orzeczenie określające dalszą drogę pomocy dla dziecka,
- terapię – terapia zaburzeń emocjonalnych dla dzieci, terapia rodzin,
- działalność profilaktyczną – profilaktyka uzależnień, wczesne wykrywanie trudności szkolnych,
- psychoedukację – zajęcia edukacyjne dla dzieci i młodzieży (warsztaty zawodoznawcze, zajęcia), prelekcje dla rodziców i nauczycieli,
- konsultacje, mediacje, informacje,
- doradztwo – porady indywidualne dla rodziców, nauczycieli i młodzieży.

Wykres 13. Liczba dzieci z powiatu zgierskiego objętych pomocą Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w latach 2004-2007

Dane poradni psychologiczno-pedagogicznych z terenu powiatu.

Cztery Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne działające na terenie powiatu zgierskiego w analizowanym okresie udzieliły pomocy łącznie następującej liczbie dzieci i młodzieży: w 2004 roku – 2.759, w 2005 roku – 3.030, w 2006 roku – 3.214, w 2007 roku – 3.079. Należy zauważyć, że najwięcej dzieci otrzymało pomoc w 2006 roku, a to głównie za sprawą PP-P w Aleksandrowie Łódzkim, gdzie objęto opieką więcej dzieci niż w innych okresach. Jednakże

poradnią przyjmującą najwięcej dzieci i młodzieży w całym omawianym okresie była PP-P w Zgierzu.

Analizując przyczyny świadczonego wsparcia, należy wskazać, iż w 2007 roku były nimi najczęściej:

- trudności w nauce (dysleksja, dysgrafia, dysortografia, dyskalkulia – trudności w nauce matematyki, niższa sprawność intelektualna, kłopoty w rozumieniu poleceń, wolne tempo pracy, słabe oceny, brak motywacji do nauki, zmiana szkoły),
- problemy emocjonalne (nadpobudliwość ruchowa, problemy z przystosowaniem się do środowiska rówieśników, agresja w stosunku do rówieśników i dorosłych),
- wady wymowy (niewymawialnie zgłosek, seplenienie, jąkanie).

Na podstawie danych statystycznych dostarczonych przez Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne w Zgierzu, Aleksandrowie Łódzkim, Głównie i Ozorkowie można wymienić najczęściej udzielane form pomocy pośredniej:

- orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego uczniów (z niepełnosprawnością ruchową, z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim, umiarkowanym, znacznym i głębokim, z niepełnosprawnościami sprzężonymi, zagrożonych niedostosowaniem społecznym, niedostosowanych społecznie oraz z zaburzeniami zachowania);
- orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania;
- inne (opinie dotyczące wczesnego wspomagania rozwoju, przyspieszenia obowiązku szkolnego, odroczenia obowiązku szkolnego, pozostawienia ucznia kl. I-III na drugi rok, dostosowania wymagań edukacyjnych, dostosowania warunków i formy sprawdzianów, egzaminów gimnazjalnych i maturalnych, przyjęcia ucznia gimnazjum do oddziału przysposabiającego do pracy, objęcia dziecka pomocą psychologiczno-pedagogiczną w przedszkolu, szkole lub placówce oświatowej).

Wśród form pomocy bezpośredniej stosowanych w ww. Poradniach wymienić można:

- zajęcia korekcyjno-kompensacyjne,
- terapie logopedyczne,
- socjoterapie, zajęcia aktywizujące wybór zawodu,
- inne formy pomocy indywidualnej i grupowej (np. zajęcia z uczniami zdolnymi, grupowe zajęcia prozdrowotne).

Do instytucji wsparcia dziecka i rodziny należy też zaliczyć działający przy **PCPR Dział Interwencji Kryzysowej** pełniący funkcje pomocnicze w realizacji zadań opiekuńczo-wychowawczych powiatu. W jego skład wchodzi pracownicy PCPR: prawnik i psycholog. Wśród najczęściej zgłaszanych problemów wymienić należy problemy dotyczące władzy

rodzicielskiej (pozbawienie, ograniczenie władzy rodzicielskiej i zaniedbywanie obowiązków związanych z wykonywaniem tej władzy), trudności wychowawcze (w tym w rodzinach zastępczych), konflikty rodzinne i inne. W 2007 roku Dział Interwencji Kryzysowej odnotował 329 zgłoszeń. Jego pracownicy udzielili i przeprowadzili 570 porad i interwencji (291 prawnych, 242 psychologiczne, 37 socjalnych).

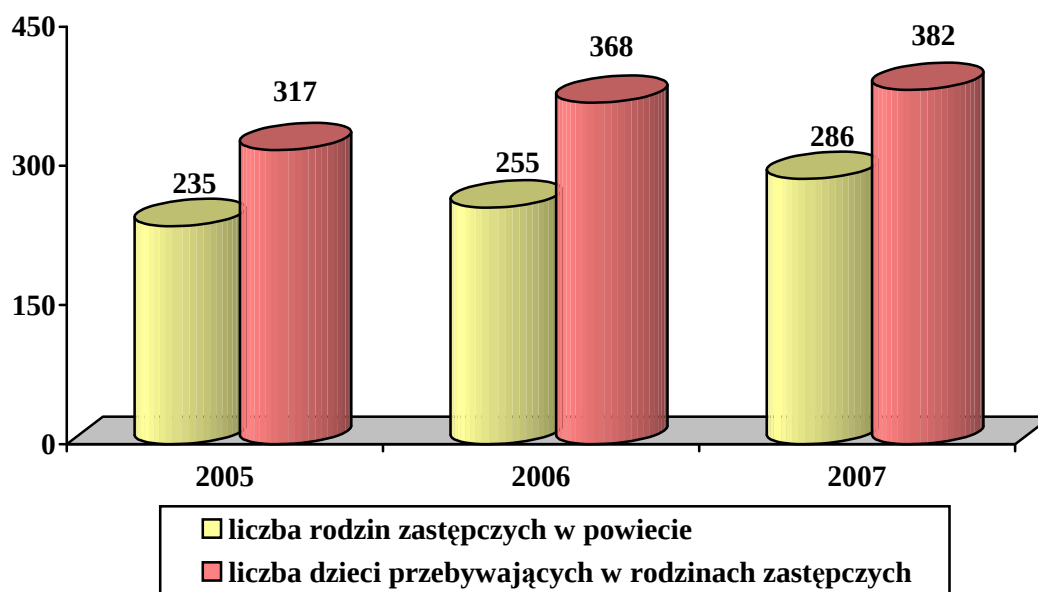
Dziecko pozbawione opieki rodziny

Znaczącą część klientów lokalnego systemu pomocy społecznej stanowią rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami, takimi, jak: uzależnienie od środków psychoaktywnych, przemoc domowa, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych, wyrażające się m. in. w postaci niedojrzałości emocjonalnej, problemach we współżyciu z ludźmi, trudnościach adaptacyjnych, niezaradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Problemy wychowawcze w środowisku rodzinnym, szkolnym ujawniają się w postaci zachowań buntowniczych, agresywnych, konfliktowych, łamania przez dzieci i młodzież panujących obyczajów, norm, wartości.

Wyuczona bezradność prowadzi do zjawiska sieroctwa, które związane jest ze stanem pozbawienia dzieci, trwale lub przejściowo, szans wychowywania we własnej rodzinie, ze względu na brak odpowiednich warunków opiekuńczo-wychowawczych. Problem sieroctwa nie jest zjawiskiem nowym. Sieroty w coraz większym stopniu pochodzą z rodzin dysfunkcyjnych, w których panuje niewłaściwa atmosfera, konflikty rodzinne, błędy wychowawcze, brak odpowiedzialności za dzieci, są zerwane więzi uczuciowe między członkami rodziny, a szczególnie w stosunku do dziecka. Na dezintegrację rodziny wpływa również zła sytuacja materialna, mieszkaniowa, narastająca frustracja spowodowana bezrobociem.

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych niejednokrotnie jest podstawą do organizowania zastępczych form opieki nad dzieckiem. Jedną z najbardziej dogodnych form opieki nad dzieckiem jest rodzina zastępcza. **Rodzina zastępcza** to taka rodzina, która tymczasowo lub stale opiekuje się i wychowuje dzieci, które zostały osierocone, odrzucone lub których rodzice nie są w stanie zapewnić im bezpieczeństwa i opieki. Rodzina zastępcza nie jest rodziną adopcyjną. Przyjęcie dziecka do rodziny przez małżeństwo lub osobę samotną następuje najczęściej bez zrywania więzi z rodziną biologiczną dziecka.

Wykres 14. Rodziny zastępcze na terenie powiatu zgierskiego w latach 2005-2007

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Zgierzu.

W powiecie zgierskim na przestrzeni lat 2005-2007 liczba rodzin zastępczych systematycznie rosła: od 235 w 2005 roku, poprzez 255 w roku 2006, do 286 w roku 2007. Stale rosła również liczba małoletnich wychowanków przebywających w rodzinach zastępczych: najwyższa była w 2007 roku – 382 dzieci, a najniższa w 2005 roku – 317.

W 2005 roku spośród 235 rodzin zastępczych jedna rodzina była rodziną zawodową niespokrewnioną z dzieckiem o charakterze pogotowia rodzinnego (w ciągu roku przebywało w niej 6 małoletnich dzieci). W 115 rodzinach zastępczych przebywało 129 pełnoletnich wychowanków.

W 2006 roku spośród 255 rodzin zastępczych dwie rodziny miały charakter pogotowia rodzinnego (w ciągu roku przebywało w nich 12 małoletnich wychowanków). Ponadto powołano 2 rodziny zawodowe wielodzietne, w których przebywało 8 małoletnich dzieci. Natomiast w 120 rodzinach przebywało 128 pełnoletnich wychowanków. Dane liczbowe na temat sytuacji rodzin zastępczych w 2007 roku przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Sytuacja rodzin zastępczych w powiecie w 2007 roku

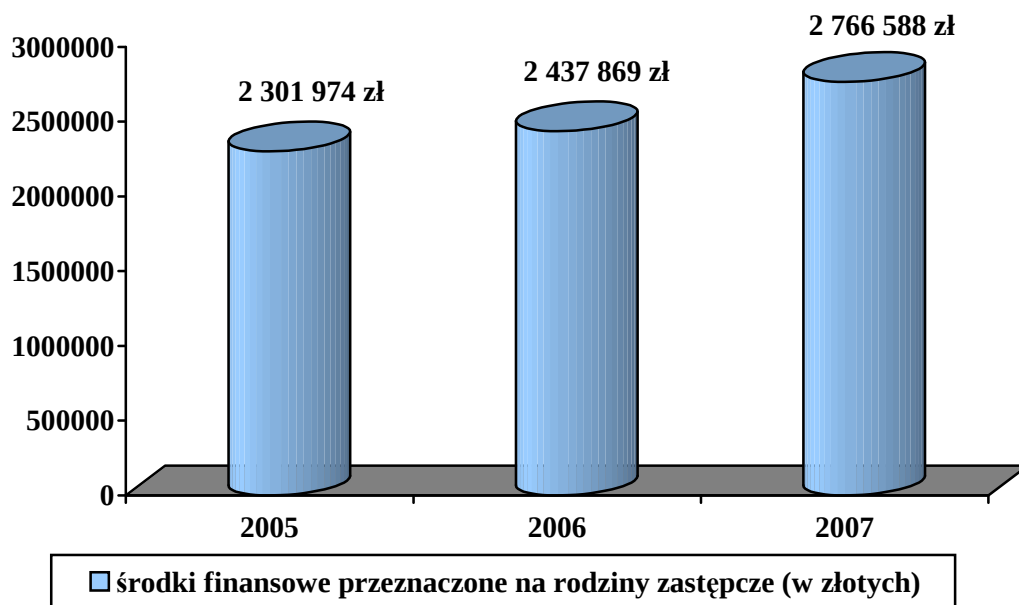
Rodzaj rodziny Liczba rodzin i dzieci	Rodziny spokrewnione z dzieckiem	Rodziny niespokrewnione z dzieckiem	Rodzina zawodowa, wielodzietna niespokrewniona z dzieckiem	Rodziny zawodowe niespokrewnione z dzieckiem o charakterze pogotowia rodzinnego	Ogółem
Rodziny objęte pomocą	240	40	3	3	286
Dzieci umieszczone w rodzinach zastępczych	297	55	9	21	382

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Zgierzu.

W 2007 roku spośród 286 rodzin zastępczych trzy pełniły zadania pogotowia rodzinnego (przebywało w nich 21 małoletnich wychowanków), w 3 rodzinach zawodowych wielodzietnych niespokrewnionych z dzieckiem przebywało 9 dzieci, w 40 rodzinach niespokrewnionych z dzieckiem przebywało 55 wychowanków, a w 240 rodzinach spokrewnionych z dzieckiem 297 wychowanków.

Analizując dane z lat 2005-2007 dotyczące rodzin zastępczych, warto zwrócić uwagę na wzrost liczby rodzin zastępczych zawodowych niespokrewnionych z dzieckiem o charakterze pogotowia rodzinnego. W rodzinie o tym charakterze umieszcza się nie więcej niż 3 dzieci do czasu unormowania ich sytuacji życiowej, jednak nie dłużej niż przez 12 miesięcy. Do rodzin w tzw. pogotowiu często trafiają dzieci zaniedbane, z zaburzeniami rozwojowymi, wymagające specjalistycznej pomocy medycznej i psychologicznej. Funkcjonowanie rodzin o charakterze pogotowia jest korzystne nie tylko z uwagi na zindywidualizowaną opiekę nad dzieckiem, ale również z przyczyn ekonomicznych. Koszt utrzymania jednego dziecka w takiej rodzinie w 2007 roku wynosił w powiecie zgierskim ok. 1.760 zł miesięcznie (wliczając wynagrodzenie rodziny), podczas gdy w placówkach specjalizujących się w opiece nad małym dzieckiem – ok. 3.000 zł miesięcznie.

Wykres 15. Środki finansowe przeznaczone na rodziny zastępcze w powiecie – dane za lata 2005-2007

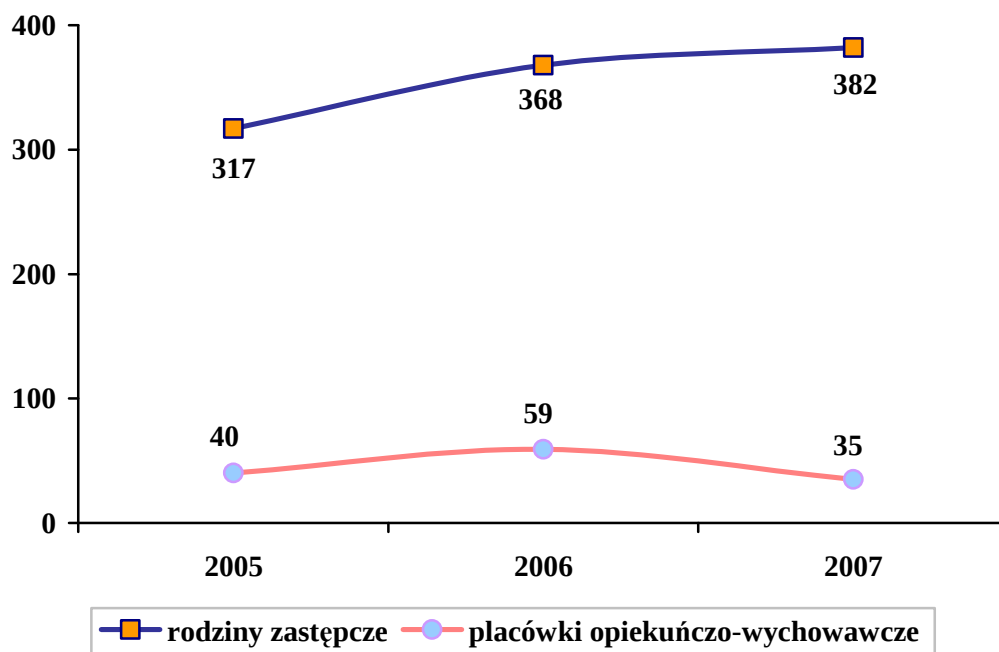
Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Zgierzu.

Jeśli chodzi o środki finansowe przeznaczane na rodziny zastępcze (wszystkie rodzaje), to w latach 2005, 2006 i 2007 wynosiły one odpowiednio – 2.301.974 zł, 2.437.869 zł i 2.766.588 zł.

Na terenie powiatu zgierskiego działają dwie **całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjnego**, tj. Dom Dziecka w Grotnikach i Dom Dziecka w Dąbrówce. Nadzór merytoryczny sprawuje nad nimi PCPR. Placówki opiekuńczo-wychowawcze zapewniają dzieciom całodobową opiekę oraz zaspokajają ich potrzeby bytowe, rozwojowe, społeczne, religijne, a także zapewniają kształcenie i świadczenia zdrowotne.

W wymienionych placówkach w roku 2005 umieszczano 15 dzieci z powiatu zgierskiego, w 2006 r. – 40, a rok później 35. W placówkach znajdujących się w innych powiatach w 2005 r. przebywało 25 dzieci pochodzących z powiatu zgierskiego, a w 2006 r. – 19. W 2007 r. nie skierowano żadnego dziecka do placówki opiekuńczo-wychowawczej spoza powiatu.

Wykres 16. Liczba małoletnich umieszczanych w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2005-2007

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Zgierzu.

Dysproporcja między liczbą dzieci kierowanych do rodzin zastępczych i domów dziecka jest wyraźna, a rysująca się tendencja w tym zakresie wskazuje na przemyślaną strategię samorządu powiatowego w rozwoju rodzinnej opieki zastępczej. Świadczą o tym również działania promujące rodziny zastępcze niespokrewnione z dzieckiem, które inicjowało PCPR (m.in. cykl reportaży w lokalnej telewizji „Centrum” obrazujący sytuację w domach dziecka i rodzinach zastępczych czy artykuły w gazetach na temat poszukiwania kandydatów na rodziny zastępcze). Warto także wspomnieć o działaniach promocyjnych i szkoleniowych prowadzonych przez organizację pozarządową Towarzystwo Rozwijania Aktywności Dzieci „Szansa” na rzecz rozwoju systemu rodzinnej opieki zastępczej w powiecie zgierskim, które realizowane były na mocy umowy z PCPR. Ich wynikiem było m.in. przeszkolenie czterech rodzin z powiatu w celu nabycia przez nie kwalifikacji niezbędnych do pełnienia roli zastępczej rodziny zawodowej.

Podstawą do umieszczenia małoletniego w placówce opiekuńczo-wychowawczej bądź w rodzinie zastępczej jest postanowienie sądu opiekuńczego. W takich przypadkach sąd opiekuńczy zawiadamia powiatowe centrum pomocy rodzinie, które udziela rodzinie zastępczej odpowiedniej pomocy i składa sądowi sprawozdania dotyczące sytuacji rodziny i świadczonej pomocy (art. 109 §2 pkt. 5 i §4 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego). Z rocznych sprawozdań PCPR w Zgierzu wynika, że w 2005 r. na mocy postanowień sądu w domach dziecka

umieszczono 15 dzieci, natomiast w powołanej wtedy rodzinie o charakterze pogotowia – 6. W 2006 r. 46 dzieci umieszczono w placówkach, a 13 trafiło do rodzin o charakterze pogotowia. W 2007 r. do PCPR wpłynęło 41 postanowień sądu dotyczących 58 małoletnich, z których w placówkach umieszczono 35 dzieci, a 23 w rodzinach zastępczych. Powyższe zestawienie wskazuje, po pierwsze, na stały wzrost liczby postanowień sądu dotyczących interwencyjnego umieszczania dzieci, po drugie, na korzystanie w praktyce orzeczniczej z możliwości, jakie stwarza opieka zastępcza, a po trzecie dowodzi niedoboru miejsc w rodzinach zastępczych na terenie powiatu zgierskiego.

W 2007 r., podobnie jak w latach wcześniejszych, głównymi przyczynami umieszczania dzieci w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych były:

- alkoholizm rodziców i związane z nim zaniedbania bytowo-wychowawcze,
- długotrwała choroba rodzica (najczęściej psychiczna),
- niezaradność życiowa i bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- brak zainteresowania dzieckiem i jego zaniedbywanie,
- niepełnosprawność rodzica,
- sieroctwo.

Wychowankowie opuszczający placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze mogą liczyć na pomoc w usamodzielnieniu i integracji ze środowiskiem. Przejawia się ona nie tylko w świadczeniu na ich rzecz pracy socjalnej, ale również w pomocy pieniężnej na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki, uzyskanie odpowiednich warunków mieszkaniowych i zagospodarowanie. Szczegółowe dane na ten temat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Dzieci usamodzielniane – dane za lata 2004-2007

Liczba dzieci usamodzielnianych ogółem w tym w poszczególnych kategoriach wydanych decyzji	2004 r.		2005 r.		2006 r.		2007 r.	
	Z rodzin zastępczych	Z placówek	Z rodzin zastępczych	Z placówek	Z rodzin zastępczych	Z placówek	Z rodzin zastępczych	Z placówek
1. Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki	100	16	129	19	128	22	112	27
2. Pomoc pieniężna na usamodzielnienie	11	11	5	4	8	6	12	11

3. Pomoc w formie rzeczowej na zagospodarowanie				12		4		7
Ogólna kwota przyznanych świadczeń (zł)	708.308		743.360		707.298		716.392	

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Zgierzu.

Wielkość środków przeznaczanych na wspomaganie dzieci usamodzielnianych w latach 2004-2007 była zróżnicowana. W roku 2005 osiągnęła najwyższy poziom – 743.360 zł, w roku następnym spadła do najniższego poziomu – 707.298 zł. Omawiając dane za 2007 r., kiedy to wydatkowano na pomoc w sumie 716.392 zł, warto zwrócić uwagę, że 11 wychowankom, którzy otrzymali mieszkania socjalne, została wypłacona jednorazowa kwota w łącznej wysokości 67.527 zł. Dzięki temu mogli wyremontować mieszkania i urządzić je, na co w poprzednich latach nie zezwalały przepisy. Dopuszczalna była pomoc rzeczowa na zagospodarowanie, którą w 2007 r. otrzymało 7 osób (na łączną kwotę 14.655 zł). W omawianym czasie zmieniała się również liczba usamodzielnianych wychowanków.

W 2007 r. pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki otrzymało 112 podopiecznych z rodzin zastępczych (na kwotę 491.252 zł) i 27 z placówek (na kwotę 96.489 zł).

2.4.2. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

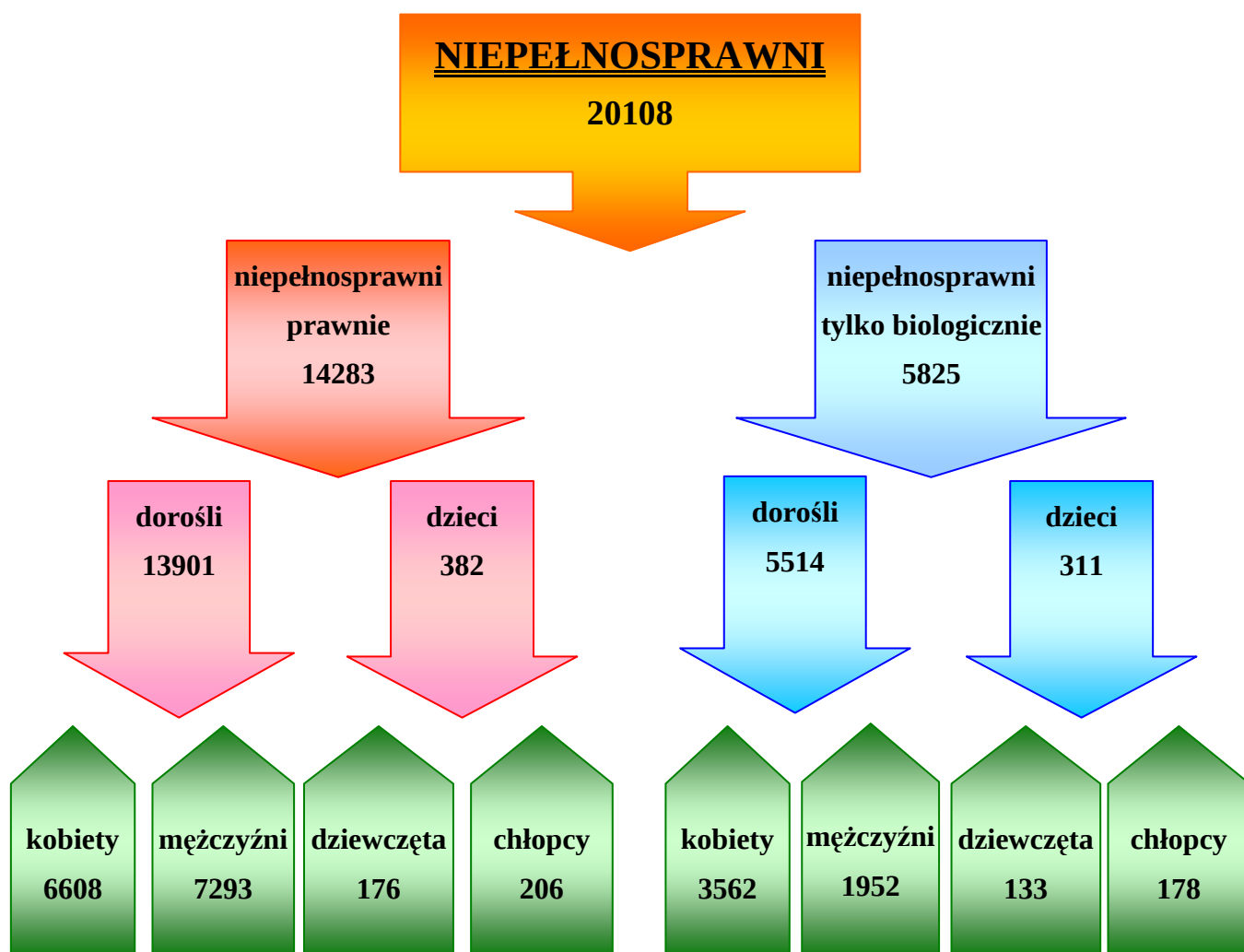
W rozumieniu ustawy o pomocy społecznej niepełnosprawność oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. Tymczasem obecnie niepełnosprawność jest również rozumiana jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania. W związku z tym polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

W spisach powszechnych ludności, które są najpełniejszym badaniem pozwalającym ustalić zarówno liczbę osób niepełnosprawnych, jaki i opisać szczegółową charakterystykę tej grupy, przyjmuje się, że osobą niepełnosprawną jest taka osoba, która posiada odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony lub osoba, która takiego orzeczenia nie

posiada, lecz odczuwa ograniczenie sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku (zabawa, nauka, praca, samoobsługa). Zbiorowość osób niepełnosprawnych dzieli się na 2 podstawowe grupy:

- osoby niepełnosprawne prawnie, tj. takie, które posiadały odpowiednie, aktualne orzeczenie przez organ uprawniony;
- osoby niepełnosprawne tylko biologicznie, tj. takie, które nie posiadały orzeczenia, ale odczuwały całkowicie lub poważnie ograniczona zdolność do wykonywania czynności podstawowych.

Poniższy diagram przedstawia podział osób niepełnosprawnych z powiatu zgierskiego według kategorii niepełnosprawności oraz płci w 2002 roku.

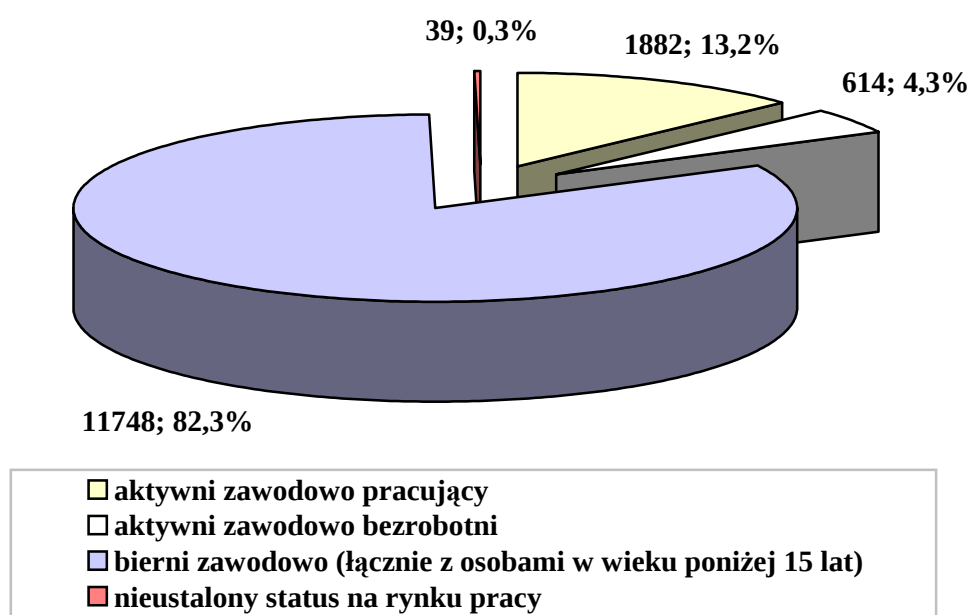
Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002.

W roku 2002 w powiecie zgierskim mieszkało 20.108 osób niepełnosprawnych (9.629 mężczyzn i 10.479 kobiet), co stanowiło **12,6% ogółu mieszkańców powiatu** (według Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2002 roku, w Polsce było niemal 5,5 mln osób niepełnosprawnych, co stanowiło **14,3% ogółu ludności**). W powiecie zgierskim spośród niepełnosprawnych prawnie było 13.901 dorosłych w wieku 16 lat i więcej (6.608 kobiet i 7.293 mężczyzn) oraz 382 dzieci do 15. roku życia (176 dziewcząt i 206 chłopców), natomiast grupę niepełnosprawnych tylko biologicznie stanowiło 5.514 dorosłych (3.562 kobiety i 1.952 mężczyzn) oraz 311 dzieci (133 dziewczęta i 178 chłopców). Na terenach miejskich mieszkało 14.585 osób niepełnosprawnych (7.660 kobiet i 6.925 mężczyzn), a na terenach wiejskich 5.523 osoby niepełnosprawne (2.819 kobiet i 2.704 mężczyzn).

Osoby niepełnosprawne są bardzo zróżnicowaną grupą ludzi, w związku z tym konieczna jest polityka, która będzie respektować tę różnorodność. Szczególnej uwagi wymagają osoby o złożonych, wielorakich potrzebach uzależniających je od pomocy innych oraz ich rodziny. Niepełnosprawni są często gorzej wykształceni, co zdecydowanie utrudnia ich funkcjonowanie na rynku pracy. Rodziny posiadające niepełnosprawne dzieci wymagają szczególnej uwagi, jeżeli chodzi o ich edukację i społeczne włączanie oraz możliwości rehabilitacyjne.

Poniższy wykres przedstawia podział osób niepełnosprawnych z terenu powiatu zgierskiego według aktywności ekonomicznej w 2002 roku.

Wykres 17. Osoby niepełnosprawne w powiecie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002.

W 2002 roku zdecydowana większość osób niepełnosprawnych w powiecie zgierskim była bierna zawodowo – 11.748 osób. Wśród aktywnych zawodowo zarejestrowano 1.882 osoby pracujące i 614 osób pozostających bez pracy. Nieustalony status na rynku pracy posiadało 39 osób.

Jednym z głównych przejawów wykluczenia społecznego osób niepełnosprawnych jest bierność zawodowa. Wykluczenie z dostępu do pracy jest jednocześnie wyeliminowaniem z uczestnictwa w głównym nurcie życia społecznego. W skali całego kraju zdecydowana większość osób niepełnosprawnych – 84% – utrzymuje się głównie ze świadczeń społecznych: rent, emerytur i zasiłków. Jedynie dla 8% tej populacji główne źródło utrzymania stanowi praca, zaś kolejne 8% pozostaje na utrzymaniu innych osób, nie posiadając własnych środków na przeżycie.

W 2007 roku z powodu niepełnosprawności z pomocy społecznej w powiecie zgierskim skorzystało 3.770 osób w rodzinach. Była to piąta, co do liczby beneficjentów, przyczyna udzielania wsparcia. Trzecią była długotrwała lub ciężka choroba. Z tego powodu z pomocy społecznej skorzystało w 2007 roku 5.228 osób w rodzinach.

Poniższa tabela przedstawia szczegółowe dane na temat populacji osób niepełnosprawnych i ich procentowego udziału w ogólnej liczbie ludności poszczególnych gmin powiatu zgierskiego w 2002 roku.

Tabela 10. Osoby niepełnosprawne w gminach w 2002 roku

Gmina	Ogółem	Liczba osób niepełnosprawnych i %
Zgierz (miejska)	58.393	7357 (12,6%)
Ozorków (miejska)	21.022	2.237 (10,6%)
Główno (miejska)	15.275	2.240 (14,7%)
Stryków (miejsko-wiejska)	11.892	1.480 (12,4%)
Aleksandrów (miejsko-wiejska)	25.279	3.007 (11,9%)
Zgierz (wiejska)	10.774	1.615 (15,0%)
Ozorków (wiejska)	6.463	632 (9,8%)
Główno (wiejska)	5.078	714 (14,1%)
Parzęczew (wiejska)	5.463	659 (12,1%)

Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002.

Z analizy powyższego zestawienia wynika, że największy odsetek osób niepełnosprawnych zanotowano w gminie wiejskiej Zgierz (15%), a także miejskiej Główno (14,7%), zaś najmniejszy w gminie wiejskiej Ozorków (9,8%) i miejskiej Ozorków (10,6%).

W przypadku osób niepełnosprawnych szczególnych wysiłków wymaga ich rehabilitacja społeczna i zawodowa. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zgierzu, realizując zadania w tym zakresie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON), miało do dyspozycji w 2006 r. – 3.301.670 zł, a w 2007 r. 3.618.587 zł.

Z zakresu **rehabilitacji społecznej**, której celem jest umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym, powiat – za pośrednictwem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie – realizuje następujące zadania:

1. Podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności;
2. Opracowywanie i przedstawianie planów zadań i informacji z prowadzonej działalności oraz ich udostępnianie na potrzeby samorządu województwa,
3. Udzielanie dofinansowania do:
 - uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
 - sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
 - zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów,
 - likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
 - kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej.

Poniższa tabela zawiera szczegółowe dane na temat zadań podejmowanych przez PCPR w Zgierzu w zakresie rehabilitacji społecznej w latach 2004-2007.

Tabela 11. Rehabilitacja społeczna – dane za lata 2004-2007

Rok	2004 r.		2005 r.		2006 r.		2007 r.	
Typ działań	Dzieci i młodzież	Dorośli	Dzieci i młodzież	Dorośli	Dzieci i młodzież	Dorośli	Dzieci i młodzież	Dorośli
Liczba osób korzystających z turnusów	114	584	194	359	180	842	206	668
Środki finansowe przeznaczone na turnusy	61.157	282.814	92.298	314.953	104.772	487.069	126.521	417.399
Liczba osób korzystających z pomocy ortopedycznej	126	317	148	405	125	472	141	636

Środki finansowe przeznaczone na pomoc ortopedyczną	75.793	198.623	152.670	386.933	116.774	515.483	130.680	581.488
Liczba osób korzystających z dofinansowania na łamanie barier	28	39	42	31	46	62	49	56
Środki finansowe przeznaczone na łamanie barier	104.371	222.523	156.656	121.062	185.859	295.066	164.566	255.105
Środki finansowe na Warsztaty Terapii Zajęciowej w Zgierzu, Rąbieniu, Aleksandrowie Łódzkim, Ozorkowie	1.155.675		1.254.090		1.556.245		1.482.700	

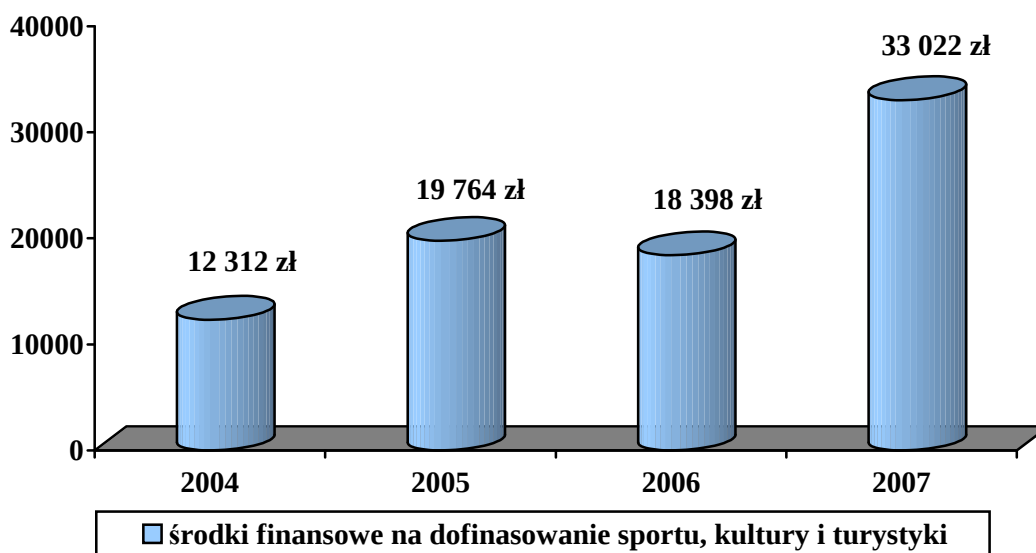
Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Zgierzu.

Na przestrzeni lat 2004-2007 wielkość środków finansowych przeznaczanych na rehabilitację społeczną ulegała wahaniom. W związku z tym zmieniała się również liczba osób korzystających z tego rodzaju pomocy. W analizowanym okresie najwięcej dzieci i osób dorosłych skorzystało z turnusów rehabilitacyjnych w 2006 roku, co w konsekwencji spowodowało największe wydatki na ten cel. Jeśli chodzi o pomoc ortopedyczną, to rekordowy był rok 2007 – zarówno w sensie liczby osób korzystających z tego typu pomocy, jak i wysokości nakładów finansowych. Z kolei w 2006 roku najwięcej osób (łącznie 108 dzieci i dorosłych) skorzystało z dofinansowania na łamanie barier (w sumie na kwotę 480.925 zł). Wnioski dotyczące likwidacji barier rozpatrywała **Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych**, która w 2007 r. przeanalizowała 216 wniosków. Dofinansowanie przyznano 105 osobom na łączną kwotę 419.671 zł, z tego na likwidację barier architektonicznych 271.428 zł dla 49 osób, na likwidację barier w komunikowaniu się – 59.561 zł dla 33 osób, a na likwidację barier technicznych wyasygnowano 88.682 zł dla 23 osób.

W przypadku czterech **Warsztatów Terapii Zajęciowej** (w Zgierzu, Rąbieniu, Aleksandrowie Łódzkim i Ozorkowie), należy wyjaśnić, że dofinansowanie na ich prowadzenie pochodziło głównie z PFRON. Warsztaty prowadzone były na mocy umów zawartych z powiatem zgierskim przez organizacje pozarządowe, m.in. Polskie Stowarzyszenie Ludzi Cierpiących na Padaczkę z siedzibą w Ozorkowie, Polskie Stowarzyszenie Osób Upośledzonych Umysłowo, Koło w Aleksandrowie Łódzkim. Pozyskane środki wykorzystywano na adaptację pomieszczeń, doposażenie poszczególnych pracowni i prowadzenie zajęć. Najwięcej pieniędzy WTZ-y otrzymały w 2006 r. – 1.556.245 zł.

Poniższy wykres przedstawia dane szczegółowe na temat wysokości dofinansowania rehabilitacji społecznej w powiecie w zakresie sportu, kultury i turystyki w latach 2004-2007.

Wykres 18. Dofinansowanie rehabilitacji społecznej w zakresie sportu, kultury, turystyki w latach 2004-2007

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Zgierzu.

Omawiając powyższy wykres, należy zauważyć, że z dofinansowania korzystały organizacje pozarządowe i inne podmiot działające w obszarze niepełnosprawności przez co najmniej 2 lata przed dniem złożenia wniosku. Ich weryfikacji dokonuje Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych, która w 2007 r. pozytywnie zaopiniowała 16 umów na dofinansowanie. Przyznane środki zostały przeznaczone na organizację imprez o charakterze integracyjnym, sportowym i kulturalnym.

Rehabilitacja zawodowa, której celem jest ułatwienie osobom niepełnosprawnym uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia zawodowego poprzez umożliwienie im korzystania z poradnictwa zawodowego i pośrednictwa pracy, jest zadaniem zleconym powiatowi przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

W ramach rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia osób niepełnosprawnych Powiatowy Urząd Pracy w Zgierzu realizuje następujące zadania:

- zwracanie pracodawcom kosztów wynagrodzeń osób niepełnosprawnych zatrudnionych na podstawie umów z lat poprzednich,
- udzielanie osobom niepełnosprawnym pożyczek na rozpoczęcie działalności gospodarczej lub rolniczej.

W roku 2004 na rozpoczęcie działalności gospodarczej udzielono pożyczek na kwotę 527.201 zł, w 2005 r. na kwotę 333.500 zł, w 2006 r. na kwotę 160.000 zł, a w 2007 r. na kwotę 409.000 zł.

Poza wymienionymi formami pomocy osobom niepełnosprawnym PCPR prowadzi działalność informacyjną o procedurach ubiegania się o zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze z NFZ, o ośrodkach prowadzących turnusy rehabilitacyjne, o możliwościach ubiegania się o orzeczenia stwierdzające niepełnosprawność i o instytucjach udzielających pomocy osobom niepełnosprawnym.

Osoby wymagające całodobowej opieki, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w środowisku z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, mogą korzystać z domów pomocy społecznej. W latach 2005, 2006 i 2007 do domów pomocy społecznej skierowano odpowiednio 62, 65 i 64 osoby. Szczegółowe dane, w rozbiciu na kategorie, zawiera poniższe zestawienie:

Tabela 12. Mieszkańcy powiatu przebywający w Domach Pomocy Społecznej i Środowiskowych Domach Samopomocy w latach 2005-2007

Rok	2005	2006	2007
Liczba osób z terenu powiatu skierowanych do DPS ogółem	62	65	64
1. W tym do Domów Pomocy Społecznej według kategorii:			
• osób w podeszłym wieku	13	9	17
• osób przewlekle somatycznie chorych	48	53	46
• osób przewlekle psychicznie chorych	0	0	0
• dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie	1	3	1
• dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie	0	0	0
• osób niepełnosprawnych fizycznie	0	0	0
Liczba osób oczekujących na miejsce w DPS	5	7	6
Liczba osób z terenu powiatu skierowanych do Środowiskowych Domów Samopomocy	26	25	24

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Zgierzu.

Analizując powyższe zestawienie, należy zwrócić uwagę na stabilizację liczby osób kierowanych corocznie do DPS-ów. Wyjaśnić należy, że liczba oczekujących na miejsce w DPS w 2007 r. wynosiła łącznie 6 osób, a czas oczekiwania wahał się od 3 miesięcy (w DPS dla seniorów) do 6 miesięcy (w DPS dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie). Natomiast na miejsce w **Środowiskowym Domu Samopomocy** nie trzeba było czekać. Prowadzony jest on przez Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym w Aleksandrowie Łódzkim, któremu zadanie to zostało zlecone przez Starostwo Powiatowe w Zgierzu w wyniku

konkursu. Realizacja zleconego zadania obejmowała świadczenie usług opiekuńczych (opieka dzienna i całodobowa) dla 40 dorosłych osób z upośledzeniem umysłowym. Korzystały one m.in. z hipoterapii, fizjoterapii, hydroterapii, treningu umiejętności społecznych.

W powiecie zgierskim funkcjonują cztery **Domy Pomocy Społecznej** dysponujące łącznie 367 miejscami, dla których podmiotem prowadzącym jest powiat zgierski. Spośród nich DPS w Głownie jest placówką dla osób w podeszłym wieku, zaś DPS w Zgierzu jest placówką przeznaczoną dla 102 osób przewlekłe somatycznie chorych, podobnie jak DPS w Ozorkowie dysponujący 80 miejscami. Natomiast DPS w Rąbieniu przeznaczony jest dla 130 mężczyzn niepełnosprawnie intelektualnie.

Powiatowe Centrum Pomocy Społecznej sprawuje merytoryczny nadzór nad DPS-ami, m.in. w zakresie osiągania przez nie odpowiednich standardów, wynikających z programów naprawczych. W 2007 r. wykonano szereg prac modernizacyjnych i remontowych w obiektach użytkowanych przez DPS-y na łączną kwotę 649.452 zł. Jednocześnie kierownicy placówek pozyskali środki zewnętrzne na ich funkcjonowanie w wysokości 190.271 zł.

Analizując kwestię niepełnosprawności, warto odnotować, iż powiat zgierski uczestniczył w programie Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych „Wyrównywanie różnic między regionami”. W ramach tego programu miasto Ozorków otrzymało w latach 2005-2006 150.000 zł na projekt „Likwidacja barier architektonicznych Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Ozorkowie”.

2.4. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH

Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz powszechności „pracy na czarno”. Bezrobocie powoduje, że standard życia wielu ludzi stale się obniża i rozszerza się obszar patologii społecznej.

Bezrobotnym, zgodnie z definicją ustawową, jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu. Bezrobocie, przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki zwłaszcza w postaci: dezintegracji rodziny, zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny oraz zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

Długookresowe bezrobocie ma wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka bezrobotnego oraz jego rodzinę. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest

obniżenie standardu życia rodziny, także wtedy, gdy otrzymywane są świadczenia kompensujące płacę. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich standardu życia w czasie trwania zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów.

Duże znaczenie ma poziom, od którego zaczyna się proces degradacji ekonomicznej i społecznej. W najbardziej dramatycznej sytuacji są rodziny świadczeniobiorców pomocy społecznej, które od dawna korzystały z systemu wsparcia socjalnego z powodu np. niskich dochodów, wielodzietności, inwalidztwa. Trudności finansowe w takich rodzinach prowadzą i do drastycznych ograniczeń wydatków nawet na podstawowe potrzeby bytowe.

Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej rodziny. Pogorszenie stanu funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą czy zanikiem autorytetu rodzicielskiego. Może także prowadzić do rozpadu rodziny. W tych okolicznościach pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

Wzrost liczby bezrobotnych świadczeniobiorców powoduje przyrost ilości zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zwiększenie puli wydatków na udzielanie pomocy. Sytuacja taka wymusza również konieczność dostosowania dotychczasowych form działania do nowych potrzeb. Ponieważ możliwości budżetu państwa i samorządu lokalnego są ograniczone, podstawowego znaczenia w pomocy w wychodzeniu z bezrobocia nabiera praca socjalna, która przyjmuje zróżnicowane formy.

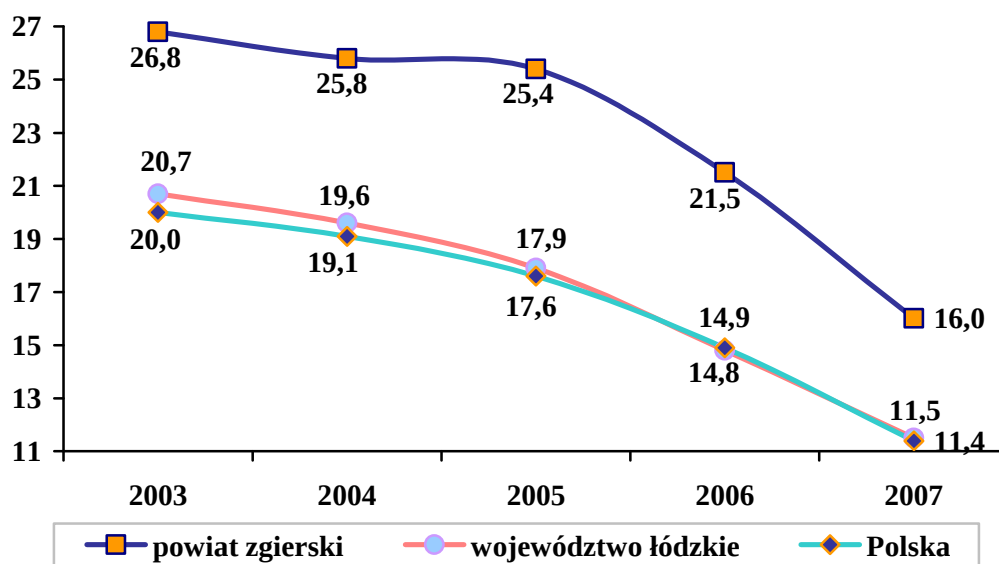
Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to między innymi pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do działania ukierunkowanego na zatrudnienie oraz technika kontraktu socjalnego, która pozwala na uzależnienie pomocy – formy, wysokości i okresu wypłacania świadczenia – od aktywności bezrobotnego i jego rodziny.

Niepokojący jest wpływ bezrobocia na zachowania patologiczne. Szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem staje się przemoc w rodzinie. Długie pozostawanie bez pracy stymuluje procesy dezintegracji życia rodzinnego. Przymusowa bezczynność zawodowa i nieuregulowany tryb życia wyzwalają zachowania dewiacyjne, skierowane na rodzinę i lokalne środowisko społeczne.

Negatywne emocje związane z sytuacją bezrobocia przenoszone są na najbliższych – ofiarami przemocy i złego traktowania są najczęściej kobiety i dzieci. Długotrwałe bezrobocie, z jego negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływań.

Poniższy wykres przedstawia stopę bezrobocia w powiecie zgierskim, w województwie łódzkim i w kraju w latach 2003-2007.

Wykres 19. Stopa bezrobocia w powiecie zgierskim, w województwie łódzkim i w kraju w latach 2003-2007

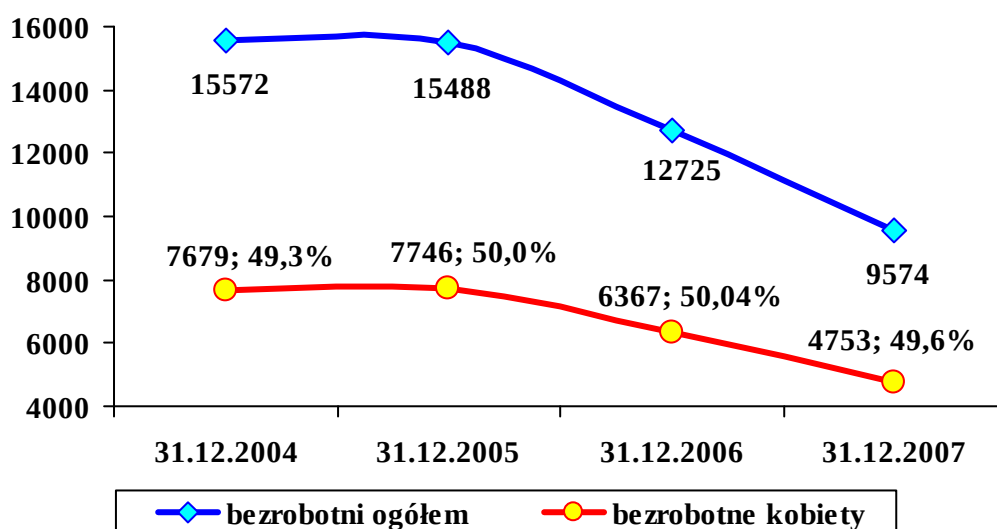
Dane Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie.

Stopa bezrobocia to procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie cywilnej ludności aktywnej zawodowo, ale bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Analizując powyższy wykres, należy stwierdzić, iż w latach 2003-2007 powiat zgierski charakteryzował się znacznie wyższą, w stosunku do województwa łódzkiego i kraju, stopą bezrobocia. Generalnie w skali całego kraju – z uwagi na poprawę kondycji gospodarki – mamy do czynienia ze zmniejszaniem się stopy bezrobocia.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Zgierzu, spośród 103.858 osób będących w wieku produkcyjnym, na dzień 31 grudnia 2007 roku w powiecie zgierskim pozostawało zarejestrowanych 9.574 bezrobotnych, tj. o 3.151 mniej niż w końcu roku poprzedniego. Wśród nich większą liczebnie grupą byli mężczyźni, którzy stanowili 50,4% ogółu bezrobotnych w powiecie (4.821 osób). Prawo do zasiłku posiadało 2.155 osób, co stanowiło 22,5% ogółu bezrobotnych. Należy dodać, że poziom bezrobocia odnotowany w statystykach instytucji rynku pracy może być różny od rzeczywistej liczby informującej o osobach pozostających bez pracy.

Bezrobocie było pierwszym, pod względem liczby beneficjentów, powodem korzystania z pomocy społecznej w 2007 roku. Z tego powodu z pomocy społecznej w powiecie zgierskim skorzystało 11.111 osób w rodzinach.

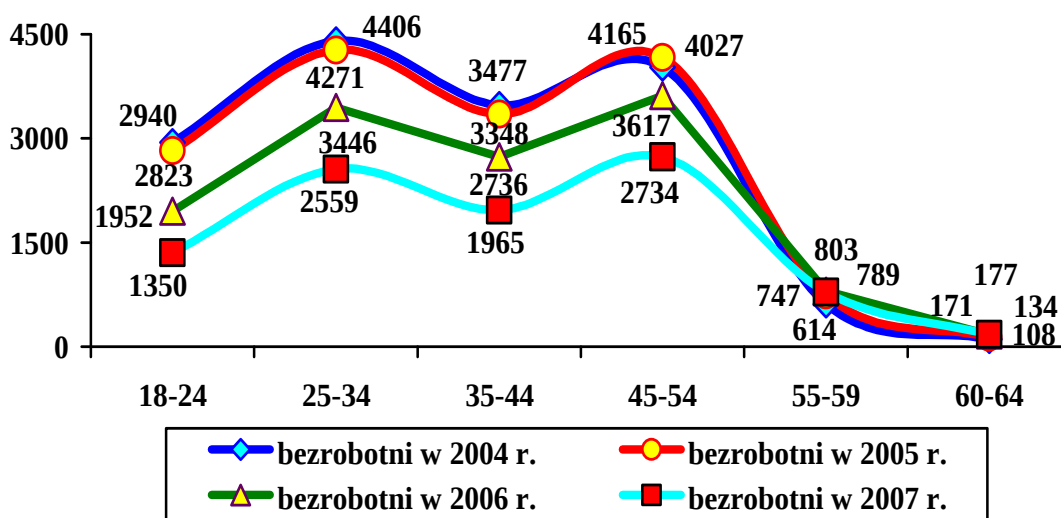
Wykres 20. Bezrobotni w powiecie na koniec roku: 2004, 2005, 2006 i 2007

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Zgierzu.

Na przestrzeni lat 2004-2007 liczba osób bezrobotnych w powiecie zgierskim spadała. Największą liczbę bezrobotnych odnotowano na koniec 2004 roku (15.572 bezrobotnych, w tym 7.679 kobiet), natomiast najniższą na koniec 2007 roku (9.574 osoby bezrobotne, w tym 4.753 kobiety). Analizując powyższy wykres, należy zwrócić uwagę na poziom bezrobocia wśród kobiet. Okazuje się, że od 2004 roku procentowy udział kobiet w populacji bezrobotnych utrzymuje się na podobnym poziomie, w granicach 50%. W 2004 roku stanowiły one 49,3% ogółu osób poszukujących pracy, rok później – 50,04%, w 2006 roku udział kobiet wśród bezrobotnych wynosił 50,04%, a w 2007 roku spadł nieznacznie do 49,6%

Wykres 21. Bezrobotni w powiecie według wieku na koniec roku 2004, 2005, 2006 i 2007

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Zgierzu.

Charakterystyczny dla lokalnego rynku pracy w okresie 2004-2007 był wysoki udział osób bezrobotnych w dwóch grupach wiekowych: 25-34 lata i 45-54 lata przy jednoczesnym spadku bezrobocia wśród osób po 54 roku życia. Właśnie w najstarszych grupach wiekowych zanotowano najmniej osób bezrobotnych, co wskazuje na wysoką aktywność zawodową tej grupy lub objęcie jej innymi świadczeniami. Jednakże szczegółowa analiza udziału bezrobotnych w poszczególnych grupach wiekowych w ogólnej liczbie bezrobotnych prowadzi do innych konkluzji. Dane na ten temat przedstawia poniższa tabela.

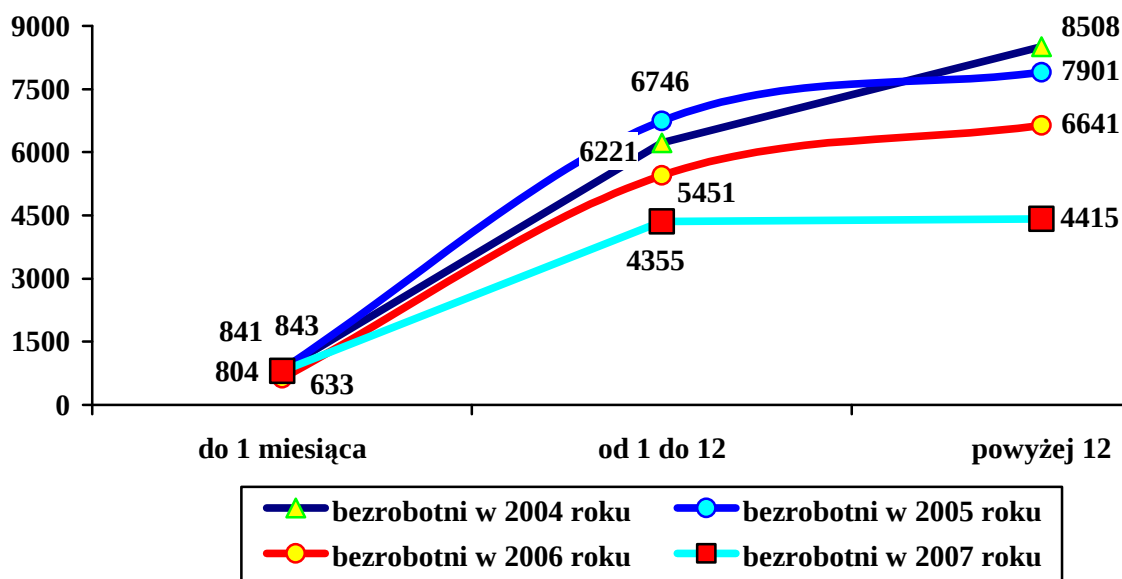
Tabela 13. Procentowy udział bezrobotnych ze względu na wiek w ogólnej liczbie bezrobotnych w latach 2004-2007

wiek \ rok	2004	2005	2006	2007
18-24	18,9	18,2	15,3	14,1
25-34	28,3	27,6	27,1	26,7
35-44	22,3	21,6	21,5	20,5
45-54	25,9	26,9	28,4	28,7
55-59	3,9	4,8	6,3	8,2
60-64	0,7	0,9	1,3	1,8

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Zgierzu.

Szczegółowa analiza kategorii wieku osób bezrobotnych prowadzi do wniosku, że o ile w kolejnych latach procentowy udział osób bezrobotnych w wieku produkcyjno-mobilnym (18-44 lata) zmniejszał się, o tyle procentowy udział osób starszych (powyżej 44 roku życia) pozostających bez zatrudnienia zwiększał się. Można zatem uznać, że wzrost bezrobocia w starszych rocznikach przybierał w powiecie zgierskim charakter trwałej tendencji.

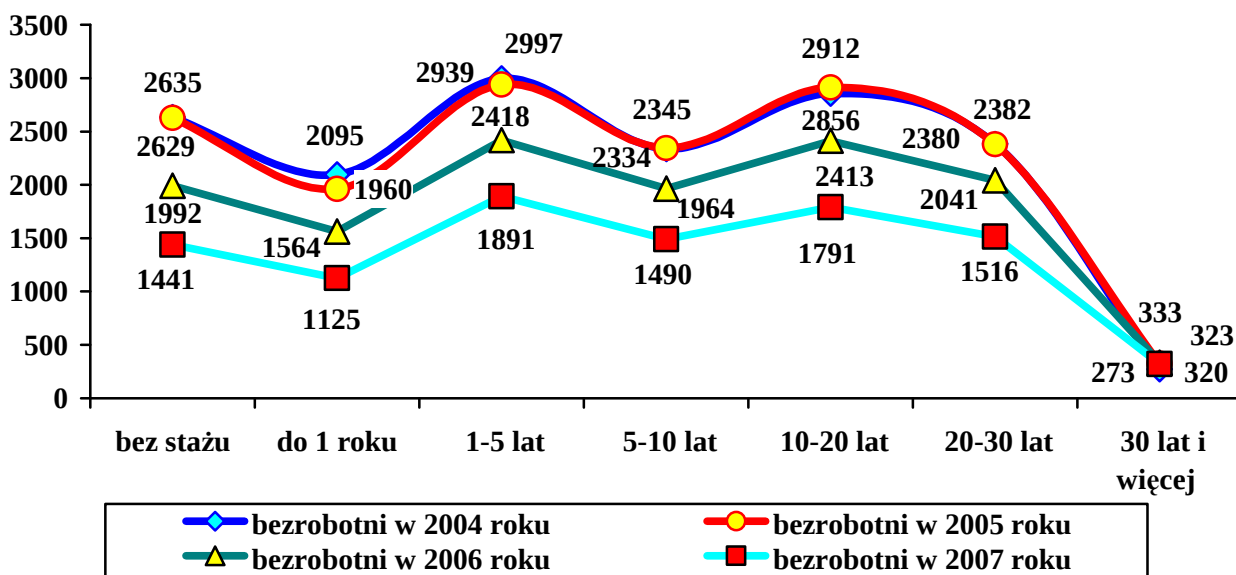
Wykres 22. Bezrobotni w powiecie według czasu pozostawania bez pracy na koniec roku 2004, 2005, 2006, 2007

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Zgierzu.

Z analizy danych wynika, iż najliczniejszą grupę wśród bezrobotnych w każdym kolejnym roku stanowiły osoby długotrwale bezrobotne, bezskutecznie poszukujące zatrudnienia od ponad 12 miesięcy. Drugą grupą były osoby oczekujące na pracę przez okres od 1 do 12 miesięcy, a trzecią poszukujące zatrudnienia w okresie do 1 miesiąca.

Wykres 23. Bezrobotni w powiecie według stażu pracy na koniec roku 2004, 2005, 2006, 2007

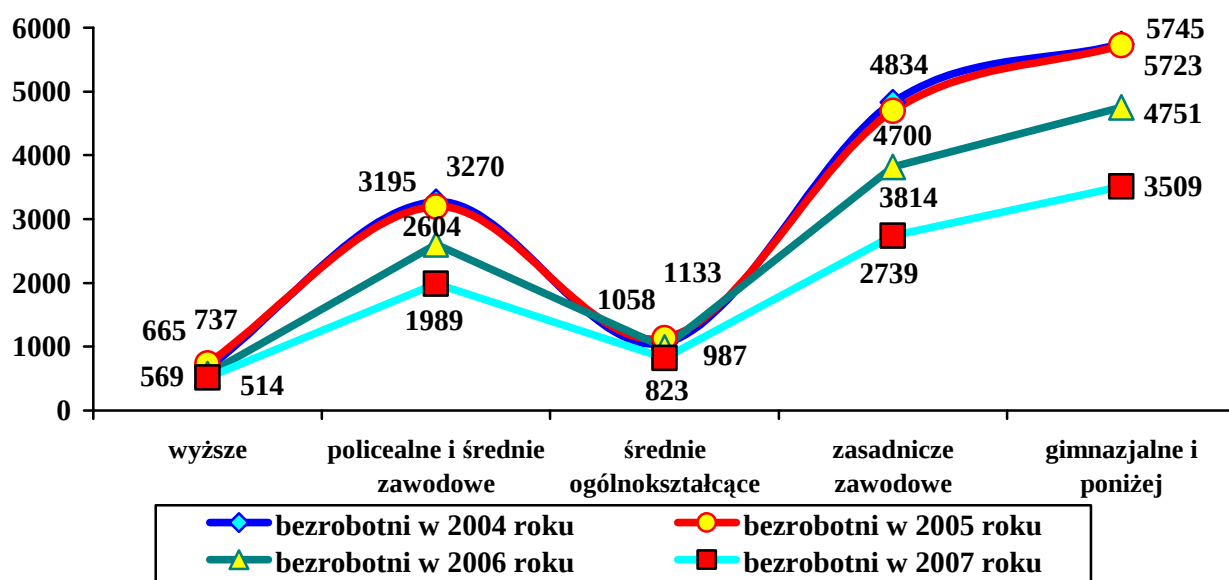

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Zgierzu.

Analizując powyższe zestawienie, należy zwrócić uwagę na niewielką grupę osób o najdłuższym stażu pracy oraz największą grupę bezrobotnych w gronie osób z doświadczeniem zawodowym od roku do pięciu lat. W ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych najliczniejsze były dwie zbiorowości – osoby ze stażem pracy od 1 do 5 lat oraz ze stażem pracy 10-20 lat. W 2007 roku osoby ze stażem pracy 1-5 lat stanowiły 19,8% ogółu bezrobotnych, a bezrobotni ze stażem 10-20 lat pracy – 18,7%.

Licznie reprezentowane były osoby bez stażu pracy i ze stażem do 1 roku. Są to z reguły młodzi bezrobotni, którzy rejestrując się po ukończeniu szkoły, długo czekają na podjęcie pierwszej pracy, a po okresie pierwszego zatrudnienia, ponownie rejestrują się w PUP.

Wykres 24. Bezrobotni w powiecie według wykształcenia na koniec roku 2004, 2005, 2006, 2007

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Zgierzu.

Poziom wykształcenia ma istotny wpływ na sytuację osoby na rynku pracy. Dane ujęte na wykresie świadczą o tym, że w latach 2004-2007 roku najwyższe bezrobocie osiągało osób z wykształceniem gimnazjalnym i niższym. Takich osób w 2007 było 36,6%. Mniej liczną grupę bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (w 2007 roku było to 28,6%). Dane dotyczące obu tych grup miały tendencję wzrostową. Trzecią liczebnie grupę stanowili bezrobotni z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (20,8% ogółu bezrobotnych w 2007 roku). Problem braku zatrudnienia w mniejszym stopniu dotkał ludzi z wykształceniem średnim ogólnokształcącym, którzy stanowili w 2007 roku 8,6% ogółu bezrobotnych, oraz z wykształceniem wyższym, którzy w 2007 roku stanowili 5,4% wszystkich bezrobotnych.

Poniższa tabela zawiera szczegółowe dane na temat poziomu bezrobocia w poszczególnych gminach powiatu zgierskiego z końcem 2007 roku.

Tabela 14. Bezrobocie w poszczególnych gminach powiatu zgierskiego w 2007 roku

Gmina	Liczba ludności ogółem	Wiek produkcyjny (w %)	Bezrobotni (w %)
Zgierz	58.164	37.981 (65,3%)	3.128 (8,3%)
Głowno	14.989	10.145 (67,7%)	1.262 (12,4%)
Ozorków	20.445	13.364 (65,4%)	1.492 (11,2%)
Gminy miejsko-wiejskie			
Aleksandrów	26.851	17.613 (65,6%)	1.473 (8,4%)
Stryków	12.203	7.809 (64,0%)	682 (8,7%)
Gminy wiejskie			
Zgierz	11.766	7.317 (62,2%)	538 (7,4%)
Głowno	4.908	2.917 (59,4%)	272 (9,3%)
Ozorków	6.661	4.076 (61,2%)	405 (9,9%)
Parzęczew	5.025	3.165 (63,0%)	322 (10,2%)
Ogółem	161.012	103.858 (64,5%)	9.574 (9,2%)

Badania własne Centrum AV na podstawie danych GUS i PUP w Zgierzu.

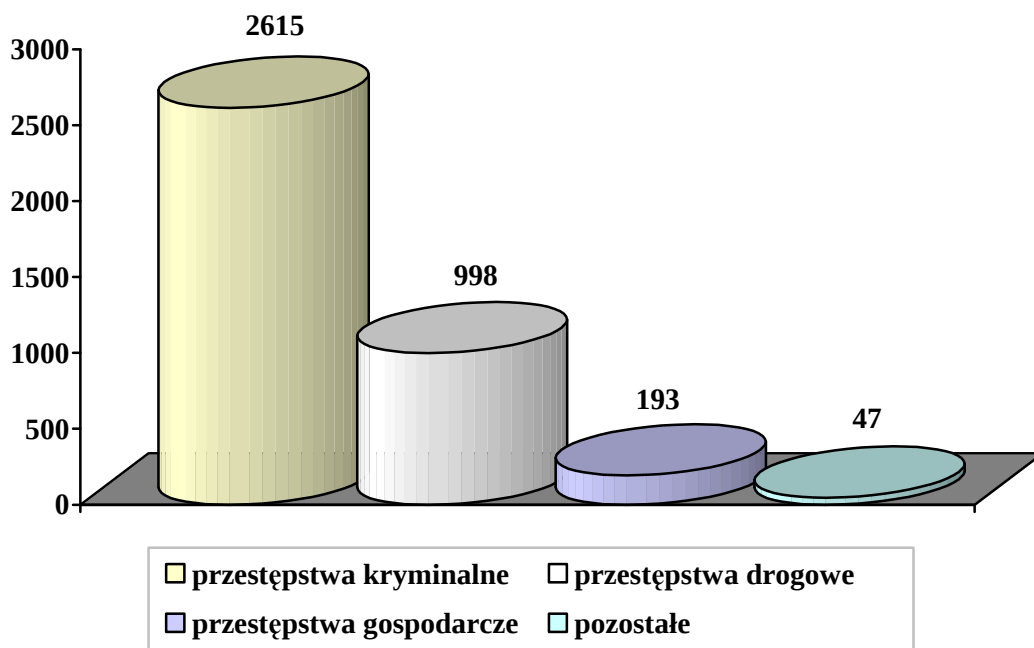
Analizując powyższe zestawienie, należy stwierdzić, iż z końcem 2007 roku problem bezrobocia w największym stopniu dotyczył ludność gminy miejskiej Głowno i gminy miejskiej Ozorków (odpowiednio 12,4% i 11,2% ogółu aktywnych zawodowo pozostawało bez pracy), a w najmniejszym ludność gminy wiejskiej Zgierz (10,0% ogółu mieszkańców w wieku produkcyjnym poszukiwało zatrudnienia).

2.5. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI

Przestępczość jest jednym z tych zjawisk społecznych, które odciskają dotkliwe piętno na funkcjonowaniu lokalnej społeczności. Jest to margines życia społecznego, ale intensywność zdarzeń oraz częstotliwość, z jaką występują, mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność powiatu zgierskiego.

Z analizy stanu zagrożenia przestępczością za okres 12 miesięcy 2007 roku wynika, iż na terenie powiatu zgierskiego doszło do popełnienia 3.853 przestępstw. Podstawowe kategorie popełnionych przestępstw przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 25. Liczba przestępstw w podstawowych kategoriach stwierdzonych na terenie powiatu zgierskiego w 2007 roku

Dane Komendy Powiatowej Policji w Zgierzu.

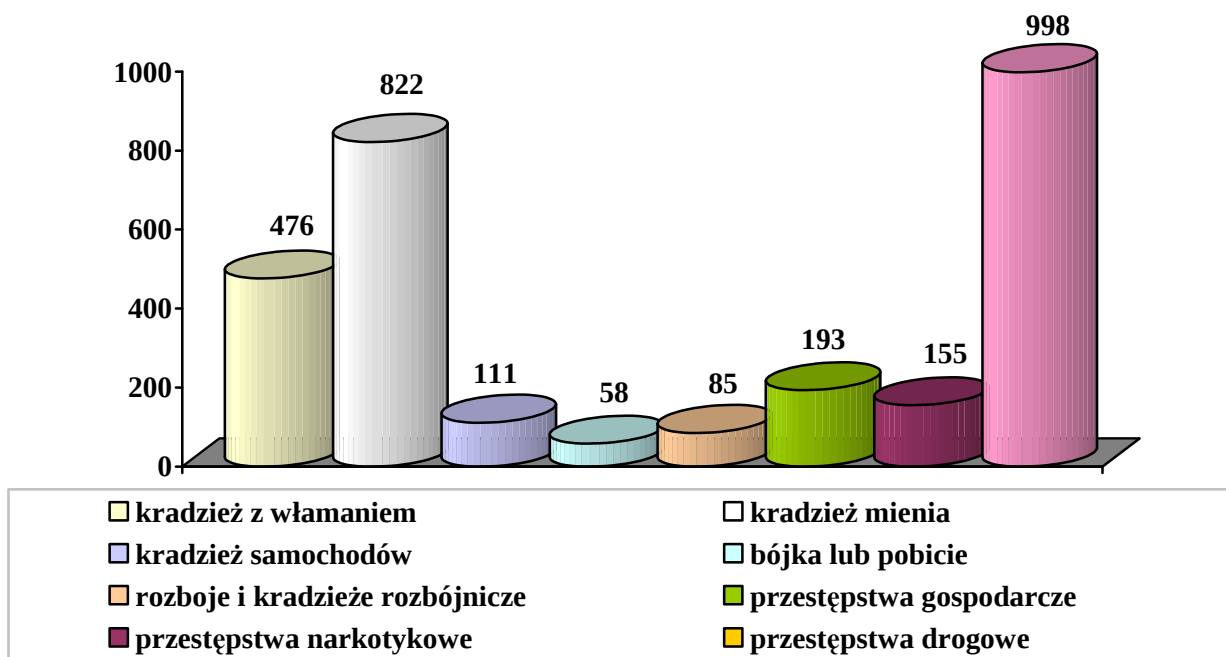
W 2007 roku na terenie powiatu zgierskiego stwierdzono m.in. 2.615 przestępstw kryminalnych, 998 przestępstw drogowych, 193 przestępstwa gospodarcze i przeciwko obrotowi gospodarczemu.

W poszczególnych jednostkach podległych Komendzie Powiatowej Policji w Zgierzu zanotowano następującą liczbę przestępstw:

- Komenda Powiatowa Policji w Zgierzu – 1.845,
- Komenda Policji w Aleksandrowie – 726,
- Komenda Policji w Głownie – 396,
- Komenda Policji w Ozorkowie – 564,
- Komenda Policji w Strykowie – 3.006,
- Posterunek Policji w Parzęczewie – 113.

Wskaźnik wykrywalności przestępstw ogółem wynosił w 2007 roku 61,1% (w kategorii przestępstw kryminalnych – 47,4%, a w kategorii przestępstw gospodarczych – 90,7%).

Wykres 26. Główne rodzaje przestępstwa stwierdzonych na terenie powiatu zgierskiego w 2007 roku

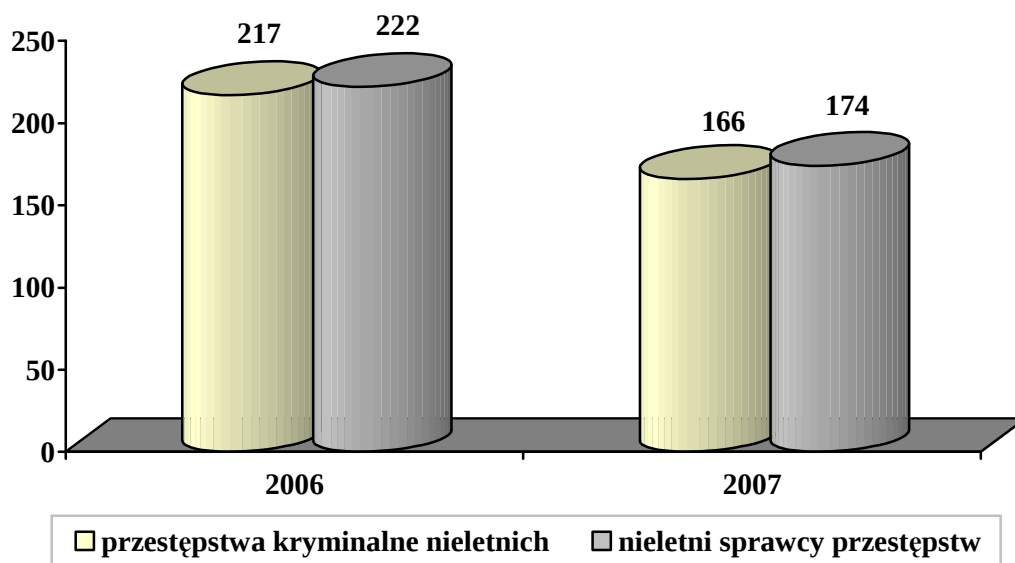

Dane Komendy Powiatowej Policji w Zgierzu.

W powiecie zgierskim w 2007 roku najczęściej dochodziło do przestępstw drogowych (998 przestępstw, w tym 345 wypadków drogowych i 653 nietrzeźwych kierujących). Kolejnymi kategoriami były kradzieże mienia (822 przypadki), kradzieże z włamaniem (476 zdarzeń) i kradzieże samochodu (111). Poważnym zagrożeniem były przestępstwa gospodarcze i przeciwko obrotowi gospodarczemu (193) oraz z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii (155 przypadków). Na kolejnych miejscach znalazły się rozboje i kradzieże rozbójnicze (85 przestępstw) oraz bójki lub pobicia (58). Jeśli chodzi o osoby podejrzane o popełnienie przestępstw, to w 2007 roku ustalono 2.060 takich osób. Aktem oskarżenia objęto 1.832 osoby.

W ogólnej liczbie podejrzanych w 2007 roku 174 osoby to nieletni, którzy popełnili 166 czynów karalnych o charakterze kryminalnym. Rok wcześniej 222 nieletnich dopuściło się 217 przestępstw kryminalnych. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 27. Liczba nieletnich sprawców przestępstw w 2006 i 2007 roku

Dane Komendy Powiatowej Policji w Zgierzu.

Analizując powyższy wykres należy zwrócić uwagę na malejącą liczbę przestępstw o charakterze kryminalnym z udziałem nieletnich oraz malejącą liczbę nieletnich sprawców tych przestępstw.

Poważnym zagrożeniem była przestępczość narkotykowa. W 2007 roku w powiecie zgierskim wykryto 152 przestępstwa opisane w ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii (w 2006 r. – 113). Zatrzymano 70 osób (w 2006 r. – 59), zarzuty przedstawiono 65 osobom (w 2006 r. – 48). Ponadto ujawniono 3 nieletnich (w 2006 r. – 9), którzy popełnili 11 czynów karalnych związanych z narkotykami (w 2006 r. – 27). Narkotyki rozprowadzane były przeważnie przez rówieśników, którzy sami je zażywali, a ponadto posiadali możliwości ich zakupu w Łodzi, Zgierzu lub innych miejscowościach powiatu. Łódź od kilku lat pozostawała głównym ośrodkiem zaopatrującym w narkotyki mieszkańców okolicznych miejscowości.

Realizując program wczesnej profilaktyki narkotykowej pn. „Chrońmy nasze dzieci”, policjanci przeprowadzali spotkania z nauczycielami i rodzicami uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i średnich. W ich trakcie przekazali najważniejsze informacje dotyczące wyglądu wybranych rodzajów narkotyków, objawów ich działania, a także placówek świadczących pomoc w przypadku zagrożenia zjawiskiem narkomanii.

W ramach programów profilaktycznych „Chrońmy nasze dzieci”, „Uczę się rozsądnej nieufności” i „Żyję zgodnie z prawem” funkcjonariusze Zespołu Nieletnich i Patologii na spotkaniach z młodzieżą szkół i placówek wychowawczych z powiatu zgierskiego mówili o zagrożeniach związanych z alkoholizmem i narkomanią oraz odpowiedzialnością prawną

nietletnich. W 2007 r. przeprowadzono łącznie 127 spotkań w szkołach, z czego 95 z uczniami, 12 z rodzicami oraz 20 z nauczycielami. Policjanci uczestniczyli w 48 rozmowach profilaktyczno-ostrzegawczych z nietletnimi i w 30 rozmowach z rodzicami. Funkcjonariusze Zespołu ds. Nietletnich i Patologii KPP w Zgierzu sporządzili w 2007 roku 129 wystąpień do Sądu Rejonowego, z czego 110 dotyczyło demoralizacji nietletnich, a 26 niewłaściwie sprawowanej opieki rodzicielskiej nad 41 małoletnimi. Warto również wspomnieć o udziale policjantów z KPP w Zgierzu we wspólnych z wizytatorami Kuratorium Oświaty kontrolach wszystkich placówek szkolno-oświatowych w aspekcie agresji i przemocy szkolnej.

Realizując zadania z zakresu poprawy stanu bezpieczeństwa na drogach, policjanci z Sekcji Ruchu Drogowego oraz Zespołu ds. Nietletnich i Patologii przeprowadzili Powiatowy Turniej Wiedzy o Bezpieczeństwie Ruchu Drogowego oraz powiatowe eliminacje „Akademii Policyjnej dla najmłodszych”. W obu turniejach uczniowie szkół podstawowych i gimnazjalnych powiatu zaprezentowali znajomość przepisów o ruchu drogowym, umiejętność jazdy rowerem w utrudnionych warunkach i udzielania pomocy przedmedycznej.

W okresie wakacji 2007 r. policjanci podejmowali działania mające na celu zapewnienie najmłodszemu bezpiecznego wypoczynku. Akcja prowadzona pod patronatem starosty zgierskiego polegała na kontroli punktów sprzedaży alkoholu pod kątem jego dostępności dla osób poniżej 18. roku życia, patrolowaniu terenów wypoczynku letniego, a także na konkursach i zabawach dla młodzieży, promujących bezpieczne zachowanie.

2.6.1. NADZÓR I DOZÓR KURATORSKI W POWIECIE

Zgodnie z ustawą z dnia 27 lipca 2001 roku o kuratorach sądowych, kurator sądowy jest organem wykonawczym sądu i realizuje zadania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym związane z wykonywaniem orzeczeń sądu. Działania pomocowe realizowane przez kuratorów wynikają ze wskazań sądu opartych na art. 100 Kodeksu rodzinnego. Pomoc ta ma charakter niematerialny i dotyczy umożliwienia właściwego wykonywania władzy rodzicielskiej.

Z danych II Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Zgierzu za lata 2004-2007 wynika, że liczba spraw, w których zastosowano nadzór kuratora zwiększała się z roku na rok.

Tabela 15. Liczba spraw z zastosowanym nadzorem kuratora w latach 2004-2007

Rok Kategoria osób	2004	2005	2006	2007
Nieletni	171	198	226	241
Rodziny dysfunkcyjne	274	297	318	360
Alkoholicy	14	24	154	211

Dane II Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Zgierzu.

Analizując poszczególne kategorie osób objętych nadzorem kuratora i świadczoną im pomoc, należy wyjaśnić, że nieletni objęci nadzorem kuratora to osoby wykazujące niedostosowanie społeczne, zagrożone demoralizacją lub wykazujące przejawy demoralizacji oraz sprawcy czynów karalnych. Praca kuratorów z tą grupą osób miała na celu spowodowanie zmiany niepożądanych zachowań poprzez prowadzenie rozmów profilaktycznych, udzielanie pomocy w rozwiązywaniu problemów i niwelowaniu bieżących trudności, kontroli przebiegu nauki szkolnej, kształtowaniu poczucia odpowiedzialności za własne postępowanie.

W stosunku do rodzin dysfunkcyjnych praca kuratorów polegała na pedagogizacji rodziców, psychoedukacji, udzielaniu informacji, kierowaniu do instytucji pomocowych, udzielaniu porad dotyczących właściwych metod wychowawczych. Główną przyczyną zaniedbań wychowawczych i niewywiązywania się z obowiązków rodzicielskich był alkoholizm rodziców, ich niewydolność wychowawcza i przemoc domowa. Z kolei nadzór w sprawach alkoholowych dotyczył osób zobowiązanych przez sąd do podjęcia leczenia odwykowego.

Według danych I Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Zgierzu, w 2007 roku realizowanych było łącznie 3.556 środków probacyjnych. W stosunku do 3.196 osób wykonywane były dozory kuratorskie w sprawach karnych w związku z orzeczeniem o warunkowym zawieszeniu wykonywania kary pozbawienia wolności, a także w stosunku do 142 osób z postanowieniem o warunkowym zwolnieniu z odbycia reszty kary pozbawienia wolności. Ponadto dozory wykonywane były w stosunku do 61 mieszkańców powiatu, wobec których warunkowo umorzono kary, a także wobec 157 mieszkańców skazanych na karę ograniczenia wolności. Dane szczegółowe na ten temat z lat 2004-2007 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 16. Dozory kuratorskie w latach 2004-2007

Rok	2004	2005	2006	2007
Osoby warunkowo zwolnione	65	72	96	142
Osoby z orzeczonymi karami w zawieszeniu	1.164	1.784	1.340	3.196
Osoby z warunkowym umorzeniem kary	14	10	12	61
Osoby z orzeczoną karą ograniczenia wolności	140	165	105	157

Dane I Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej SR w Zgierzu.

Dodać należy, że pomoc postpenitencjarna świadczona przez pomoc społeczną osobom warunkowo przedterminowo zwolnionym polegała m.in. na zakupie opału oraz uregulowaniu opłat za czynsz i energię elektryczną.

2.7. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH POWIATU

Identyfikacja problemów społecznych jest jednym z najważniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Podstawowym narzędziem badawczym, za pomocą którego identyfikowano problemy społeczne powiatu, była ankieta rozesłana do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej, między innymi do osób reprezentujących wybrane instytucje lokalne, takie jak: ośrodek zdrowia, kościół, szkoła, a także do pracowników socjalnych PCPR, radnych, mieszkańców powiatu. Z nadesłanych odpowiedzi wyłonił się obraz najistotniejszych problemów dotyczących społeczność powiatu.

Atuty powiatu

Wśród atutów powiatu, które mogą skłonić osoby z innych regionów kraju do zamieszkania w powiecie zgierskim, respondenci wymieniali walory środowiska naturalnego w postaci lasów i urokliwych zakątków.

Niebagatelne znaczenie dla ankietowanych ma korzystne położenie komunikacyjnie powiatu i związana z nim budowa autostrady. Inwestycja drogowa przyciąga kolejnych inwestorów, co przyczynia się do tworzenia nowych miejsc pracy. Wśród pozytywów

wymieniano również dobry dostęp do obiektów sportowych i kulturalnych (stadion Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji, Miejski Dom Kultury, Spółdzielczy Dom Kultury).

Trudności w funkcjonowaniu rodziny w powiecie

Według ankietowanych gradacja problemów dotyczących rodziny mieszkające w powiecie jest następująca:

- Na pierwszym miejscu stawiany jest kompleks zagadnień wynikających z bezrobocia lub niskich zarobków oraz związane z nimi konsekwencje dla funkcjonowania rodziny (szczególnie wielodzietnej) i dziecka. Skala oraz przejawy zagrożeń biorących się z krytycznej sytuacji finansowej są zróżnicowane i znajdują odzwierciedlenie zarówno w wymiarze materialnym (np. w postaci braku pieniędzy na korzystanie z oferty zagospodarowania czasu wolnego przez dzieci), jak i psychicznym (stan „niepewności jutra”).
- Przeciwnym biegunem opisanego zjawiska jest konieczność podejmowania przez niezamożne rodziny dodatkowej pracy, co łagodzi trudności materialne, ale jednocześnie doprowadza do bezradności opiekuńczo-wychowawczej i zaburzeń emocjonalnych wynikających z długotrwałej rozłąki. W kontekście problemu definiowanego przez respondentów jako „pogoń za pieniądzem” charakteryzowano rolę kobiet, którym nadmiar obowiązków zawodowych i domowych uniemożliwia zapewnienie należytej opieki nad dzieckiem lub starszymi schorowanymi rodzicami. Nakreślona powyżej kwestia nabiera jeszcze większego znaczenia w sytuacji braku wsparcia w rozwiązywaniu problemów trapiących rodziny i nierównoprawnego traktowania przez administrację kobiet żyjących w konkubinacie.
- Kolejna grupa problemów to patologie życia rodzinnego, których podłożem jest przede wszystkim alkohol, ale także trudności mieszkaniowe rodzin wielopokoleniowych. Uzależnienia, w przekonaniu ankietowanych, prowadzą nieuchronnie do konfliktów w rodzinie i zaniku więzi rodzinnych.

Wymieniając najistotniejsze problemy, respondenci odpowiadali jednocześnie na pytanie dotyczące ich natężenia w przyszłości. Prognoza wskazuje na nasilenie się takich zjawisk, jak: ubożenie społeczeństwa, uzależnienia od alkoholu i narkotyków, konflikty rodzinne, przestępczość nieletnich, niewydolność w sprawach wychowawczych. Część ankietowanych uznała natomiast, że bezrobocie w nadchodzących latach będzie miało tendencję malejącą.

Rodziny najbardziej odczuwające skutki problemów

Osoby uczestniczące w badaniu ankietowym samodzielnie wskazywały kategorie rodzin, które najbardziej odczuwają skutki wymienionych wyżej problemów. Najczęściej wymieniali: rodziny wielodzietne, rozbite, rodziny z dziećmi niepełnosprawnymi, rodziny z problemami zdrowotnymi i alkoholowym, rodziny dotknięte bezrobociem, rodziny niepełne, osoby samotnie wychowujące dzieci, a także osoby słabo wykształcone.

Instytucje pomagające w rozwiązywaniu problemów społecznych

Zastanawiając się nad tym, w jaki sposób instytucja zatrudniająca osobę ankietowaną może przyczynić się do rozwiązania lokalnych problemów społecznych, respondenci wyróżnili dwa główne obszary problemowe, w których powinna przejawiać się zwiększona aktywność instytucji.

- Opieka nad rodzinami z osobami przewlekłe chorymi. Wysłunięto w tym zakresie konkretną propozycję polegającą na udzielaniu większego wsparcia finansowego takim rodzinom, gdyż pod wieloma względami (utrzymywanie więzi rodzinnych, aspekty finansowe) jest to lepsza forma opieki niż kierowanie chorych do Domów Pomocy Społecznej.
- Wspieranie rodzin dysfunkcyjnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. Zwracano uwagę na potrzebę zintensyfikowania pracy socjalnej i zapewnienia bezpieczeństwa socjalnego wymienionym rodzinom poprzez pomoc w uzyskaniu pracy i wsparcie w trudnych sytuacjach życiowych.

Problemy związane z dziećmi i młodzieżą na terenie powiatu

Respondenci, wskazując trudności, na jakie natrafiają dzieci i młodzież na terenie powiatu zgierskiego, zwracali uwagę na zbyt ubogą ofertę zagospodarowania czasu wolnego i niewystarczającą liczbę miejsc jego spędzania (utrudniony dostęp do ośrodków kultury, rekreacyjno-sportowych, uboga oferta zajęć pozalekcyjnych i imprez kulturalno-sportowych, mała liczba świetlic środowiskowych i socjoterapeutycznych). Z omawianymi problemami związane są dwie kwestie. Pierwsza dotyczy znacznych odległości do ośrodków kultury i szkół średnich oraz kłopotów komunikacyjnych w dojazdach (np. likwidowanie połączeń kolejowych Łódź-Łowicz, brak zastępczej komunikacji na trasie Swędów-Szczawiny-Łagiewniki-Łódź-Zgierz, wysokie ceny biletów). Druga odnosi się do niewystarczającej oferty bezpłatnych zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych (zbyt wysokie koszty związane z pozaszkolnym nauczaniem języków obcych i rozwijaniem zainteresowań).

Ankietowani podnosili również problem izolowania i braku wsparcia przez szkoły dzieci z rodzin ubogich, a także kwestię uzależnień (narkomania, wczesne sięganie po alkohol i papierosy). Wskazywali ponadto na niewłaściwe relacje rodziców z dziećmi, wynikające z braku zainteresowania dorosłych sprawami dzieci i powodujące zaniedbania wychowawcze, dysfunkcje występujące w domu, niewydolność opiekuńczo-wychowawczą rodzin. Efektem tego jest powiększanie się grupy młodzieży nieprzystosowanej do życia w społeczeństwie, która nie widzi dla siebie perspektyw, także zawodowych.

Analizując problemy związane z dziećmi i młodzieżą, respondenci podkreślali konieczność zapewnienia alternatywnych form i – co się z tym wiąże – miejsc spędzania czasu wolnego (m.in. w celu rozwijania zainteresowań poprzez zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych), zwracając przy tym uwagę na bariery finansowe w dostępie do nich. Krytycznie ocenili zjawisko izolowania dzieci z rodzin ubogich przez rówieśników i niewystarczającą pomoc w sytuacjach kryzysowych.

Za pilny do rozwiązania problem w środowisku dzieci i młodzieży respondenci uznali również rozpowszechnianie się różnych patologii (alkoholizm, narkomania, agresja, przestępczość). Remedium upatrywali głównie w sensownym zagospodarowaniu czasu wolnego, wskazując na odpowiedzialność władz samorządowych w tym zakresie.

Działania służące poprawie sytuacji dziecka i rodziny w powiecie

Liderzy lokalni proponowali konkretne rozwiązania możliwe do realizacji w środowiskach lokalnych. Ich zdaniem w celu poprawy sytuacji dziecka i rodziny w środowisku lokalnym należy podjąć następujące działania:

- Działania w zakresie sportu i wypoczynku: wspieranie lokalnych imprez kulturalnych i sportowych propagujących zdrowy tryb życia, wybudowanie nowoczesnego basenu w Zgierzu i boisk sportowych na wsiach, organizowanie zajęć pozalekcyjnych uwzględniających zainteresowania w dziedzinie kultury i sportu (zawodów sportowych, zlotów, wycieczek, pikników itp.), dofinansowanie wypoczynku dzieci z rodzin wielodzietnych, poprawa funkcjonowania świetlic wiejskich, udostępnianie młodzieży szkolnych obiektów sportowych i sprzętu sportowego poza lekcjami.
- Działania w zakresie poprawy stanu zdrowia i sprawności: organizowanie imprez promujących zdrowy styl życia, zorganizowanie opieki medycznej w szkołach i przedszkolach (w tym bezpłatnej dla dzieci z rodzin ubogich), prowadzenie okresowych profilaktycznych badań lekarskich w szkołach, zatrudnienie stomatologów w szkołach, ułatwienie dostępu do lekarzy specjalistów oraz psychologa i psychiatry.

- Działania w zakresie poprawy sytuacji dzieci niepełnosprawnych: prowadzenie wczesnej diagnostyki dziecka, ułatwienie dostępu do rehabilitacji, tworzenie warsztatów terapii zajęciowej, przywrócenie świadczeń rentowych matce z dzieckiem niepełnosprawnym, likwidowanie barier architektonicznych, zwiększenie dostępu do edukacji, organizowanie kolonii i wycieczek, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez tworzenie oddziałów i klas integracyjnych w przedszkolach i szkołach, zapewnienie wsparcia finansowego opiekunom dzieci niepełnosprawnych, organizowanie akcji charytatywnych na rzecz dzieci niepełnosprawnych, zintensyfikowanie działalności organizacji pozarządowych działających w obszarze niepełnosprawności.
- Działania w zakresie bezpieczeństwa dzieci i młodzieży: realizacja programów profilaktyki uzależnień w szkołach, zintensyfikowanie współpracy szkoły z policją w zakresie bezpieczeństwa i przeciwdziałania zagrożeniom, promowanie bezpiecznego zachowania (odczyty, pokazy) w szkołach przy wiodącej roli pedagogów i psychologów, wzmożenie opieki nad rodzinami dysfunkcyjnymi w celu ograniczenia uzależnień i wyeliminowania przemocy wobec dzieci.
- Działania w zakresie wsparcia dzieci z rodzin ubogich: tworzenie infrastruktury socjalnej dla dzieci z najuboższych rodzin, zapewnienie dzieciom posiłków i pomocy w nauce (m.in. w formie stypendiów), zapewnienie darmowego wypoczynku wakacyjnego, pomoc socjalna i materialna kierowana do rodzin ubogich z dziećmi, organizowanie zbiórek żywności i odzieży, zwiększenie aktywności organizacji pozarządowych w zakresie wspierania dzieci z rodzin ubogich.
- Inne możliwości: przeprowadzenie dokładnej diagnozy rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym i otoczenie ich wsparciem, integracja dzieci niepełnosprawnych z pełnosprawnymi w ramach zajęć pozalekcyjnych, likwidowanie barier architektonicznych, dostosowanie komunikacji publicznej do potrzeb niepełnosprawnych, organizowanie w szkołach giełd ofert pracy sezonowej dla młodzieży, organizowanie bezpłatnych kursów nauki języków obcych i warsztatów uczących praktycznych umiejętności (szycia, majsterkowania i innych).

Formy skutecznej pomocy osobom niepełnosprawnym w powiecie

W celu udzielenia skutecznej pomocy osobom niepełnosprawnym mieszkającym w powiecie zgierskim należy przełamywać bariery architektoniczne, transportowe i w komunikowaniu. Jednocześnie, z uwagi na niekorzystną sytuację materialną osób niepełnosprawnych związaną z wysokimi kosztami leczenia i rehabilitacji, należy

zagwarantować im bezpłatne korzystanie z komunikacji publicznej. Tego rodzaju ulgi byłyby uzupełnieniem instytucjonalnego systemu wsparcia rodzin z osobą niepełnosprawną. W sytuacji, gdy jest to możliwe ze względów zdrowotnych, należy udzielać pomocy w zdobywaniu lub podnoszeniu kwalifikacji zawodowych, a jednocześnie zadbać o zatrudnienie osób niepełnosprawnych. Jednocześnie należy ułatwiać dostęp do usług rehabilitacyjnych z wykorzystaniem specjalistycznego sprzętu oraz wykwalifikowanej opieki. Ankietowani wyrażali ponadto przekonanie o konieczności integracji osób niepełnosprawnych ze środowiskiem (imprezy integracyjne) i uwrażliwienia systemu edukacji na problemy tej grupy.

Oczekiwany zakres działalności organizacji pozarządowych

Respondentów zapytano również o to, czym powinny się zająć nowo powstające organizacje pozarządowe na terenie powiatu. Wśród zgłaszanych propozycji najczęściej dotyczyło takich obszarów problemowych, jak: polityka rodzinna (pomoc rodzinom problemowym, dzieciom zaniechanym, wspieranie rodzin zastępczych), profilaktyka uzależnień, zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży, pomoc osobom chorym i niepełnosprawnym. Oprócz nakreślenia ogólnych kierunków działań, ankietowali wskazywali także na konkretne problemy, którymi powinny zainteresować się nowe organizacje pozarządowe. Jako przykładowe działania wymieniano organizowanie posiłków dla najuboższych, zapewnienie ciekawych zajęć pozalekcyjnych dzieciom i młodzieży, prowadzenie rekrutacji wolontariuszy, zapobieganie negatywnym skutkom biedy, prowadzenie profilaktyki uzależnień.

Grupy społeczne, na których powinna koncentrować się strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych w powiecie zgierskim

Ankietowani wybierali grupy wymagające szczególnej interwencji z zamkniętego katalogu. Poniższy diagram przedstawia te, które uzyskały największą liczbę wskazań.

Diagram 3. Grupy społeczne, które winny stać się obiektem szczególnej troski samorządu powiatowego

Dane uzyskane z badań ankietowych.

Ponadto do grup, które powinny stać się obiektem szczególnej troski władz lokalnych zaliczono osoby samotne, stare, niepełnosprawne, a także rodziny wielodzietne (po 2 wskazania) oraz samotne kobiety w ciąży i matki w trudnej sytuacji życiowej (1 wskazanie).

2.8. ANALIZA SWOT

Bardzo użyteczną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych jest coraz powszechniej stosowana w pracach nad strategią analiza SWOT. Nazwa SWOT jest akronimem angielskich słów Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse

w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu). Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron organizacji oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją. Analizę tę można z powodzeniem zastosować do dowolnego przedsięwzięcia, włącznie z programowaniem strategicznym.

Wnikliwe opracowanie SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Przy właściwym opracowaniu stanowi punkt wyjściowy dla określania celów strategicznych oraz projektów socjalnych.

Analiza SWOT została przygotowana w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Zgierzu. Przedstawione poniżej czynniki obejmują:

- **siły** – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **słabości** – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **szanse** – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów,
- **zagrożenia** – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

Wynik prac obrazują prezentowane poniżej zestawienia. Dodać należy, że w analizie SWOT odniesiono się wyłącznie do kwestii społecznych.

Kwestie osób bezrobotnych

Mocne strony

- wzrost znaczenia wykształcenia jako wartości,
- podnoszenie kwalifikacji przez osoby bezrobotne długotrwale,
- istnienie organizacji pozarządowych pomagającym osobom bezrobotnym,
- istnienie lokalnych przedsięwzięć wartych upowszechnienia.

Słabe strony

- wysoka skala i natężenie bezrobocia na terenie powiatu,
- niski poziom wykształcenia osób bezrobotnych długotrwale.

Szanse

- zahamowanie wzrostu bezrobocia, w tym bezrobocia długotrwałego,
- istnienie lokalnych i regionalnych działań skierowanych do długotrwale bezrobotnych,
- wzrost mobilności zawodowej i geograficznej,
- powiązanie programów skierowanych do osób długotrwale bezrobotnych, na rozwój zasobów ludzkich, przekwalifikowań i reorganizacji.

Zagrożenia

- występowanie zjawiska nielegalnego zatrudnienia.

Kwestie dzieci, młodzieży i rodziny

Mocne strony

- współpraca między instytucjami zajmującymi się problematyką dzieci i młodzieży,
- komunikacja pomiędzy pracownikami sfery samorządowej a przedstawicielami sektora pozarządowego,
- aktywna działalność pracowników służb społecznych na rzecz dzieci i młodzieży,
- prowadzenie działalności w kierunku rozwoju zastępczej opieki rodzinnej nad dziećmi.

Słabe strony

- niedostateczna ilość środków finansowych,
- zbyt mała kadra merytoryczna zatrudniona w systemie pomocy społecznej,
- niedostateczna liczba specjalistów do pracy z rodziną,
- niepełne wykorzystywanie potencjału zawodowego i naukowego pracowników,
- brak placówek resocjalizacyjnych na terenie powiatu oraz dostatecznej liczby placówek dla nieletnich i samotnych matek z dziećmi,
- ograniczony zakres działań zapobiegających dysfunkcjom rodziny,
- mała aktywność w poszukiwaniu środków pozabudżetowych,
- niewystarczająca liczba ośrodków wsparcia dla rodzin w kryzysie,
- warunki niesprzyjające prowadzeniu skutecznej pracy socjalnej,
- ograniczony zakres propagowania idei wolontariatu wśród dzieci i młodzieży.

Szanse

- wzrost znaczenia organizacji pozarządowych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- członkostwo Polski w Unii Europejskiej szansą na poprawę polityki społecznej wobec dzieci, młodzieży i rodziny,
- sprzyjające udzielaniu pomocy społecznej dzieciom i młodzieży przeniesienie części uprawnień władzy centralnej na lokalne organy władzy.

Zagrożenia

- występowanie zjawiska wyuczonej bezradności,
- występowanie zagrożeń dla funkcjonowania rodziny: uzależnień, rozpadu więzi rodzinnych, bezrobocia, przemocy w rodzinie, ubóstwa,
- niski poziom współpracy między szkołą a rodziną,

- niewystarczająca opieka medyczna w szkołach,
- ograniczona oferta szkoleń i doskonalenia zawodowego dla kadry w dziedzinie pracy z dziećmi, młodzieżą i rodziną,
- brak stabilności prawnej w dziedzinie pomocy społecznej dziecku i rodzinie.

Kwestia osób uzależnionych

Mocne strony

- dysponowanie stałymi środkami finansowymi na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych,
- istnienie organizacji pozarządowych zajmujących się osobami uzależnionymi.

Słabe strony

- deficyt kadry dobrze przygotowanej do pracy z osobami uzależnionymi,
- brak dobrze przygotowanej bazy lokalowej,
- deficyt miejsc pobytu dla ofiar przemocy,
- ograniczona wymiana doświadczeń i informacji pomiędzy instytucjami i organizacjami zajmującymi się uzależnieniami,
- ograniczony zakres współpracy z Kościołem na polu niesienia pomocy osobom uzależnionym,
- niewystarczający stan zatrudnienia w lecznictwie.

Szanse

- traktowanie uzależnień jako problemu społecznego,
- zainteresowanie fachowców różnych dziedzin współpracą na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom.

Zagrożenia

- niewystarczające możliwości sprostania potrzebom w zakresie uzyskiwania pomocy w dziedzinie uzależnień,
- brak systemu wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy,
- niska skuteczność i efektywność działań podejmowanych na rzecz osób uzależnionych,
- niedostateczny dostęp osób uzależnionych do informacji o możliwych formach pomocy,
- zjawiska zmęczenia, bezsilności i bezradności zachodzące w społeczeństwie.

Kwestia ludzi starszych

Mocne strony

- istnienie określonego standardu usług dla ludzi starszych,
- dobry dostęp osób starszych do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- prawidłowy obieg informacji o formach pomocy społecznej,
- dysponowanie małymi formami pomocy społecznej dla osób starszych,
- dobry dostęp do domów pomocy społecznej i malejąca liczba osób oczekujących na umieszczenie w DPS,
- korzystanie ze wsparcia wolontariuszy w dziedzinie pomocy osobom starszym.

Słabe strony

- deficyt kadry dobrze przygotowanej w dziedzinie spraw osób starszych,
- niewielkie niemożliwości realizowania się osób starszych w organizacjach samopomocowych,
- niski poziom życia osób starszych,
- zmiana modelu rodziny wielopokoleniowej na jedno-, dwupokoleniową,
- wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców,
- ograniczone możliwości kontynuowania przez osoby starsze aktywności zawodowej.

Szanse

- dostosowywanie standardów usług do wymogów Unii Europejskiej,
- brak wzrostu patologii społecznej wśród osób starszych.

Zagrożenia

- trudności w dostępie do szkoleń dla kadry realizującej pomoc osobom starszym,
- ograniczona działalność mająca na celu uwrażliwianie systemu oświaty na problem osób starszych,
- wzrastająca liczba osób samotnych,
- niedostateczna koordynacja działań podmiotów świadczących usługi na rzecz osób starszych,
- niedokładne rozpoznanie potrzeb osób starszych,
- migracja ludzi młodych na inne tereny,
- występowanie niekorzystnych zjawisk demograficznych,
- niesprzyjająca osobom w III wieku ogólna sytuacja społeczna i finansowa kraju,
- ograniczony wpływ postępu w medycynie na poprawę sytuacji zdrowotnej osób starszych.

Kwestia ludzi bezdomnych

Mocne strony

- możliwość określenia liczby bezdomnych oraz wskazania miejsc grupowania się bezdomnych,
- dostrzeganie różnorodności problemu bezdomności i podejmowanie działań zapobiegawczych,
- szkolenie kadry na temat bezdomności,
- informowanie bezdomnych o ich prawach i możliwościach pomocy,
- istnienie organizacji zajmujących się pomocą bezdomnym.

Słabe strony

- brak indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności,
- ograniczona współpraca z różnymi podmiotami w ramach pomocy bezdomnym,
- niedostateczne angażowanie służb do działań na rzecz bezdomnych,
- nieumiejętne komunikowanie się z mediami w sprawach bezdomności,
- stosowanie podziału na bezdomnych swoich i obcych,
- brak stacjonarnej struktury dla bezdomnych i standaryzowanych usług dla bezdomnych.

Szanse

- nieograniczanie praw obywatelskich osobom bezdomnym.

Zagrożenia

- niedostatek programów budownictwa socjalnego i ograniczony dostęp do programów rządowych przeciwdziałających bezdomności,
- ograniczona współpraca instytucji samorządowych i rządowych z organizacjami pozarządowymi,
- nieobiektywne przedstawianie w mediach zjawiska bezdomności,
- niski poziom społecznej akceptacji osób bezdomnych,
- istnienie zjawiska długotrwałego bezrobocia wśród osób bezdomnych.

Kwestia osób niepełnosprawnych

Mocne strony

- funkcjonowanie w sferze niepełnosprawności różnorodnych organizacji pozarządowych,
- współpraca instytucji samorządowych z sektorem pozarządowym,

- przepływ informacji między podmiotami pomocowymi,
- zaangażowanie środowiska osób niepełnosprawnych w działalność samopomocową,
- rozpowszechnianie w środowisku pozytywnych wzorców postaw charytatywnych i filantropijnych,
- pełne rozpoznanie liczby osób niepełnosprawnych.

Słabe strony

- występowanie barier utrudniających pełen udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym,
- niedostateczne rozpoznawanie potrzeb osób niepełnosprawnych w kontekście środowiska lokalnego,
- nierównomierna i niewystarczająca oferta pomocy osobom niepełnosprawnym,
- niedostateczna baza rehabilitacyjna i oferta opieki nad osobami niepełnosprawnymi.

Szanse

- wzrastająca społeczna akceptacja osób niepełnosprawnych w środowisku lokalnym,
- współpraca sektora publicznego z sektorem pozarządowym w dziedzinie pomocy osobom niepełnosprawnym,
- stabilna liczba miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- likwidowanie barier architektonicznych w miejscu zamieszkania osób niepełnosprawnych oraz w budynkach użyteczności publicznej.

Zagrożenia

- ograniczony stopień edukowania o rozumieniu potrzeb osób niepełnosprawnych,
- nierównomierne korzystanie ze środków pozabudżetowych i pomocowych,
- niesprzyjająca pomocy osobom niepełnosprawnym sytuacja ekonomiczno-gospodarcza kraju,
- wzrastające zapotrzebowanie na placówki opieki stacjonarnej, usługi opiekuńcze i stacjonarne.

Rozwój kadr i służb pomocowych

Mocne strony

- posiadanie wyspecjalizowanych pracowników pomocy społecznej,
- prowadzenie przez pracowników działań socjalnych z rodziną,
- łatwy dostęp do placówek zajmujących się kształceniem pracowników socjalnych.

Słabe strony

- deficyt wyspecjalizowanych pracowników kompleksowo zajmujących się rodzinami z różnymi problemami,
- przeciążenie pracowników socjalnych ilością zadań.

Szanse

- szkolnictwo zawodowe przygotowujące absolwentów do potrzeb rynku w zakresie służb pomocy społecznej,
- współpraca z jednostkami pomocy społecznej prowadzonymi przez inne podmioty.

Zagrożenia

- brak systematyczności w doskonaleniu kwalifikacji zawodowych przez kadre pomocy społecznej,
- niewystarczająca ilość wykwalifikowanej kadry w stosunku do potrzeb.

Poziom zaspokajania potrzeb uznanych za podstawowe

Mocne strony

- dostęp do szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych przeznaczonych dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej,
- istnienie terenów rekreacyjnych i wypoczynkowych.

Słabe strony

- niewystarczająca baza zabezpieczająca potrzeby społeczne: brak rozwiniętej sieci placówek oświatowych i służby zdrowia oraz rozbudowanego zaplecza kulturalnego,
- niedostateczne dofinansowanie oświaty i nauki,
- niewystarczający dostęp do opieki medycznej,
- zła sytuacja mieszkaniowa mieszkańców powiatu; niewystarczająca liczba mieszkań komunalnych i socjalnych,
- niedostatecznie rozwinięta infrastruktura komunalna i drogowa.

Szanse

- zwiększająca się dostępność szkół ponadgimnazjalnych, wyższych i językowych,
- wzrastający poziom wykształcenia mieszkańców,
- postęp w zakresie przekształceń gospodarczych,
- korzystne komunikacyjnie położenie regionu.

Zagrożenia

- postępująca apatia i zniechęcenie społeczne.

2.9. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie powiatu lub obejmujące swym zasięgiem działania jej mieszkańców, które funkcjonują w obszarze polityki społecznej i rozwiązują dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe.

2.9.1. INSTYTUCJE OFERUJĄCE POMOC I WSPARCIE

Na terenie powiatu zgierskiego funkcjonuje szereg jednostek o zasięgu lokalnym i ponadlokalnym, prowadzonych przez samorządy oraz podmioty niepubliczne. Wśród nich należy wymienić: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zgierzu i działający w ramach PCPR Dział Interwencji Kryzysowej, a także Ośrodki Pomocy Społecznej w gminach miejskich – Zgierz, Ozorków, Głowno, w gminach miejsko-wiejskich – Stryków, Aleksandrów Łódzki oraz w gminach wiejskich – Zgierz, Głowno, Ozorków, Parzęczew.

Na terenie powiatu funkcjonują również: cztery Domy Pomocy Społecznej (w Głownie dla seniorów, w Rąbieniu dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie oraz DPS-y w Zgierzu i Ozorkowie dla osób przewlekle somatycznie chorych), trzy Środowiskowe Domy Samopomocy, Dzienny Dom Pomocy oraz cztery Warsztaty Terapii Zajęciowej. Ponadto w powiecie działają placówki opiekuńczo-wychowawcze – jedna o charakterze interwencyjnym (w Domu Dziecka w Grotnikach) i dwie o charakterze socjalizacyjnym (Domy Dziecka w Grotnikach i Dąbrówce). Jednocześnie działalność w zakresie opieki i wychowania prowadzi łącznie 286 rodzin zastępczych, w tym trzy pełniące obowiązki pogotowia rodzinnego, w których w 2007 r. przebywało 21 małoletnich dzieci.

Instytucje oferujące pomoc i wsparcie prezentujemy w formie kart informacyjnych, które najtrafniej oddają możliwości udzielania wsparcia i pomocy mieszkańcom powiatu. Karty zasobów zostały opracowane w ramach prac nad strategią i wskazują także pojawiające się w jednostkach potrzeby i możliwości rozwoju.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zgierzu

ul. Sadowa 6A, 95-100 Zgierz.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Powiat zgierski.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

Realizacja zadań z zakresu pomocy społecznej i rehabilitacji społecznej, w tym obsługa rodzin zastępczych, umieszczanie w domach pomocy społecznej, obsługa niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I ILOŚĆ KLIENTÓW):

PCPR realizuje następujące formy pomocy:

- pomoc dla rodzin zastępczych,
- pomoc dla pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych,
- pomoc dla osób niepełnosprawnych, w tym dofinansowanie turnusów rehabilitacyjnych, zaopatrywanie osób niepełnosprawnych w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, sprzęt rehabilitacyjny,
- usuwanie barier architektonicznych, komunikacyjnych i technicznych,
- rehabilitacja zawodowa osób niepełnosprawnych,
- poradnictwo rodzinne.

4. KAPITAŁ LUDZKI:

W 2007 roku w PCPR zatrudnionych było 14 osób, w tym 3 osoby na stanowiskach kierowniczych, 4 pracowników socjalnych, radca prawny i pozostali pracownicy administracyjni.

Pracownicy PCPR zorganizowali w 2007 r. następujące szkolenia i spotkania: szkolenie z pracownikami OPS, poradni psychologiczno-pedagogicznych i organizacji pozarządowych powiatu zgierskiego na temat zadań z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, a także spotkanie pracowników powiatowych centrów pomocy rodzinie i ośrodków pomocy społecznej na temat wdrażania nowego programu komputerowego do pracy w zakresie działań PFRON.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zgierzu im. bł. o. Rafała Chylińskiego

ul. Długa 56, 95-100 Zgierz

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Gmina miejska Zgierz,

2. KAPITAŁ LUDZKI:

Ośrodek zatrudnia dyrektora, 27 pracowników socjalnych oraz 32 pozostałych pracowników.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Głownie

ul. Sikorskiego 3, 95-015 Głowno.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Gmina miejska Głowno.

2. KAPITAŁ LUDZKI:

Ośrodek zatrudnia dyrektora, 2 kierowników, 6 pracowników socjalnych i 15 pozostałych pracowników.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ozorkowie

ul. Nowe Miasto 14, 95-035 Ozorków.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Gmina miejska Ozorków.

4. KAPITAŁ LUDZKI:

Ośrodek zatrudnia dyrektora, 9 pracowników socjalnych i 6 pozostałych pracowników.

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Strykowie

ul. Kościuszki 29, 95-010 Stryków.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Gmina Stryków.

2. KAPITAŁ LUDZKI:

Ośrodek zatrudnia kierownika, 6 pracowników socjalnych oraz 5 pozostałych pracowników.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Aleksandrowie Łódzkim

ul. Piotrkowska 4/6, 95-070 Aleksandrów Łódzki.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Gmina Aleksandrów Łódzki.

4. KAPITAŁ LUDZKI:

Ośrodek zatrudnia kierownika, 12 pracowników socjalnych i 29 pozostałych pracowników.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Głownie

ul. Kilińskiego 2, 95-015 Głowno.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Urząd Gminy w Głownie.

2. KAPITAŁ LUDZKI:

Ośrodek zatrudnia kierownika oraz 3 pracowników socjalnych i 2 pozostałych pracowników.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej z/s w Zgierzu

ul. Łęczycka 4, 95-100 Zgierz.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Urząd Gminy Zgierz.

4. KAPITAŁ LUDZKI:

Ośrodek zatrudnia kierownika, 8 pracowników socjalnych i 6 pozostałych pracowników.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ozorkowie

ul. Wigury 14, 95-035 Ozorków.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Urząd Gminy Ozorków.

4. KAPITAŁ LUDZKI:

Ośrodek zatrudnia kierownika oraz 3 pracowników socjalnych i 2 pozostałych pracowników.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Parzęczewie

ul. Południowa 1, 95-045 Parzęczew.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Urząd Gminy Parzęczew.

4. KAPITAŁ LUDZKI:

Ośrodek zatrudnia kierownika, 2 pracowników socjalnych i 1 pracownika innego pracownika.

Ośrodki Pomocy Społecznej funkcjonujące w poszczególnych gminach powiatu realizują zadania wobec osób potrzebujących pomocy zgodnie z ustawami m.in. o pomocy społecznej i świadczeniach rodzinnych. Oferta jednostek skierowana jest do mieszkańców gmin, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialno-bytowej i zdrowotnej.

Dom Pomocy Społecznej im. Jana Pawła II

ul. Krasickiego 51, 95-015 Głowno.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Powiat zgierski.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

- usługi opiekuńczo-pielęgnacyjne dla osób w podeszłym wieku,
- usługi rehabilitacyjne dla osób niezamieszkałych w DPS.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I ILOŚĆ KLIENTÓW):

Oferta jednostki jest skierowana do osób starszych i niepełnosprawnych. Liczba klientów objętych opieką w 2007 r. – 62 osoby.

4. PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY):

- rozwój usług rehabilitacyjnych poprzez wzbogacenie oferty usług (krioterapia),
- budowa „ogrodu zimowego”.

Dom Pomocy Społecznej w Ozorkowie

ul. Mickiewicza 1, 95-035 Ozorków.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Powiat zgierski.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

Usługi dla mieszkańców: bytowe, opiekuńczo-wspomagające, w tym rehabilitacja (fizykoterapia, terapia zajęciowa, realizacja potrzeb kulturalnych i religijnych), administracyjne i socjalne.

Usługi zewnętrzne: rehabilitacyjne, pralnicze, sprzedaż obiadów.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I ILOŚĆ KLIENTÓW):

Oferta jednostki jest skierowana do 80 mieszkańców (2007 r.).

4. PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY):

- remont pomieszczenia do terapii,
- zakup aparatury medycznej do terapii,
- dobudowa pomieszczenia technicznego,
- remont kaplicy, pralni, ogrodu i portierni,
- termomodernizacja budynku głównego.

Dom Pomocy Społecznej w Rąbieniu

Rąbień AB 59, 95-070 Aleksandrów Łódzki.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Powiat zgierski.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

Dom Pomocy Społecznej świadczy usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązujących standardów i dostosowane do indywidualnych potrzeb.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I ILOŚĆ KLIENTÓW):

Oferta jednostki jest skierowana do 130 niepełnosprawnych intelektualnie mężczyzn (2007 r.).

4. PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY):

- remont boiska i kortów tenisowych i budowa ścieżki zdrowia,
- doposażenie sali gimnastycznej w sprzęt sportowy,
- doposażenie Domu w sprzęt rehabilitacyjny,
- komputeryzacja (komputery dla podopiecznych).

Dom Pomocy Społecznej w Zgierzu

ul. Chełmska 16/18, 95-100 Zgierz.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Starostwo Powiatowe w Zgierzu.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

- usługi bytowe (miejsce zamieszkania, wyżywienie, utrzymanie czystości),
- usługi opiekuńcze (udzielanie pomocy w podstawowych czynnościach życiowych, pielęgnacja, świadczenie pomocy w sprawach osobistych),
- usługi medyczne (pomoc lekarska: internistyczna i psychiatryczna) oraz szerokie spektrum konsultacji medycznych,
- usługi wspomagające (udział w terapii zajęciowej, podnoszenie sprawności i aktywizowanie mieszkańców, umożliwienie realizacji potrzeb religijnych i kulturalnych),
- usługi socjalne (wsparcie osób i rodzin, poradnictwo, pomoc w sprawach dnia codziennego, współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządu terytorialnego).

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I ILOŚĆ KLIENTÓW):

Oferta jednostki jest skierowana do 99 osób (2007 r.) przewlekle somatycznie chorych, wymagających całodobowej opieki i pielęgnacji.

4. PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY):

- organizowanie czasu wolnego w formie imprez kulturalno-oświatowych i integracyjnych,
- uaktywnienie i mobilizowanie mieszkańców do czynnego udziału w życiu placówki.

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Zgierzu

ul. Parzęczewska 46, 95-100 Zgierz.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Powiat zgierski.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

Kształcenie dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie i ruchowo.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I ILOŚĆ KLIENTÓW):

Dzieci i młodzież upośledzona umysłowo w stopniu lekkim, umiarkowanym, znacznym i głębokim, a także z autyzmem. W 2007 r. opieką objętych było 183 uczniów.

4. PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY):

- wykonanie podjazdu dla wózków inwalidzkich wraz z remontem schodów przed wejściem głównym,
- wymiana parkietu w sali gimnastycznej,
- remont i przystosowanie łazienek dla potrzeb dzieci i młodzieży niepełnosprawnej ruchowo.

Dom Dziecka w Dąbrówce

ul. Cegielniana 1, 95-100 Zgierz, Dąbrówka Strumiany.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Powiat zgierski.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

Dom Dziecka zapewnia dzieciom w wieku szkolnym całodobową opiekę i wychowanie. Umożliwia kształcenie i wyrównywanie opóźnień rozwojowych i szkolnych. Podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny naturalnej, znalezienia rodziny przysposabiającej lub zastępczej.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I ILOŚĆ KLIENTÓW):

Dom Dziecka przyjmuje dzieci w wieku szkolnym na podstawie postanowienia sądu i skierowania PCPR w Zgierzu.

4. PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY):

Podnoszenie jakości i skuteczności oddziaływań wychowawczych poprzez stałe doskonalenie kadry. Dostosowanie placówki do wymogów bezpieczeństwa pożarowego.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Zgierzu

ul. Bralickiego 2, 95-100 Zgierz.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Powiat zgierski.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

- diagnoza psychologiczna, pedagogiczna i logopedyczna w zakresie wstępnych i szczegółowych badań w przypadku trudności szkolnych, wychowawczych, zaburzeń rozwojowych lub emocjonalnych,
- terapia indywidualna lub grupowa,
- psychoedukacja o charakterze profilaktycznym, ukierunkowana na wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży,
- pogłębianie umiejętności wychowawczych rodziców i nauczycieli,
- poradnictwo – poszukiwanie najlepszych rozwiązań w sytuacjach trudnych i problemowych.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I ILOŚĆ KLIENTÓW):

Rejonem działania Poradni jest miasto i gmina Zgierz. Pomoc udzielana jest dzieciom nieuczęszczającym do przedszkoli i szkół oraz ich rodzicom, a także uczniom i nauczycielom przedszkoli, szkół i placówek. W 2007 r. opieką objętych było ok. 2.800 osób.

4. PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY):

- termomodernizacja budynku,
- przystosowanie parteru budynku do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- zwiększenie środków na doskonalenie zawodowe kadry,
- doposażenie placówki w pomoce dydaktyczne.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Aleksandrowie Łódzkim

ul. Warszawska 10/12, 95-070 Aleksandrów Łódzki.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Powiat zgierski.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

- diagnoza,
- orzecznictwo,
- terapie,
- profilaktyka,
- doradztwo zawodowe,
- mediacje w środowisku szkolnym,

- zajęcie psychoedukacyjne zgodnie z potrzebami rodziców, nauczycieli i uczniów.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I ILOŚĆ KLIENTÓW):

Liczba klientów objętych opieką w 2007 r. wynosiła ogółem 4.663 osoby.

4. PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY):

- wyposażenie placówki w nowe pomoce diagnostyczne i terapeutyczne,
- doskonalenie pracowników pedagogicznych w zakresie psychoterapii,
- zorganizowanie sali do zajęć grupowych i terapeutycznych.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Głownie

ul. Kopernika 26a, 95-015 Głowno.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Powiat zgierski.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

- diagnoza psychologiczna, pedagogiczna i logopedyczna,
- terapia psychologiczna, pedagogiczna i logopedyczna,
- szkolenia i psychoedukacja.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I ILOŚĆ KLIENTÓW):

Dzieci, młodzież oraz rodzice i nauczyciele.

4. PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY):

Poszerzenie możliwości diagnozy o konsultacje lekarskie, w szczególności psychiatryczne i neurologiczne.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Ozorkowie

ul. Lotnicza 1, 95-035 Ozorków.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Powiat zgierski.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

- diagnoza psychologiczna, pedagogiczna i logopedyczna w zakresie wstępnych i szczegółowych badań w przypadku trudności szkolnych, wychowawczych, zaburzeń rozwojowych lub emocjonalnych,
- terapia indywidualna lub grupowa,
- psychoedukacja o charakterze profilaktycznym ukierunkowana na wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży,
- pogłębianie umiejętności wychowawczych rodziców i nauczycieli,
- poradnictwo – poszukiwanie najlepszych rozwiązań w sytuacjach trudnych i problemowych.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I ILOŚĆ KLIENTÓW):

Rejonem działania Poradni jest miast miasto i gmina Ozorków. Pomoc udzielana jest dzieciom nieuczęszczającym do przedszkoli i szkół oraz ich rodzicom, a także uczniom i nauczycielom przedszkoli, szkół i placówek z miasta i gminy Ozorków.

Dom Dziecka w Grotnikach

ul. Graniczna 1, Jedlicze A, 95-073 Grotniki.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Powiat zgierski.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

Usługi opiekuńczo-wychowawcze.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I ILOŚĆ KLIENTÓW):

Dzieci i młodzież w wieku 3-18 lat pozbawione częściowo lub całkowicie opieki rodziców. Liczba dzieci w 2007 r – 45.

4. PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY):

Osiągnięcie do 31.12.2009 r. wymaganych standardów (wykonanie zaleceń straży pożarnej, wykonanie aneksu kuchennego, pokoju do terapii).

Dom Dziennego Pobytu w Zgierzu

ul. Cezaka 12, 95-100 Zgierz.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zgierzu.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

Dom zapewnia osobom w wieku emerytalnym i niepracującym inwalidom zaspokajanie potrzeb towarzyskich i kulturalnych, terapie zajęciowe, całodzienne wyżywienie (odpłatnie), opiekę medyczną, pomoc w załatwianiu trudnych spraw życiowych.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I ILOŚĆ KLIENTÓW):

Oferta jednostki jest skierowana do 64 osób (2007 r.) w wieku emerytalnym i niepracujących inwalidów.

4. PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY):

Zakup samochodu do przewozu podopiecznych i klientów MOPS-u.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Głownie

ul. Sikorskiego 3, 95-015 Głowno.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Gmina miejska Głowno.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

- terapia psychologiczna i zajęciowa,
- rehabilitacja ruchowa,
- treningi z zakresu umiejętności życia codziennego,
- zajęcia socjoterapeutyczne i psychoedukacyjne.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I ILOŚĆ KLIENTÓW):

Oferta jednostki jest skierowana do 38 osób (2007 r.) z zaburzeniami psychicznymi, upośledzonych umysłowo.

4. PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY):

Doskonalenie metod terapii.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Aleksandrowie Łódzkim

ul. Piotrkowska 4/6, 95-070 Aleksandrów Łódzki.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Ośrodek Pomocy Społecznej w Aleksandrowie Łódzkim.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

Ośrodek wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Zapewnia codzienne wyżywienie, psychoterapię, socjoterapię, rehabilitację leczniczą, społeczną i zawodową.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I ILOŚĆ KLIENTÓW):

Oferta jednostki skierowana jest do 35 osób (2007 r.) zaburzonych psychicznie.

4. PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY):

- zwiększenie liczby miejsc do 40,
- rozszerzenie oferty usług,
- pozyskanie i adaptacja nowych pomieszczeń na pracownię, sale i warsztaty terapeutyczne.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Aleksandrowie Łódzkim

ul. 1-go Maja 43/47, 95-070 Aleksandrów Łódzki.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym, Koło w Aleksandrowie Łódzkim.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

Jednostka jest placówką pobytu dziennego i tygodniowego, dającą możliwość korzystania z rehabilitacji i opieki. Zakres zadań realizowanych przez placówkę obejmuje:

- organizację pomocy oraz świadczenie usług opiekuńczych (obejmujących opiekę dzienną w godzinach 8⁰⁰-16⁰⁰ i całodobową od poniedziałku od godziny 6⁰⁰ do piątku do godziny 18⁰⁰) łącznie dla 30 osób niepełnosprawnych,
- opracowanie i realizację programu terapeutycznego dla podopiecznych środowiskowego domu samopomocy oraz ich rodzin i opiekunów,
- opracowanie i realizację programu rozwijającego umiejętność samodzielnego funkcjonowania osób korzystających z usług środowiskowego domu samopomocy.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I ILOŚĆ KLIENTÓW):

Oferta jednostki skierowana jest do osób niepełnosprawnych. Liczba uczestników według stanu na 31.12.2007 r. – 24 osoby (6 osób nieprzemieszczających się samodzielnie), w tym z następujących stopniem upośledzenia umysłowego: lekki – 1 osoba, umiarkowany – 6 osób, znaczny – 10 osób, głęboki – 6 osób, nieokreślony – 1 osoba.

4. PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY):

- w związku z planowanym zmniejszeniem liczby świadczeń oraz przekształceniem ŚDS-u w placówkę wyłącznie o charakterze dziennym, najpilniejszym zadaniem jest zabezpieczenie osobom niepełnosprawnym dostępu do rehabilitacji poprzez tworzenie mieszkalnictwa chronionego,
- zagwarantowanie osobom niepełnosprawnym oraz ich rodzinom i opiekunom dostępu do pomocy prawnej, np. w ramach placówki,
- podjęcie inwestycji mającej na celu termomodernizację budynku placówki (szacowany koszt – 120.000 zł).

Klub Integracji Społecznej w Aleksandrowie Łódzkim

ul. Piotrkowska 4/6, 95-070 Aleksandrów Łódzki.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Ośrodek Pomocy Społecznej w Aleksandrowie Łódzkim.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

Zajęcia w zakresie psychoedukacji, doradztwa zawodowego, warsztaty terapeutyczne i samopomoc.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I ILOŚĆ KLIENTÓW):

Oferta jednostki skierowana jest do osób nieaktywnych zawodowo, bezrobotnych, w kryzysie, o niskiej zaradności życiowej. W 2007 r. – 17 osób.

4. PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY):

- rozszerzenie oferty usług,
- objęcie działaniami ludności z terenów wiejskich.

Centrum Pomocy Rodzinie i Usług Socjalnych w Aleksandrowie Łódzkim

ul. Warszawska 10, 95-070 Aleksandrów Łódzki.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Ośrodek Pomocy Społecznej w Aleksandrowie Łódzkim.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

1. Dom Dziennego Pobytu „Wrzos” prowadzi działalność usługową i kulturalno-opiekuńczą dla osób starszych i niepełnosprawnych, oferuje również całodzienne wyżywienie.
2. Jadłodajnia.
3. Ośrodek Interwencji Kryzysowej:
 - hostel dla matek z dziećmi i osób chroniących się przed przemocą,
 - noclegownia dla bezdomnych,
 - punkt konsultacyjno-informacyjny ds. przeciwdziałania przemocy i osób w kryzysie (poradnictwo prawne, psychologiczne i praca socjalna)

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I ILOŚĆ KLIENTÓW):

1. Dom Dziennego Pobytu „Wrzos” – 50 miejsc dla osób starszych i niepełnosprawnych.
2. Jadłodajnia wydaje 200 posiłków dziennie dla rodzin i osób – podopiecznych pomocy społecznej.
3. Ośrodek Interwencji Kryzysowej:
 - hostel dla matek z dziećmi i osób chroniących się przed przemocą – 6 miejsc,
 - noclegownia dla bezdomnych – 12 miejsc,
 - punkt konsultacyjno-informacyjny ds. przeciwdziałania przemocy i osób w kryzysie – 40 osób w 2007 r.

4. PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY):

- zwiększenie liczby miejsc do 40,
- rozszerzenie oferty pomocy,
- rozbudowa i generalny remont placówki w 2008 r.

Klub Mieszkańców „Pabianicka 83” w Aleksandrowie Łódzkim

ul. Pabianicka 83, 95-070 Aleksandrów Łódzki.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Ośrodek Pomocy Społecznej w Aleksandrowie Łódzkim.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

- Klub prowadzi zajęcia psychoedukacyjne i doradztwo zawodowe, organizuje warsztaty terapeutyczne i samopomoc.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I ILOŚĆ KLIENTÓW):

Oferta jednostki skierowana jest do osób nieaktywnych zawodowo, bezrobotnych, w kryzysie, o niskiej zaradności życiowej, rodzin niewydolnych wychowawczo i dzieci. Klub rozpoczął działalność w 2008 roku.

PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY):

Poszerzenie zakresu usług.

Świetlice Środowiskowe w Aleksandrowie Łódzkim

Świetlicą funkcjonują w ramach 7 szkół podstawowych i gimnazjalnych na terenie miasta i gminy Aleksandrowie Łódzkim.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Ośrodek Pomocy Społecznej w Aleksandrowie Łódzkim.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

Placówki opiekuńczo-wychowawcze organizują i prowadzą naukę własną wychowanków, pomagają w rozwiązywaniu problemów szkolnych, rodzinnych i osobistych; prowadzą zajęcia psychoedukacyjne, socjoterapeutyczne, koła zainteresowań, dożywianie, organizują czas wolny.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I ILOŚĆ KLIENTÓW):

Zajęcia przeznaczone są dla dzieci i młodzieży z rodzin o niskiej wydolności opiekuńczo-wychowawczej, z problemami wychowawczymi i w nauce. W 2007 r. – 285 dzieci.

PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY):

Rozszerzenie zakresu usług.

Klub Integracji Społecznej w Zgierzu

ul. Ogrodowa 6, Dąbrówka.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zgierzu.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

Integracja społeczna, szkolenia dla bezrobotnych.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I ILOŚĆ KLIENTÓW):

Oferta skierowana jest do klientów GOPS-u, 23 osób długotrwale bezrobotnych.

Świetlica Środowiskowa w Grotnikach

ul. Brzozowa 4, Grotniki.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Gmina wiejska Zgierz.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

Organizacja zajęć profilaktyczno-edukacyjno-terapeutycznych oraz sprawowanie opieki nad wychowankami świetlicy.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I ILOŚĆ KLIENTÓW):

Oferta skierowana jest do uczniów z terenu Grotnik – 20 osób.

Punkt Konsultacyjny dla Osób Uzależnionych od Alkoholu i ich Rodzin

ul. Kościelna, Biała.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Gmina wiejska Zgierz.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

- porady i konsultacje indywidualne,
- realizacja programu informacyjno-edukacyjnego.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I ILOŚĆ KLIENTÓW):

Oferta skierowana jest do mieszkańców gminy Zgierz.

Punkt Konsultacyjny w Strykowie

ul. Kościuszki 27, 95-010 Stryków.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Gmina Stryków.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

- konsultacje indywidualne dla osób uzależnionych i współuzależnionych,
- prowadzenie terapii odwykowej i zajęć terapeutycznych,
- pomoc psychologa,
- obozy terapeutyczne.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I ILOŚĆ KLIENTÓW):

W 2007 roku w Punkcie udzielono 1340 porad osobom z problemem alkoholowym, 223 porady dorosłym członkom rodzin z problemem alkoholowym, 12 porad dzieciom z rodzin z problemem alkoholowym, 122 porady ofiarom przemocy w rodzinie i 230 porad sprawcom przemocy w rodzinie.

2.9.2. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Samorząd powiatu współpracuje z lokalnymi organizacjami należącymi do sektora pozarządowego w oparciu o przyjmowany corocznie uchwałą Rady Powiatu program współpracy powiatu zgierskiego z organizacjami pozarządowymi.

Poniższe zestawienie tabelaryczne prezentuje organizacje należące do sektora pozarządowego (wraz z charakterystyką ich działania), które prowadzą współpracę z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Zgierzu. Współpraca ta odbywa się w formie zlecenia realizacji zadań własnych, dofinansowania działalności statutowej oraz doradztwa i konsultacji.

Tabela 17. Lista organizacji pozarządowych współpracujących z PCPR

Lp.	Nazwa	Charakterystyka działania	Kategorie klienta	Liczba osób objętych opieką w 2007 r.
1.	Towarzystwo Rozwijania Aktywności Dzieci „Szansa” w Zgierzu	Pomoc dzieciom z rodzin patologicznych i rodzinom patologicznym, szkolenie rodzin zastępczych	Dzieci i rodziny	180
2.	PSOUU, Koło w Zgierzu	Pomoc osobom upośledzonym umysłowo	Osoby upośledzone	350

3.	PSOUU w Aleksandrowie Łódzkim	Pomoc osobom upośledzonym umysłowo	Osoby upośledzone	120
----	-------------------------------------	---------------------------------------	-------------------	-----

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Zgierzu.

2.10. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ

Zespół dokonujący diagnozy problemów społecznych na terenie powiatu zgierskiego korzystał z szeregu możliwości, jakie stwarza funkcjonowanie jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych oraz instytucji współdziałających w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej. Nie poprzestając na analizie źródeł zastanych, którymi dysponują Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy i inne, korzystano z bardzo wskazanych przy sporządzaniu analiz diagnostycznych źródeł wywołanych, tj. badań ankietowych i analizy SWOT.

Sumując uzyskane informacje i nakładając wyniki diagnozy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu, możemy wskazać najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem działań samorządu lokalnego, a jest treścią części programowej niniejszego dokumentu.

Zmiany demograficzne, problem starzenia się mieszkańców

Zachodzące procesy demograficzne w istotny sposób oddziałują na sytuację społeczno-ekonomiczną ludności. Prognozy demograficzne zapowiadają umacnianie się pewnych trendów, co powoduje konieczność zaplanowania działań mających na celu dostosowanie polityki społecznej do skutków tych zmian oraz stymulowanie zjawisk sprzyjających niwelacji niekorzystnych trendów. Do zjawisk, które w największym stopniu wpływają na sytuację społeczno-ekonomiczną, należą spadek dzietności kobiet oraz wzrost przeciętnej długości życia. Jednoczesne nałożenie się na siebie tych dwóch zjawisk powoduje, że struktura społeczna w najbliższych latach będzie kształtować się odmiennie niż dotychczas. Według *Prognozy demograficznej na lata 2003-2030* Głównego Urzędu Statystycznego, w poszczególnych grupach wiekowych, będzie się ona przedstawiała następująco:

- osoby w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat) – do 2013 roku liczba dzieci i młodzieży będzie nadal maleć. Sytuacja ta może stać się szansą dla systemu edukacji, gdyż łatwiej będzie podołać obowiązkowi kształcenia i opieki nad dziećmi przy mniejszej populacji. Istniejąca infrastruktura i baza dydaktyczna może posłużyć do rozwoju bogatszej oferty edukacyjnej zarówno dla dzieci, które wymagają dodatkowej pomocy w nauce lub chcą

rozwijać umiejętności, jak również dla dorosłych, którzy stoją obecnie przed koniecznością udoskonalania swoich umiejętności poprzez kształcenie ustawiczne i szkolenia.

- osoby w wieku produkcyjnym (kobiety w wieku 18-59 lat i mężczyźni w wieku 18-65 lat) – charakterystyczne są tutaj dwa zjawiska. Po pierwsze, ma miejsce gwałtowny wzrost liczby młodzieży (19-24 lat), która mimo dobrego wykształcenia ma trudności ze znalezieniem zatrudnienia w sytuacji wysokiego bezrobocia w ogóle. Po drugie, w grupie osób w wieku aktywności zawodowej nastąpił wzrost udziału osób w wieku niemobilnym (powyżej 44 roku życia). W najbliższych latach stopniowo grupa ta będzie kończyć swoją aktywność zawodową i zasili grono osób w wieku poprodukcyjnym.
- osoby w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni powyżej 65 lat i kobiety powyżej 60 lat) – liczba osób w wieku poprodukcyjnym będzie przyrastać już w latach 2007-2013, zwiększając silną już obecnie presję na system zabezpieczenia społecznego. Ponadto jednym z obszarów zainteresowań polityki społecznej powinno stać się wspieranie aktywnej starości, tak aby coraz dłuższy czas jakim dysponują współcześni i przyszli seniorzy mógł być efektywnie i satysfakcjonująco wykorzystany.

W odniesieniu do sytuacji demograficznej powiatu zgierskiego należy zwrócić uwagę na dwa determinanty. Pierwszy dotyczy systematycznego spadku udziału osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców. Wiąże się to z dostosowaniem potrzeb odnoszących się do takich obszarów, jak edukacja i wychowanie, sport i rekreacja, organizacja czasu wolnego do malejącej liczby dzieci i młodzieży. Malejący odsetek ludzi młodych w analizowanych latach zapowiada przyspieszenie zjawiska starzenia się lokalnej społeczności i wpisuje się w prognozy demograficzne dla całego kraju. Druga przesłanka związana jest z przechodzeniem znacznej grupy osób w wieku produkcyjnym, kończących działalność zawodową, do grona seniorów. Dodajmy, że w powiecie zgierskim populacja osób w wieku poprodukcyjnym systematycznie powiększa się. Z perspektywy systemu zabezpieczenia społecznego jest to o tyle ważne, że wymaga dostosowania do potrzeb tej grupy odpowiedniej sfery usług społecznych.

Dla seniorów konieczne będzie zapewnienie odpowiedniej opieki całodobowej, w pierwszym rzędzie mającej charakter rodzinny, a w dalszej kolejności instytucjonalnej. Jako jedną z przyczyn gwałtownego wzrostu liczebności osób starszych nieaktywnych zawodowo wskazuje się trudną sytuację na rynku pracy oraz jeszcze do niedawna funkcjonujące łagodne przepisy umożliwiające wycofywanie się z rynku pracy osób w okresie aktywności zawodowej.

Niepełnosprawność

Wzrost udziału osób starszych w ogóle populacji z pewnością przyczyni się do zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych. Starsze grupy wiekowe są bowiem bardziej narażone na ryzyko niepełnosprawności – obecnie prawie 60% niepełnosprawnych jest wśród osób po 55. roku życia. Nie ulega wątpliwości, że w związku z zakresem kompetencji samorządu powiatowego należy zaprogramować działania, które z jednej strony będą łagodziły skutki niepełnosprawności, np. poprzez systematyczne łamanie barier architektonicznych, a z drugiej ułatwiały (poprzez rehabilitację) powrót, przynajmniej części osób niepełnosprawnych, na rynek pracy. Obecnie w powiecie zgierskim problemem jest niedostateczna baza rehabilitacyjna i skromna oferta opieki nad osobami niepełnosprawnymi.

Rodzina, sytuacja dziecka

Analizując sytuację rodzin zamieszkujących powiat zgierski, należy zwrócić uwagę na trudności na rynku pracy i problemy finansowe, które w istotny sposób utrudniają im funkcjonowanie. Tymczasem trwałość więzów rodzinnych może przyczynić się do amortyzacji wielu bolączek, i to nie tylko poprzez pomoc finansową czy też rzeczową. W polskim systemie niedostatecznego zabezpieczenia społecznego rodzina stanowi jedno z najskuteczniejszych ogniw sieci bezpieczeństwa socjalnego. Dzięki oparciu w rodzinie możliwe jest zakotwiczenie jej członków w pewnym systemie wartości i zachowanie godności. Na podstawie obiektywnych danych można wnioskować o sytuacji współczesnych rodzin i o skutkach doświadczanych przez nie trudności. W okresie transformacji wiele nowych doświadczeń przypadło w udziale polskim rodzinom i wielokrotnie wpłynęły one znacznie na pogorszenie bądź poprawę jakości ich życia. Wśród tendencji negatywnych należy przede wszystkim wymienić:

- Brak bezpieczeństwa ekonomicznego, na które rzutują: trudna sytuacja na rynku pracy, niski poziom zarobków, wysokie koszty edukacji dzieci, niemożność nabycia i utrzymania mieszkania związana z niedorozwojem budownictwa, w tym z brakiem lokali socjalnych i mieszkań komunalnych. Na bariery w tym zakresie napotykają szczególnie młode małżeństwa i rodziny ubogie.
- Wzrost liczby zachowań patologicznych i niepożądanych społecznie. Zjawiska takie, jak przemoc fizyczna w rodzinie, moralne znęcanie się nad członkami rodziny, nadużywanie alkoholu, zagrożenie przestępczością narkotykową związane z bliskością aglomeracji łódzkiej mogą być przyczyną, a także skutkiem innych niekorzystnych zdarzeń i procesów. Prowadzą do osłabienia więzi rodzinnych, a nawet do rozpadu małżeństw. Omawiając zagrożenia z tego obszaru, trzeba pamiętać o niewystarczającej w powiecie

zgierskim ilości ośrodków wsparcia dla rodzin w kryzysie. Funkcjonowanie takich struktur, jak Dział Interwencji Kryzysowej udzielający wszechstronnych, specjalistycznych porad, powinno zamortyzować dotkliwość patologii w rodzinach zamieszkujących powiat.

- Brak dostatecznej infrastruktury zapewniającej zaspokojenie przez osoby młode ich potrzeb kulturalnych i sportowych, w szczególności niedorozwój zaplecza kulturalnego,
- Niedostateczny poziom rozwoju instrumentów edukacji nieformalnej, uzupełniającej tradycyjny system szkolenia, oraz zapewniającej osobom młodym twórcze spędzanie czasu wolnego.

W działaniach samorządu szczególne znaczenie powinny mieć inicjatywy zabezpieczające sytuację dziecka, które musiało opuścić rodzinę. Należy stawiać na opiekę rodzinną (rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka), a dopiero, gdy ta będzie niewystarczająca na instytucjonalną (domy dziecka). Powiat zgierski prowadzi w tym zakresie przemyślaną politykę. Jej wynikiem jest ograniczenie korzystania z opieki instytucjonalnej nad dzieckiem. W powiecie zgierskim na przestrzeni lat 2005-2007 liczba rodzin zastępczych systematycznie rosła.

Ubóstwo

Od 1996 roku można zaobserwować stały trend ubożenia pewnych grup ludności. Mimo ogólnego wzrostu poziomu dochodów i wydatków, corocznie coraz większy odsetek ludności znajduje się poniżej granic ubóstwa – zarówno opartych na miarach absolutnych, jak również relatywnych. Oznacza to, że coraz więcej rodzin nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb oraz, że zwiększa się stopień zróżnicowania dochodowego w społeczeństwie. Długotrwałe ubóstwo wymusza zmianę stylu życia rodziny, powoduje wzrost poczucia beznadziejności i negatywnie wpływa na kierunek podejmowanych decyzji. Często może oznaczać rezygnację z zakupu nawet niezbędnych dóbr, typu lekarstwa czy przybory szkolne, a w rezultacie powoduje pogłębianie się trudności, które wymagają kolejnych nakładów finansowych (np. kolejne lekarstwa przy niezaleczonych chorobach lub korepetycje dla dziecka). Brak możliwości rekompensowania kolejnych potrzeb powoduje drastyczny spadek poziomu życia rodziny i może powodować powstawanie następnych niekorzystnych zjawisk: alkoholizmu, przemocy w rodzinie, osłabienia więzi rodzinnych, czy nawet przestępczości. Niepokojącym zjawiskiem jest dziedziczenie biedy.

Rozwiązywaniem problemu ubóstwa zajmują się przede wszystkim jednostki organizacyjne pomocy społecznej na poziomie gminnym. Szczególne OPS-y z północnych rejonów powiatu mają w tym zakresie duże pole do działania i konieczne jest ich metodyczne i merytoryczne wsparcie.

Bezrobocie

Pozycja członków rodziny na rynku pracy silnie wpływa na sytuację finansową gospodarstw domowych i relacje wewnątrz rodzin. W powiecie zgierskim następuje zahamowanie wzrostu bezrobocia, w tym długotrwałego. Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Zgierzu, na dzień 31 grudnia 2007 roku pozostawało zarejestrowanych 9.574 bezrobotnych, tj. o 3.151 mniej niż w końcu roku poprzedniego. Jednakże bezrobocie pozostawało pierwszym, pod względem liczby beneficjentów, powodem korzystania z pomocy społecznej. Z tego powodu z pomocy społecznej w powiecie zgierskim skorzystało 11.111 osób w rodzinach.

Ponieważ powodzenie na otwartym rynku pracy uzależnione jest od poziomu wykształcenia, bardzo wyraźnie widać, że wraz ze wzrostem cenzusu wykształcenia maleje zagrożenie ubóstwem. I odwrotnie, trudności na rynku pracy w największym stopniu dosięgają osoby słabo wykształcone, przyczyniając się do ich ubożenia. W tym kontekście należy widzieć fakt, iż największą grupą wśród ludności w wieku 13 lat i więcej w powiecie zgierskim były osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym (45.272 osoby), zasadniczym zawodowym (29.765 osób) i średnim zawodowym (27.638 osób), a wykształceniem wyższym legitymowało się 10.836 osób. Najwyższym poziomem wykształcenia mieszkańców charakteryzowała się gmina miejska Zgierz, natomiast najniższym gminy wiejskie. Omawiając związek ubóstwa i sytuacji na rynku pracy, należy wskazać na małe szanse zatrudnieniowe słabo wykształconych mieszkańców, szczególnie z obszarów wiejskich oddalonych od ośrodków oferujących miejsca pracy i dysponujących siecią szkół o odpowiednim profilu kształcenia. Barierą w tym zakresie są kłopoty komunikacyjne w dojazdach (likwidowanie lokalnych połączeń i stosunkowo wysokie ceny przejazdów).

Wykluczenie i marginalizacja

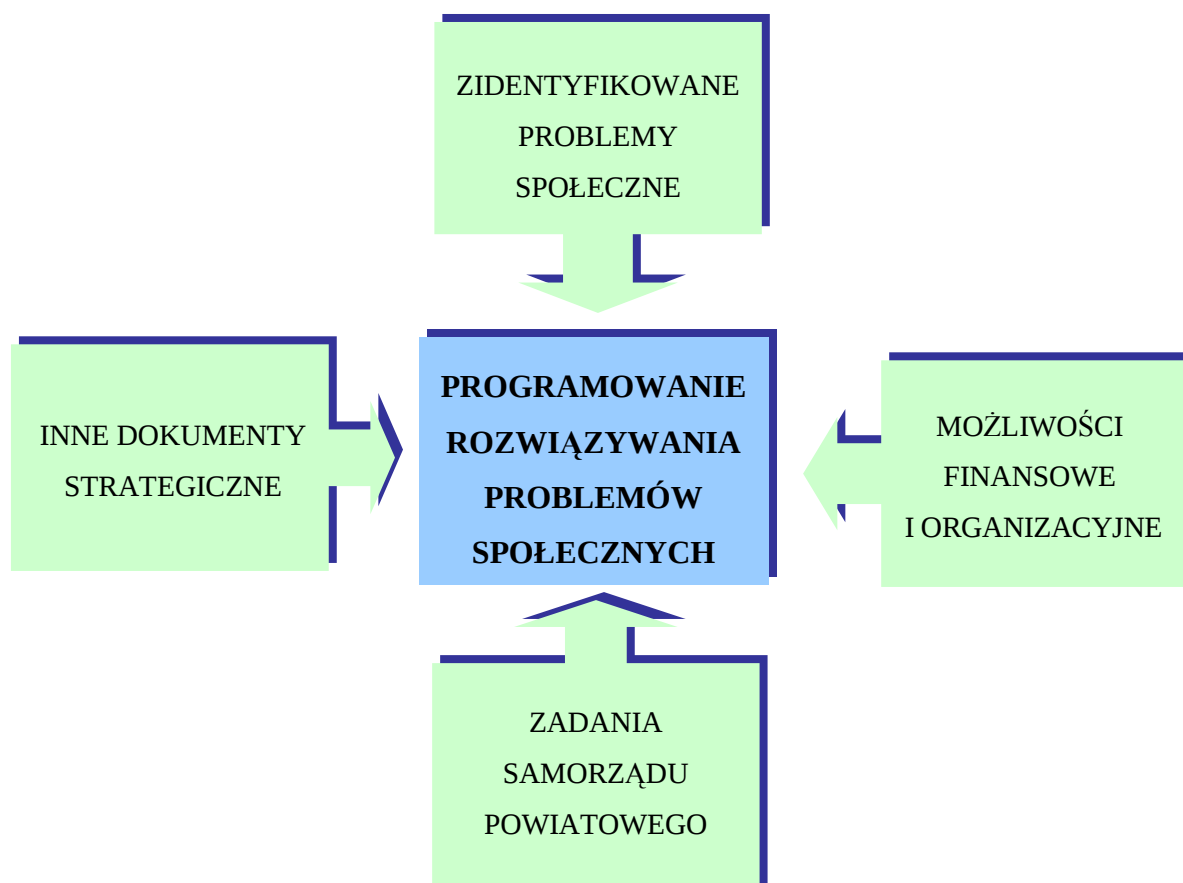
Odrębna kategoria problemów dotyczy poszczególnych grup społecznych, które z racji niekorzystnie toczących się kolei losu, czynników mniej lub bardziej zawinionych doświadczają szczególnie silnej ekspozycji na zagrożenie ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Można zidentyfikować następujące grupy znajdujące się w trudnej sytuacji: osoby bezdomne, osoby uzależnione od substancji psychoaktywnych, w szczególności osoby z problemem alkoholowym, osoby będące ofiarami przemocy, osoby opuszczające placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze, osoby opuszczające zakłady karne. Integracja tych grup wymaga wdrażania przemysłanych, kompleksowych programów, które będą uwzględniały specyfikę członków danej grupy.

Kapitał społeczny i ludzki

W pośredni sposób na funkcjonowanie lokalnych społeczności wpływają również kondycja i działalność organizacji pozarządowych oraz system monitorowania i oceny pojawiających się problemów społecznych. Samorząd powiatu zgierskiego powinien rozwijać współpracę z sektorem pozarządowym, aby móc w skuteczny sposób realizować nowatorskie rozwiązania i występować o fundusze wspomagające rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych. Nie należy zapominać równocześnie o dalszej profesjonalizacji służb publicznych, a w szczególności pracowników zatrudnionych w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie oraz Ośrodkach Pomocy Społecznej, którzy powinni stać się w niedługim czasie liderami i animatorami rozwiązywania lokalnych problemów społecznych. Szkolenia, rozwój zawodowy i zwiększone nakłady na służby społeczne powinny zaowocować zwiększoną efektywnością zawieranych kontraktów socjalnych, programowanych i realizowanych projektów socjalnych.

Tworząc politykę społeczną na poziomie lokalnym, zgodnie z zasadami pomocniczości i partycypacji społecznej, nie sposób nie dostrzec tych kwestii w dokumencie programowym i nie wskazać dla nich właściwych możliwości rozwoju.

Diagram 4. Związek zidentyfikowanych problemów społecznych z programowaniem działań

Powyższy diagram przedstawia związek zidentyfikowanych w procesie badawczym problemów społecznych z czynnikami, które należy brać pod uwagę w programowaniu działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych powiatu. Oczywiście wpływ poszczególnych czynników jest złożony i niejednorodny. Największe znaczenie przy projektowaniu działań mają możliwości kompetencyjne samorządu powiatowego oraz warunki finansowe, nieco mniejsze, choć także istotne, inne dokumenty strategiczne omówione w części wstępnej.

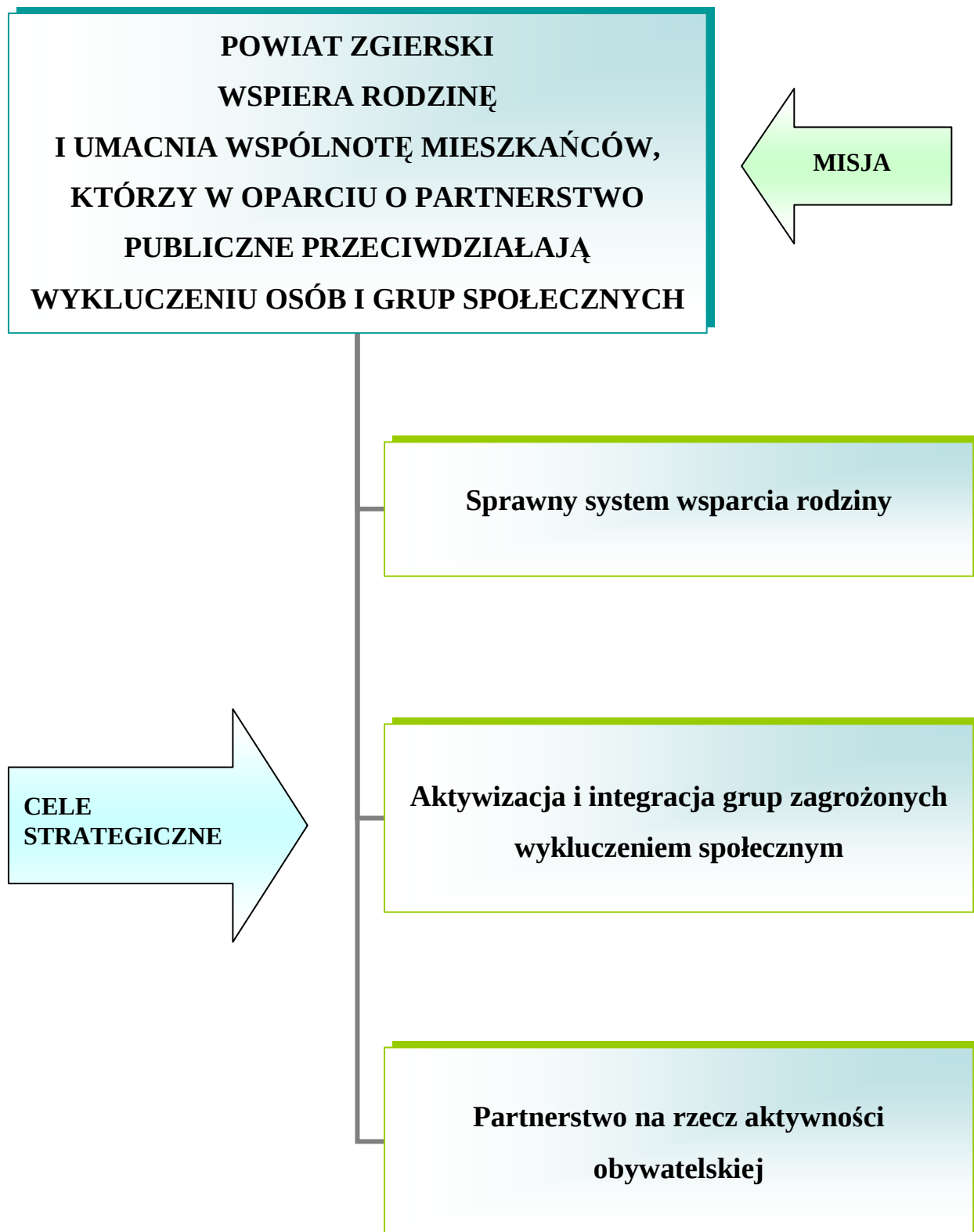
3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

W tej części strategii przedstawiono najistotniejsze założenia polityki społecznej powiatu na najbliższe lata. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań.

3.1. MISJA

**POWIAT ZGIERSKI WSPIERA RODZINĘ
I UMACNIA WSPÓLNOTĘ MIESZKAŃCÓW,
KTÓRZY W OPARCIU O PARTNERSTWO PUBLICZNE
PRZECIWDZIAŁAJĄ WYKLUCZENIU
OSÓB I GRUP SPOŁECZNYCH**

Diagram 5. Związek misji z celami strategicznymi

3.2. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Cel strategiczny 1.

SPRAWNY SYSTEM WSPARCIA RODZINY

Cel operacyjny:

1.1. Wzmacnianie systemu sprzyjającego rozwojowi młodego pokolenia w rodzinie i środowiskach pozarodzinnych.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.1.

- 1.1.1.** Podejmowanie kompleksowych działań edukacyjnych, informacyjnych, interwencyjnych służących zapobieganiu problemom bądź rozwiązywanie ich we wczesnym stadium, szczególnie poprzez dokształcanie kadr pomocy społecznej w powiecie.
- 1.1.2.** Rozwój usług społecznych na rzecz dzieci i młodzieży poprzez:
 - dokształcanie kadry pedagogicznej w celu podniesienia poziomu i jakości edukacji, m.in. warsztaty, konferencje,
 - zwiększenie dostępności pomocy psychologicznej dla dzieci i młodzieży (baza i kadra).
- 1.1.3.** Włączenie rodziców do współpracy z placówkami oświatowymi i wychowawczymi w procesach edukacyjnych i wychowawczych poprzez zwiększenie dostępności i jakości poradnictwa rodzinnego i pedagogiczno-psychologicznego.
- 1.1.4.** Wspieranie rozwoju sieci placówek edukacyjnych, kulturalnych i obiektów sportowo-rekreacyjnych dla dzieci i młodzieży, m.in.: poprzez zwiększenie dostępności bazy już istniejącej (szczególnie w godzinach popołudniowych).

Cel operacyjny:

1.2. Rozwijanie systemu wsparcia dla rodzin mających trudności w wypełnianiu swoich podstawowych funkcji.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.2.

1.2.1. Objęcie opieką dziecka poza rodziną biologiczną:

- rozwój zastępczej opieki rodzinnej,
- dążenie do zabezpieczenia w zasobach mieszkań dla wychowanków opuszczających system opieki zastępczej, w tym organizacja mieszkań chronionych.

1.2.1. Wspieranie rozwoju sieci placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży oraz ich rodzin.

1.2.2. Poprawa funkcjonowanie instytucji zajmujących się wsparciem osób i rodzin z problemami wychowawczymi.

1.2.3. Organizacja hostelu dla samotnych matek z dziećmi.

1.2.4. Rozwój wsparcia dla rodzin niewydolnych opiekuńczo i wychowawczo m.in. poprzez uruchomienie punktu konsultacyjnego,

Cel operacyjny:

1.3. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.3.

1.3.1. Rozwój poradnictwa i upowszechniania informacji z zakresu praw ofiar przemocy domowej.

1.3.2. Budowa interdyscyplinarnych zespołów złożonych z przedstawicieli samorządów terytorialnych, policji, ochrony zdrowia, rozwiązujących problemy przemocy w rodzinie i kwestie krzywdzenia dzieci – podjęcie działań w kierunku utworzenia Powiatowej Koalicji Na Rzecz Ofiar Przemocy.

1.3.3. Opracowanie materiałów informacyjnych zawierających informację o instytucjach udzielających pomoc w sytuacjach występowania przemocy.

1.3.4. Edukacja społeczna w zakresie problematyki przemocy w rodzinie.

Cel operacyjny:

1.4. Wspieranie rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.4.

1.4.1. Wspieranie upowszechniania opieki przedszkolnej, szkolnictwa integracyjnego i specjalnego.

1.4.2. Inicjowanie działań mających na celu obejmowanie opieką i wsparciem rodzin z dziećmi w wieku do 6. roku życia, wczesna pomoc w diagnozowaniu stopnia i typu niepełnosprawności.

1.4.3. Podjęcie działań zmierzających do organizacji poradni rodzinnej.

Realizatorzy celów i kierunków działań:

Rada Powiatu, Starosta, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, jednostki organizacyjne powiatu, jednostki zgodnie z właściwością zadań.

Środki finansowe na realizację celów:

Budżet powiatu, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych, europejskich, budżety miast i gmin.

Partnerzy w realizacji celów:

Instytucje rządowe, samorządowe, w szczególności miejskie, miejsko-gminne i gminne ośrodki pomocy społecznej, placówki naukowe, organizacje społeczne, zakłady opieki zdrowotnej, Komenda Powiatowa Policji.

Efekty realizacji celów:

Sprawnie funkcjonujący system wsparcia na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży, zapewniający dzięki współpracy poszczególnych uczestników i kompetencji kadry różnorodne formy pomocy, w szczególności uprzedzający sytuacje kryzysowe i zabezpieczający poszanowanie praw dzieci. W sytuacji kryzysowej system przyjmuje funkcje ratownicze i opiekuńcze, nie pozostawiając żadnego dziecka i rodziny z własnymi problemami.

Cel strategiczny 2.

AKTYWIZACJA I INTEGRACJA GRUP ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM

Cel operacyjny:

2.1. Tworzenie systemu wsparcia dla osób bezrobotnych w celu ich aktywizowania.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.1.

- 2.1.1.** Rozwijanie stałej współpracy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z Powiatowym Urzędem Pracy, organizacjami pozarządowymi, organizacjami pracodawców w zakresie monitorowania zjawiska bezrobocia.
- 2.1.2.** Objęcie szczególną pomocą osób długotrwale bezrobotnych (poradnictwo, zapoznanie z aktywnymi technikami poszukiwania pracy, programy dla grup szczególnego ryzyka, w tym osób powyżej 50. roku życia).
- 2.1.3.** Tworzenie sprzyjającego klimatu dla potencjalnych inwestorów, tworzących nowe miejsca pracy, m.in. poprzez:
 - przygotowanie przez samorząd lokalny terenów dla pozarolniczej działalności gospodarczej,
 - opracowanie i wdrożenie systemu dogodnych ulg podatkowych z tytułu podejmowania pozarolniczej działalności gospodarczej,
 - aktywizację i animację środowiska lokalnego poprzez ogłaszanie konkursów na realizację zadań publicznych.
- 2.1.4.** Bieżący monitoring ofert programowych i ewentualne opracowanie projektów mających na celu rozwiązywanie problemu bezrobocia, w szczególności wśród kobiet i osób długotrwale bezrobotnych, a także osób powyżej 50. roku życia i osób niepełnosprawnych (grup szczególnego ryzyka).
- 2.1.5.** Wsparcie osób bezrobotnych, w tym cudzoziemców, w zmianie kwalifikacji, kształceniu, w szczególności poprzez zapewnienie dostępu do odpowiednich źródeł informacji, poprzez zastosowanie instrumentów rynku pracy, włączenie sektora pozarządowego, organizacji pracodawców.
- 2.1.6.** Systematyczne podnoszenie jakości obsługi bezrobotnych przez personel Powiatowego Urzędu Pracy (szkolenia, podnoszenie kwalifikacji, system motywacji i oceny),

zintegrowany system informatyczny, pozwalający w sposób łatwy i szybki pozyskać informację o wolnych miejscach pracy, nawiązać kontakt z instytucjami działającymi na rzecz przeciwdziałania bezrobociu, co pozwoli monitorować lokalny rynek pracy, ze szczególnym uwzględnieniem bezrobotnych zamieszkujących obszary zdegradowane i objęte rewitalizacją.

- 2.1.7. Rozwój działań polegających na podwyższaniu usług poradnictwa zawodowego poprzez promowanie na każdym etapie życia zawodowego idei planowania rozwoju zawodowego (szczególnie wśród młodzieży).

Cel operacyjny:

2.2. Podnoszenie świadomości społecznej na temat osób niepełnosprawnych oraz ich praw i uprawnień.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.2.

- 2.2.1. Upowszechnianie informacji o prawach i uprawnieniach osób niepełnosprawnych oraz dostępnych formach pomocy za pośrednictwem Internetu i mediów lokalnych.
- 2.2.2. Opracowywanie i rozpowszechnianie informatorów dotyczących organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych.
- 2.2.3. Wspieranie grup samopomocowych.

Cel operacyjny:

2.3. Zapewnienie zwiększonego dostępu osób niepełnosprawnych do opieki medycznej, rehabilitacji.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.3.

- 2.3.1. Zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do opieki medycznej, zabiegów i turnusów rehabilitacyjnych poprzez opracowanie bazy informacyjnej o świadczeniodawcach, udzielanych zabiegach i warunkach korzystania z nich.
- 2.3.2. Podnoszenie jakości usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi poprzez systematyczne szkolenie kadr samorządowych.
- 2.3.3. Wspieranie profesjonalnych form pomocy przy udziale wolontariuszy.
- 2.3.4. Podnoszenie jakości i dostępności usług świadczonych dla osób niepełnosprawnych.

Cel operacyjny:

2.4. Integracja osób niepełnosprawnych ze środowiskiem.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.4.

- 2.4.1. Systematyczny lobbing na rzecz likwidacji barier architektonicznych.
- 2.4.2. Umożliwienie osobom niepełnosprawnym, w szczególności poruszającym się na wózkach inwalidzkich, pełnego uczestnictwa w życiu społecznym poprzez rozwijanie właściwych dla nich form transportu.
- 2.4.3. Zwiększenie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w działalności sportowej, kulturalnej i rekreacyjnej.
- 2.4.4. Budowa programów integrujących ze środowiskiem osoby zaburzone i chore psychicznie.
- 2.4.5. Wspieranie realizacji programów integracyjnych obejmujących niepełnosprawne dzieci od najmłodszych lat.

Cel operacyjny:

2.5. Rozwijanie form rehabilitacji zawodowej.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.5.

- 2.5.1. Rozwijanie systemu informacji, m.in. tworzenie internetowego systemu informacyjnego.
- 2.5.2. Umożliwienie osobom niepełnosprawnym udziału w szkoleniach i przekwalifikowaniach zawodowych.
- 2.5.3. Wspieranie pracodawców w tworzeniu i przystosowywaniu stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych stosownie do ich potrzeb i możliwości.
- 2.5.4. Prowadzenie działań służących tworzeniu miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych i zwiększeniu możliwości ich zatrudnienia.
- 2.5.5. Prowadzenie działań służących rozwijaniu i promocji form współpracy pomiędzy pracodawcami, organizacjami pozarządowymi, samorządem lokalnym, zwiększających możliwość zatrudnienia osób niepełnosprawnych.
- 2.5.6. Zwiększenie liczby miejsc w warsztatach terapii zajęciowej.

Cel operacyjny:

2.6. Rozwój opieki rodzinnej i poprawienie standardu w placówkach instytucjonalnych.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.6.

- 2.6.1. Wspieranie organizacji pozarządowych działających na rzecz ludzi starych w realizacji opieki.
- 2.6.2. Szkolenie profesjonalnych kadr zajmujących się opieką środowiskową.
- 2.6.3. Promowanie rodzinnych form wsparcia, w tym rodzinnych domów pomocy społecznej, mieszkań chronionych.
- 2.6.4. Rozwój wolontariatu na rzecz pomocy seniorom.
- 2.6.5. Promowanie środowiskowych form wsparcia, w tym klubów seniora, dziennych domów pomocy i grup samopomocowych.

Cel operacyjny:

2.7. Współpraca w tworzeniu systemu probacyjnego i wsparcie osób opuszczających zakłady karne.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.7.

- 2.7.1. Podjęcie działań w celu wsparcia osób opuszczających zakłady karne w znalezieniu schronienia i zatrudnienia.
- 2.7.2. Współpraca w promowaniu instytucji mediacji.

Cel operacyjny:

2.8. Współpraca w tworzeniu spójnego systemu wsparcia dla wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.8.

- 2.8.1. Określenie potrzeb i możliwości w zakresie mieszkań chronionych dla wychowanków usamodzielniających się.
- 2.8.2. Objęcie opieką i wsparciem psychologiczno-pedagogicznym wychowanków w procesie usamodzielniania.

Cel operacyjny:

2.9. Współpraca w zakresie tworzenia warunków sprzyjających ograniczaniu i eliminowaniu skutków niedostosowania społecznego wśród dzieci i młodzieży.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.9.

- 2.9.1. Rozwój profilaktyki poprzez tworzenie i umacnianie środowiskowych form pomocy dzieciom i rodzinie.
- 2.9.2. Rozwój form spędzania czasu wolnego jako czynnika sprzyjającego ograniczaniu skutków niedostosowania społecznego wśród dzieci i młodzieży.

Cel operacyjny:

2.10. Promowanie właściwych postaw społecznych, ważnych dla przeciwdziałania zjawisku narkomanii i przestępczości.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.10.

- 2.10.1. Monitorowanie zjawiska narkomanii w powiecie.
- 2.10.2. Współuczestnictwo w szkoleniach na temat profilaktyki i rozwiązywania problemów narkomanii i przestępczości.
- 2.10.3. Zwiększenie świadomości w środowiskach lokalnych na temat zjawiska narkomanii i przestępczości – kampanie informacyjne i pogadanki.

Realizatorzy celów i kierunków działań:

Rada Powiatu, Starosta, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, jednostki organizacyjne powiatu, jednostki zgodnie z właściwością zadań, Komenda Powiatowa Policji w Zgierzu.

Środki finansowe na realizację celów:

Budżet powiatu, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych, europejskich.

Partnerzy w realizacji celów:

Instytucje rządowe, samorządowe, w szczególności miejskie, miejsko-gminne i gminne ośrodki pomocy społecznej, placówki naukowe, organizacje społeczne, zakłady opieki zdrowotnej, Komenda Powiatowa Policji.

Efekty realizacji celów:

Wzrost liczby osób zaktywizowanych i zintegrowanych ze społecznością lokalną. Wzrost liczby osób opuszczających system pomocy społecznej i usamodzielniających się. Zwiększenie wiedzy lokalnej społeczności na temat niepełnosprawności i osób niepełnosprawnych. Jak największa liczba osób zatrudnionych i usprawnionych. Wzrost jakości usług rehabilitacyjnych i społecznych oraz aktywny wolontariat. Zwiększenie udziału seniorów w życiu publicznym, wysoka jakość świadczonych na ich rzecz usług socjalnych, zwiększanie dostępności i wiedzy na temat instytucji pomocowych i samopomocowych. Uwrażliwienie społeczności lokalnej na potrzeby osób starszych, wzrost liczby wolontariuszy, szczególnie młodych, działających na rzecz seniorów, poszerzenie oferty działań wspierających, integrujących, edukacyjnych. Efektem realizacji celu winien być również sprawnie funkcjonujący system kompleksowego wsparcia osób uzależnionych i ich rodzin oraz wzrost zaufania i poczucia bezpieczeństwa społecznego dzięki zmniejszeniu się zjawiska niedostosowania społecznego wśród dzieci i młodzieży oraz zjawisk narkomanii i przestępczości.

Cel strategiczny 3.

PARTNERSTWO NA RZECZ AKTYWNOŚCI OBYWATELSKIEJ

Cel operacyjny:

3.1. Profesjonalizacja służb społecznych jako czynnik integracji lokalnej.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.1.

- 3.1.1. Wzmocnienie roli pracownika socjalnego jako profesjonalisty działającego na rzecz pełniejszej integracji społecznej klientów systemu poprzez systematyczne doszkalać pracowników socjalnych i rozwój kadr socjalnych z terenu gmin.
- 3.1.2. Upowszechnianie informacji o aktualnej ofercie i formach świadczeń pomocowych.
- 3.1.3. Projektowanie i wdrażanie nowych rozwiązań organizacyjnych oraz instrumentów i programów służących podniesieniu jakości świadczonych usług przez instytucje pomocy społecznej.

Cel operacyjny:

3.2. Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.2.

- 3.2.1. Aktywna współpraca z organizacjami pozarządowymi, koordynacja i wspieranie wspólnych działań.
- 3.2.2. Rozwój wolontariatu.
- 3.2.3. Wspieranie działań na rzecz tworzenia aktywnych środowisk lokalnych, w tym m.in. integracja cudzoziemców.
- 3.2.4. Inspirowanie społeczności lokalnych powiatu do tworzenia własnych lokalnych systemów wsparcia i pomocy różnym grupom społecznym.
- 3.2.5. Promocja i wspieranie aktywności i współpracy środowisk lokalnych, gospodarczych, pozarządowych i samorządowych na rzecz rozwoju społecznego.

Realizatorzy celów i kierunków działań:

Rada Powiatu, Starosta, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, jednostki organizacyjne powiatu, jednostki zgodnie z właściwością zadań.

Środki finansowe na realizację celów:

Budżet powiatu, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych, europejskich.

Partnerzy w realizacji celów:

Instytucje rządowe, samorządowe, w szczególności miejskie, miejsko-gminne, gminne ośrodki pomocy społecznej, placówki naukowe, organizacje społeczne, zakłady opieki zdrowotnej, Komenda Powiatowa Policji.

Efekty realizacji celów:

Profesjonalna kadra merytoryczna, wysoka jakość usług świadczonych na rzecz beneficjentów pomocy społecznej, zróżnicowane formy współpracy z organizacjami pozarządowymi i zwiększające się obszary tej współpracy. Wzrost aktywności społecznej lokalnej społeczności i świadomości własnych możliwości i potencjału (wzrastająca liczba inicjatyw lokalnych).

3.3. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegać będą na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych kwestii społecznych. Podstawowym celem wyżej wymienionych działań będzie dostarczenie praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji.

Koordynatorem realizacji strategii będzie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Wdrażanie dokumentu monitorowane będzie na bieżąco przez realizatorów merytorycznych poszczególnych zadań, natomiast ocena stopnia realizacji i osiągniętych efektów dokonywana będzie corocznie przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i poprzez przedstawienie oceny Radzie Powiatu.

3.3.1. WSKAŹNIKI STOPNIA EFEKTYWNOŚCI REALIZACJI STRATEGII

Celem oceny wdrażanych działań wykorzystane zostaną wskaźniki społeczne, odzwierciedlające ważne wartości zakładane do osiągnięcia i ukierunkowujące proces rozwoju, w tym m.in.:

- dane statystyczne w obszarze dotyczącym ludności – np. przyrost naturalny, saldo migracji, dochody na 1 osobę w podstawowych typach gospodarstw domowych, liczba podopiecznych pomocy społecznej,
- w obszarze dotyczącym rynku pracy – np. udział zarejestrowanych bezrobotnych w ogólnej liczbie czynnych zawodowo, udział bezrobotnych do 30. roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych z podziałem na poziom i kierunek wykształcenia, liczba poszukujących pracy na jedno wolne miejsce pracy, oraz te same wskaźniki w odniesieniu do osób niepełnosprawnych bezrobotnych,
- w obszarze dotyczącym edukacji i poziomu wykształcenia – np. liczba ludności z wykształceniem wyższym, liczba ludności z wykształceniem co najmniej średnim,
- wskaźniki społeczne: liczba programów i projektów socjalnych zrealizowanych w ramach poszczególnych celów strategicznych, liczba uczestników szkoleń i warsztatów, liczba osób opuszczających system pomocy społecznej, wychodzących z bezdomności, uzależnienia, liczba utworzonych mieszkań chronionych dla różnych

grup potrzebujących, liczba inicjatyw społecznych w obszarze aktywizacji i integracji społecznej i zadań zleconych w tym zakresie (grupy wsparcia, rodzinne formy opieki nad dziećmi, seniorami i niepełnosprawnymi),

- wskaźniki ekonomiczne: stopień poniesionych nakładów, koszty jednostkowe uzyskania efektu, ilość środków finansowych przeznaczonych na realizację danego projektu.

3.3.2. CECHY PROGRAMÓW I PROJEKTÓW

Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu.

Przy budowie projektów znaczenie będą miały środki, które Rada Powiatu rocznie będzie przeznaczała na ten cel. Projekty można realizować w ramach:

- a. własnych zasobów samorządu (np. projekty PCPR),
- b. poprzez organizacje pozarządowe,
- c. poprzez inne instytucje zewnętrzne.

Projekty i programy mogą być przyjmowane przez Radę Powiatu stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej strategii.

Projekty i programy realizowane w ramach strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań. Ponadto powinna je cechować:

1. **Efektywność** – jest to jedna z najbardziej pożądanых cech polityki społecznej i jednocześnie kryterium jej oceny. Stosowana jest w polityce społecznej w znaczeniach nadawanych jej przez ekonomię, prakseologię i socjologię. Jest to relacja między osiągniętymi bądź planowanymi celami (korzyściami) danego działania a ponoszonymi lub planowanymi nakładami. Można tego dokonać dwoma sposobami: osiągając maksymalny stopień realizacji celu przy danym nakładzie zasobów (zwiększenie wydajności) lub używając minimalnego nakładu środków, by w jak największym stopniu zbliżyć się do realizacji celu (oszczędzanie zasobów). Efektywne programy, realizowane w ramach strategii, rozwiązują jedną kwestię społeczną, nie przyczyniając się do powstania nowych. Służą zachowaniu równowagi między interesami różnych grup społecznych oraz podnoszą poziom zaspokajania potrzeb społeczeństwa, oszczędnie i wydajnie dysponując posiadanymi środkami.

2. **Skuteczność** – jest to zgodność między stanem rzeczy, określanym jako skutek danego działania, a zakładanym celem. Skuteczność jest stopniowalna: za skuteczne uznaje się nie tylko działania, których skutki są tożsame z celem, ale i te, które zbliżają do jego osiągnięcia. Skuteczność jest oceną, dla której punktem odniesienia jest wzorzec stanu docelowego. Ten stan docelowy w polityce społecznej może być postrzegany bardziej konkretnie – jako pożądane i zaplanowane zmiany w jakiejś dziedzinie życia społecznego (np. ograniczanie obszarów biedy).
3. **Celowość** – jest to cecha oznaczająca dotarcie z danym programem do środowiska osób rzeczywiście go potrzebujących. Ocena celowości powinna się opierać na rzetelnie przeprowadzonej diagnozie problemu.

3.3.3 PROPONOWANE PROJEKTY – BANK POMYSŁÓW

Prezentowane projekty powstały w trakcie prac nad dokumentem strategicznym i przedstawimy je na zasadzie „banku pomysłów”, tzn. ich realizacja jest wskazana, ale możliwa będzie dopiero wtedy, gdy wnioskodawcy pozyskają środki finansowe na realizację. Należy dodać, że zaproszenie do budowania projektów przekazano organizacjom pozarządowym i instytucjom działającym w obszarze polityki społecznej.

1. „Piknik rodzin zastępczych”

Wnioskodawca:	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zgierzu
Cel strategiczny:	Celem projektu jest integracja środowiska rodzin zastępczych
Cele szczegółowe:	Wymiana doświadczeń
Grupa objęta działaniem:	Rodziny zawodowe, długoterminowe z powiatu zgierskiego

2 „Uwierzyć w siebie”

Wnioskodawca:	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Głownie
Cel strategiczny:	1. Wczesna interwencja środowiskowa 2. Pomoc w sytuacjach kryzysowych 3. Zapobieganie marginalizacji 4. Aktywizacja zawodowa

Cele szczegółowe:	Nawiązanie kontaktu z beneficjentami oraz rozpoznanie ich sytuacji i ustalenie planu wyjścia z trudności życiowych (200 rodzin z Główna)
Grupa objęta działaniem:	Rodziny w kryzysie spowodowanym m.in. nagłą utratą osoby bliskiej, trudnościami wychowawczymi, długotrwałym bezrobociem, niepełnosprawnością członka rodziny

3. „Nie alkoholowi i narkotekom”

Wnioskodawca:	Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne w Zgierzu, Głównie, Aleksandrowie Łódzkim
Cel strategiczny:	Celem projektu jest ograniczenie szkód społecznych i zdrowotnych związanych z piciem alkoholu i używaniem narkotyków
Cele szczegółowe:	Uzmysłowienie dzieciom i młodzieży zagrożeń płynących ze spożywania alkoholu i narkotyków
Grupa objęta działaniem:	Dzieci i młodzież szkolna w wieku od 9 do 18 lat.

4. „Szkola dla rodziców”

Wnioskodawca:	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zgierzu
Cel strategiczny:	Poprawa relacji rodzic – dziecko oraz przezwyciężenie trudności wychowawczych
Cele szczegółowe:	• poprawa relacji w rodzinie poprzez nawiązanie lepszych kontaktów • odbudowa autorytetu rodzica • przezwyciężenie trudności szkolnych i wychowawczych
Grupa objęta działaniem:	Rodzice i dzieci.

5. „Wróć do domu”

Wnioskodawca:	Towarzystwo Rozwijania Aktywności Dzieci „Szansa” w Zgierzu
Cel strategiczny:	Wspieranie rodzin dysfunkcyjnych, z których dzieci zostały umieszczone w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i rodzinach zastępczych (pogotowiach)
Cele szczegółowe:	Praca socjalna, która przyczyni się do wyjścia z kryzysu oraz ciągłe wspieranie rodziny biologicznej, również po powrocie dziecka
Grupa objęta działaniem:	• rodziny biologiczne dzieci umieszczonych poza rodziną • dzieci • placówki i ośrodki wsparcia rodziny • powiat zgierski jako organ prowadzący placówki

6. „Poradnia Rodzinna”

Wnioskodawca:	Towarzystwo Rozwijania Aktywności Dzieci „Szansa” w Zgierzu
Cel strategiczny:	Wspieranie rodzin w sytuacjach kryzysowych.
Cele szczegółowe:	• praca socjalna • długofalowa terapia rodzin • przezwyciężanie trudności wychowawczych
Grupa objęta działaniem:	Rodziny marginalizowane, borykające się z trudnościami

7. „Domowa rehabilitacja chorych na stwardnienie rozsiane”

Wnioskodawca:	Polskie Towarzystwo Stwardnienia Rozsianego, Koło w Zgierzu
Cel strategiczny:	Celem jest uaktywnienie ludzi zamkniętych w domach, chorych na stwardnienie rozsiane
Cele szczegółowe:	Rehabilitacja domowa 30 osób chorych na stwardnienie rozsiane poprzez usprawnienie fizyczne, poprawę samoobsługi, przeciwdziałanie poczuciu osamotnienia
Grupa objęta działaniem:	Osoby chore na stwardnienie rozsiane i ich rodziny.

8. „Grupa usamodzielnienia”

Wnioskodawca:	Dom Dziecka w Grotnikach
Cel strategiczny:	Zdobycie umiejętności samodzielnego funkcjonowania w życiu dorosłym
Cele szczegółowe:	• nauka podejmowania odpowiedzialnych decyzji • nauka gospodarowania pieniędzmi • nauka odpowiedzialności
Grupa objęta działaniem:	Wychowankowie Domu Dziecka w wieku 16-18 lat.

9. „Transport osób niepełnosprawnych z uwzględnieniem osób na wózkach”

Wnioskodawca:	Polskie Towarzystwo Stwardnienia Rozsianego, Koło w Zgierzu
Cel strategiczny:	• umożliwienie osobom niepełnosprawnym łatwiejszego dostępu do lekarzy i centrów rehabilitacji • integracja w środowisku i społeczności lokalnej • ułatwienie dostępu do imprez kulturalnych i sportowych
Cele szczegółowe:	Zakup samochodu przystosowanego do transportu osób niepełnosprawnych wyposażony w podnośnik dla wózków
Grupa objęta działaniem:	Osoby niepełnosprawne i ich rodziny.

10. „Mów mi mamó”

Wnioskodawca:	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zgierzu
Cel strategiczny:	Pozyskanie kandydatów na rodziców zastępczych celem szybkiego kierowania dzieci przebywających w rodzinach o charakterze pogotowia lub w placówkach interwencyjnych do rodzin długoterminowych
Cele szczegółowe:	Poinformowanie społeczeństwa o możliwościach zostania rodziną zastępczą
Grupa objęta działaniem:	Kandydaci na rodziców zastępczych

11. „Integracyjna wycieczka do Lichenia dla chorych na SM”

Wnioskodawca:	Polskie Towarzystwo Stwardnienia Rozsianego, Koło w Zgierzu
Cel strategiczny:	Integracja i wsparcie duchowe chorych i ich opiekunów
Cele szczegółowe:	• poznanie historii Lichenia i udział w mszy świętej, • integracja środowiska chorych i ich opiekunów, • przeciwdziałanie poczuciu osamotnienia.
Grupa objęta działaniem:	Udział ok. 30 osób (w tym 17 chorych) w zwiedzaniu Sanktuarium w Licheniu

12. „Rodzinny Dom Dziecka”

Wnioskodawca:	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zgierzu
Cel strategiczny:	Celem strategicznym projektu jest zapewnienie opieki i wychowania dzieciom
Cele szczegółowe:	Możliwość wychowania według prawidłowych wzorców i w odpowiednim środowisku dzieci dotychczas przebywających w domu dziecka i rodzinie patologicznej
Grupa objęta działaniem:	Opieka i wychowanie do czasu usamodzielnienia dla ośmiorga dzieci (dwa rodzeństwa) w wieku od 2 do 14 lat

13. „Punkt informacyjny dla rodzin dzieci z zespołem FAS”

Wnioskodawca:	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zgierzu
Cel strategiczny:	Celem strategicznym projektu jest: • budowanie świadomości rodziców i opiekunów na temat specyficznych trudności dzieci poddanych działaniu alkoholu w życiu płodowym • poprawa jakości życia i możliwość prawidłowego funkcjonowania dzieci
Cele szczegółowe:	• informowanie o zaburzeniach związanych z płodowym zespołem alkoholowym • diagnoza dziecka • określenie planu wsparcia (jakie działania, przy współudziale jakich podmiotów winien podjąć rodzic)
Grupa objęta działaniem:	Rodzice i dzieci z zaburzeniami wywołanymi alkoholem

4. UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w strategii będą realizowane w ramach kierunków poszczególnych działań, w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

Inne dokumenty programowe w zakresie lokalnej polityki społecznej powinny być zgodne z wytyczonymi w niniejszym dokumencie celami strategicznymi i kierunkami działań. Powinny je również rozwijać i uszczegóławiać.

Autorzy niniejszego dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania tym wszystkim, którzy przyczynili się do identyfikacji najważniejszych problemów społecznych środowiska lokalnego, oraz mają nadzieję na dalszą współpracę prowadzącą do zmiany społecznej.

SPIS DIAGRAMÓW, TABEL I WYKRESÓW

Diagramy:

Diagram 1. Metodologia opracowania dokumentu

Diagram 2. Osoby niepełnosprawne w powiecie według kategorii niepełnosprawności oraz płci w 2002 roku

Diagram 3. Rozkład grup osób, które winny stać się obiektem szczególnej troski samorządu powiatowego

Diagram 4. Związek zidentyfikowanych problemów społecznych z programowaniem działań

Diagram 5. Związek misji z celami strategicznymi

Tabele:

Tabela 1. Gęstość zaludnienia w poszczególnych gminach powiatu

Tabela 2. Placówki oświatowo-wychowawcze prowadzone przez gminy

Tabela 3. Struktura wiekowa mieszkańców poszczególnych gmin powiatu zgierskiego w 2007 roku

Tabela 4. Ludność gmin powiatu zgierskiego w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 roku

Tabela 5. Najpoważniejsze determinanty sytuacji społecznej w gminach powiatu zgierskiego w latach 2006-2007

Tabela 6. Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w 2007 roku w poszczególnych gminach powiatu zgierskiego (dane w %)

Tabela 7. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminach powiatu zgierskiego w 2007 roku (liczba osób w rodzinach)

Tabela 8. Sytuacja rodzin zastępczych w powiecie w 2007 roku

Tabela 9. Dzieci usamodzielniane – dane za lata 2004-2007

Tabela 10. Osoby niepełnosprawne w gminach w 2002 roku

Tabela 11. Rehabilitacja społeczna – dane za lata 2004-2007

Tabela 12. Mieszkańcy powiatu przebywający w Domach Pomocy Społecznej i Środowiskowych Domach Samopomocy w latach 2005-2007

Tabela 13. Procentowy udział bezrobotnych ze względu na wiek w ogóle bezrobotnych w latach 2004-2007

Tabela 14. Bezrobocie w poszczególnych gminach powiatu zgierskiego

Tabela 15. Liczba spraw z zastosowanym nadzorem kuratora w latach 2004-2007

Tabela 16. Dozory kuratorskie w latach 2004-2007

Tabela 17. Lista organizacji pozarządowych współpracujących z PCPR

Wykresy:

Wykres 1. Ludność powiatu zgierskiego według płci z końcem 2007

Wykres 2. Struktura wiekowa mieszkańców powiatu z końcem 2005 roku

Wykres 3. Struktura wiekowa mieszkańców powiatu z końcem 2006 roku

Wykres 4. Struktura wiekowa mieszkańców powiatu z końcem 2007 roku

Wykres 5. Ludność powiatu w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia

Wykres 6. Ludność powiatu według głównego źródła utrzymania w 2002

Wykres 7. Podział mieszkańców powiatu według źródła utrzymania w 2002

Wykres 8. Liczba osób korzystających z systemu pomocy społecznej w 2006 roku a ludność powiatu

Wykres 9. Liczba osób korzystających z systemu pomocy społecznej w 2007 roku a ludność powiatu

Wykres 10. Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w 2007 roku w poszczególnych gminach powiatu zgierskiego (dane w %)

Wykres 11. Wysokość wydatków na pomoc społeczną w 2007 roku w poszczególnych gminach powiatu zgierskiego w przeliczeniu na 1 mieszkańca (dane w złotych)

Wykres 12. Wielkość wydatków przeznaczonych na realizację zadań PCPR

Wykres 13. Liczba dzieci z powiatu zgierskiego objętych pomocą Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w latach 2004-2007

Wykres 14. Rodziny zastępcze na terenie powiatu zgierskiego w latach 2005

Wykres 15. Środki finansowe przeznaczone na rodziny zastępcze w powiecie – dane za lata 2005-2007

Wykres 16. Liczba małoletnich umieszczanych w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2005-2007

Wykres 17. Osoby niepełnosprawne w powiecie według aktywności ekonomicznej

Wykres 18. Dofinansowanie rehabilitacji społecznej w zakresie sportu, kultury, turystyki w latach 2004-2007

Wykres 19. Stopa bezrobocia w powiecie zgierskim, w województwie łódzkim i w kraju w latach 2003-2007

Wykres 20. Bezrobotni w powiecie na koniec roku: 2004, 2005, 2006 i 2007

Wykres 21. Bezrobotni w powiecie według wieku na koniec roku 2004, 2005, 2006 i 2007

Wykres 22. Bezrobotni w powiecie według czasu pozostawania bez pracy na koniec roku 2004, 2005, 2006, 2007

Wykres 23. Bezrobotni w powiecie według stażu pracy na koniec roku 2004, 2005, 2006, 2007

Wykres 24. Bezrobotni w powiecie według wykształcenia na koniec roku 2004, 2005, 2006,

Wykres 25. Liczba przestępstw w podstawowych kategoriach stwierdzonych na terenie powiatu zgierskiego w 2007 roku

Wykres 26. Główne rodzaje przestępstwa stwierdzonych na terenie i powiatu zgierskiego w 2007 roku

Wykres 27. Liczba nieletnich sprawców przestępstw w 2006 i 2007